POLIROM

Georges
SIMENON

Maigret şi martorii recalcitranţi

Maigret

Georges
SIMENON

Maigret
şi martorii recalcitranţi

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM
2018

Georges Simenon, *Maigret et les témoins récalcitrants*
Maigret et les témoins récalcitrants © 1959 Georges Simenon Limited, all rights reserved.
Maigret şi martorii recalcitranţi © 2012, 2018 Georges Simenon Limited, all rights reserved.

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6264-7
ISBN PDF: 978-973-46-6265-4
ISBN print: 978-973-46-3140-7

Coperta: Radu Răileanu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

GEORGES SIMENON (1903-1989) este unul dintre cei mai cunoscuți scriitori de literatură polițistă. A scris peste 200 de romane, traduse în peste 50 de limbi, dintre care 75 de romane și 28 de povestiri avîndu-l drept personaj principal pe celebrul inspector Maigret. Pînă astăzi, cărțile sale au fost vîndute în peste 850 de milioane de exemplare în întreaga lume.

I

— Ți-ai luat umbrela?

— Da.

Ușa urma să se închidă și Maigret întorcea deja capul spre scară.

— Ai face bine să-ți pui fularul.

Doamna Maigret alergă să i-l aducă, fără a bănui că aceste cîteva cuvinte aveau să-l obsedeze un timp și să-i stîrnească gînduri melancolice.

Era abia noiembrie – 3 noiembrie – și nu era prea frig. Doar că, din cerul acoperit și monoton, cădea una dintre acele ploi care, îndeosebi în zori, par mai fluide și mai perfide decît altele.

Mai adineauri, cînd se dăduse jos din pat, se strîmbase, simțind că-l durea gîtul cînd întorcea capul. Nu părea să fie torticolis, ci mai curînd un fel de anchilozare, o sensibilitate exagerată.

Cu o zi în urmă, ieșind de la cinema, merseseră mult timp pe bulevarde și începuse deja să plouă.

Toate acestea nu aveau nici o importanță. Totuși, din cauza acelui fular, poate și pentru că era un fular gros, tricotat de soția lui, se simți bătrîn.

Și coborînd scara, unde se vedeau urme umede de pași, apoi mergînd sub umbrelă, se gîndi din nou la ce-i spusese în ajun.

Peste doi ani va ieși la pensie.

Se bucurase împreună cu ea și vorbiseră îndelung, alene, despre locul de la țară unde urmau să trăiască, despre regiunea Meung-sur-Loire, care le plăcea amîndurora.

Un puștan care alerga cu capul descoperit îl îmbrînci, fără să-și ceară scuze. Tineri căsătoriți, braț la braț, mergeau sub aceeași umbrelă și probabil că lucrau în birouri apropiate.

Fusese o duminică mai goală decît celelalte, poate pentru că era ziua pomenirii morților. Ar fi jurat că încă mai simțea, în dimineața asta, mirosul crizantemelor. Văzuse de la fereastra lor familiile îndreptîndu-se spre cimitire, însă nici unul dintre ei nu avea morți la Paris.

În colțul bulevardului Voltaire, unde aștepta autobuzul, se posomorî și mai mult cînd văzu sosind mașina mare care nu mai avea platformă, ceea ce nu numai că nu-i mai permitea să stea în picioare, ci îl obliga să-și stingă și pipa.

Toți avem astfel de zile, nu?

Cei doi ani vor trece repede și nu va mai avea nevoie să-și pună fular ca să străbată, prin ploaia supărătoare a dimineții, un Paris care, azi, arăta ca în filmele alb-negru de altădată.

Autobuzul era plin de tineri, unii îl recunoșteau, alții nu-l băgau în seamă.

Pe cheiuri, ploaia cădea mai pieziș și mai rece. Intră sub bolta de la Poliția Judiciară, unde întotdeauna era un curent puternic, se grăbi spre scară și atunci, imediat, regăsind mirosul parcă unic în felul său al instituției, lumina tristă a becurilor încă aprinse, se simți mîhnit la gîndul că, peste puțin timp, nu va mai veni aici în fiecare dimineață.

Bătrînul Joseph, care, din motive misterioase, scăpase de pensionare, îl salută cu un aer complice și murmură:

— Vă așteaptă inspectorul Lapointe, domnule comisar.

Ca în fiecare zi de luni, în sala de așteptare și pe culoar era multă lume: cîțiva necunoscuți; două-trei femei tinere, a căror prezență acolo ar fi putut să te mire; mai mult fețe familiare, pe care le vedea periodic în fața uneia dintre uși.

Intră în birou, își agăță în dulap pardesiul, pălăria, faimosul fular, ezită să deschidă umbrela și s-o pună la uscat într-un colț, cum îi recomanda doamna Maigret, iar pînă la urmă o lăsă într-un colț al dulapului.

Era abia opt și jumătate. Corespondența se afla pe mapa de birou. Deschise ușa de la camera inspectorilor și îi salută cu mîna pe Lucas, pe Torrence și pe alți doi-trei.

— Anunțați-l pe Lapointe că am venit.

Vestea că șeful era prost dispus, ceea ce nu era chiar adevărat, avea să treacă din gură în gură. Sînt zile cînd ești morocănos, ciufut, țîfnos, însă de care, mai tîrziu, îți amintești că au fost cele mai fericite.

— Bună ziua, șefule.

Lapointe era palid, cu ochii puțin roșii de nesomn, dar strălucitori de mulțumire. Nu mai putea de nerăbdare.

— Gata! L-am prins!

— Unde e?

— În cămăruța de la capătul culoarului, păzit de Torrence.

— La ce oră?

— La patru dimineața.

— A vorbit?

— Am cerut să ni se aducă două cafele, apoi, pe la șase, micul dejun pentru amîndoi și am flecărit ca doi vechi prieteni.

— Adu-l aici.

Dăduseră lovitura. De ani de zile, Grégoire Brau, zis Răbdare, zis și Grasu', opera fără să poată fi prins în flagrant.

O singură dată, cu doisprezece ani în urmă, fusese arestat pentru că dormise prea mult și, după ce-și ispășise pedeapsa, își reluase activitatea fără să-și schimbe deloc obiceiurile.

Lapointe, care triumfa de parcă ar fi prins cel mai mare păstrăv sau cea mai mare știucă a anului, intră în birou în urma unui bărbat cu un aer jenat, care rămase în picioare în fața lui Maigret, cufundat în hîrțoagele lui.

— Stai jos.

După ce sfîrși de citit o scrisoare, comisarul adăugă:

— Ai țigări?

— Da, domnule Maigret.

— Poți să fumezi.

Era un tip gras, de patruzeci și trei de ani, care fusese probabil gras și molîu de cînd mergea la școală. Avea tenul deschis, de un trandafiriu care se schimba ușor în roșu, nasul borcănat, bărbia dublă și o gură care exprima candoare.

— Așa deci, pînă la urmă te-au prins...

— M-au prins.

Maigret îl arestase prima dată și, de atunci, se întîlniseră deseori, salutîndu-se fără resentimente.

— Iar ai comis-o! spunea atunci comisarul, făcînd aluzie la un apartament jefuit.

În loc să tăgăduiască, Grasu' zîmbea cu modestie. Nu se putea dovedi nimic. Totuși, chiar dacă nu lăsa niciodată amprente, spargerile lui erau parcă semnate.

Acționa singur, pregătind fiecare lovitură cu o răbdare incredibilă. Era omul calm prin excelență, fără vicii, fără pasiuni, fără nervi.

Își petrecea cea mai mare parte a timpului în colțul unui bar, al unei cafenele sau al unui restaurant, în aparență cufundat în lectura unui ziar ori moțăind, dar cu urechea la pîndă – nu pierdea nimic din ce se vorbea în jurul lui.

Era și un mare cititor de săptămînale, în care studia cu grijă rubrica mondenă și știrile, fiind la curent mai bine decît oricine cu deplasările persoanelor importante.

Într-o zi, Poliția Judiciară primea un telefon de la un personaj cunoscut, uneori de la un actor sau de la o vedetă de cinema care, la întoarcerea de la Hollywood, de la Londra, de la Roma sau de la Cannes, își găsise apartamentul jefuit.

Maigret nu avea nevoie să asculte pînă la sfîrșit ca să întrebe:

— Frigiderul?

— Golit!

La fel și pivnița cu băuturi. În plus, puteai fi sigur că patul era desfăcut și că cineva folosise pijamaua, halatul de casă și papucii stăpînului casei.

Asta era semnătura Grasului, o manie dobîndită de la începutul carierei, la vîrsta de douăzeci și doi de ani, poate pentru că atunci chiar îi era foame și jinduia după un pat bun. Cînd era sigur că într-un apartament nu avea să fie nimeni timp de cîteva săptămîni, că nu rămăseseră acolo servitori, că portăreasa nu avea sarcina să urce să deschidă ferestrele, intra fără să aibă nevoie de vreun șperaclu, deoarece cunoștea secretul tuturor încuietorilor.

După ce intra, în loc să strîngă în grabă obiectele de valoare, bijuteriile, tablourile, bibelourile, se instala acolo pentru o vreme, de obicei pînă termina proviziile.

În urma lui fuseseră găsite cutii de conserve goale și, bineînțeles, cîteva sticle. Citea, dormea. Folosea baia cu un fel de voluptate nebănuită de ceilalți locatari.

Apoi, întors acasă, își relua obiceiurile, frecventînd doar seara, pentru o belotă, un bar destul de rău famat din Avenue des Ternes, unde, pentru că lucra singur și nu vorbea niciodată despre isprăvile sale, era privit cu un respect amestecat cu neîncredere.

— V-a scris sau v-a telefonat?

Pusese întrebarea cu o melancolie care semăna cu ceea ce simțise Maigret mai devreme, cînd plecase de acasă.

— Ce vrei să spui?

— Știți foarte bine, domnule Maigret. Altfel nu m-ați fi prins. Inspectorul dumneavoastră (se întoarse spre Lapointe) se afla pe scara imobilului înainte să ajung eu și presupun că avea și un coleg în stradă. Adevărat?

— Adevărat.

Lapointe petrecuse nu o noapte, ci două pe scara imobilului de la Passy în care un anume domn Ailevard deținea un apartament. Proprietarul plecase la Londra, unde trebuia să stea două săptămîni. Ziarele îi anunțaseră călătoria în legătură cu un film și cu o vedetă foarte cunoscută.

Grasu' nu se repezea întotdeauna la oameni în casă imediat după plecarea lor. Lăsa să mai treacă un timp, își lua măsuri de precauție.

— Mă întreb cum de nu v-am văzut inspectorul. În sfîrșit! O să-mi fie învățătură de minte... V-a telefonat?

Maigret scutură din cap.

— V-a scris?

Făcu semn din cap că da.

— Presupun că nu-mi puteți arăta biletul... Probabil că și-a schimbat scrisul!

Nici măcar. Dar era inutil să-i spună.

— Bănuiam, fără să vreau să cred, că se va întîmpla într-o zi. E o putorișcă, scuzați-mă, dar nu pot s-o țin de rău... O să iau totuși doi ani buni, nu-i așa?

Multă vreme, nimeni nu-i cunoscuse vreo aventură și, din cauza fizicului, unii îl tachinau, pretinzînd că existau motive întemeiate pentru cumințenia sa.

Deodată însă, la patruzeci și patru de ani, începuse să trăiască cu o anume Germaine, care avea cu douăzeci de ani mai puțin decît el și bătea de puțin timp Avenue Wagram.

— Te-ai căsătorit cu ea la primărie?

— Și la biserică. E bretonă. Presupun că s-a mutat deja la Henri...

Vorbea despre un tînăr proxenet, Henri Bănuitorul.

— El s-a mutat la tine.

Grasu' nu se indigna, nu-și blestema soarta, îi era ciudă numai pe el.

— Cît iau?

— Între doi și cinci ani. Ți-a luat declarația inspectorul Lapointe?

— A notat ce-i spuneam.

Sună telefonul.

— Alo! Comisarul Maigret.

Ascultă, încruntîndu-și sprîncenele.

— Repetă numele, te rog.

Trase la el blocnotesul și scrise Lachaume.

— Cheiul Gării?... La Ivry?... Bine... E un medic acolo?... Omul e mort?...

Brusc, Grasu’ își pierdea importanța și s-ar fi zis că simțea asta. Se ridică fără să fie invitat.

— Presupun că aveți altceva de făcut…

Maigret i se adresă lui Lapointe:

— Condu-l la arest, apoi du-te și te culcă.

Deschise dulapul să-și ia pardesiul și pălăria, apoi, răzgîndindu-se, îi întinse mîna grăsanului cu fața trandafirie.

— Nu e vina noastră, bătrîne.

— Știu.

Nu-și puse fularul. Din biroul inspectorilor, îl alese pe Janvier, care tocmai sosise și încă nu-și începuse treaba.

— Vii cu mine.

— Da, șefu’.

— Tu, Lucas, telefonează la Parchet. Un bărbat ucis de un glonț în piept pe cheiul Gării, la Ivry. Îl cheamă Lachaume. Fabrica de biscuiți Lachaume…

Asta îi amintea de copilăria petrecută la țară. Pe atunci, în toate băcăniile prost luminate din sat, unde se vindeau și legume uscate, și galoși sau ață de cusut, erai sigur că vei găsi pachete învelite în celofan pe eticheta cărora scria „Fabrica de biscuiți Lachaume”.

Existau biscuiții Lachaume și vafele Lachaume, sortimente care, de altfel, aveau amîndouă un vag gust de carton.

Nu mai auzise de ele de atunci. Nu mai văzuse nici calendarele reprezentînd un băiețel cu obraji exagerat de colorați, cu un zîmbet idiot, care mînca o vafă Lachaume, și rar se întîmpla să mai găsești, în vreun sat pierdut, acest nume, mai mult sau mai puțin șters, pe o porțiune de zid.

— Bineînțeles, anunți și Identitatea Judiciară.

— Da, șefu’.

Lucas avea deja receptorul în mînă. Maigret și Janvier coborîră scările.

— Luăm mașina?

Melancolia lui Maigret se risipise cînd pătrunsese în atmosfera cotidiană de la Poliția Judiciară. Prins din nou în mecanismul rutinei, nu se mai gîndea să se privească trăind, nici să-și pună întrebări.

Duminicile sînt periculoase. În mașină, întrebă, aprinzîndu-și o pipă care își redobîndise savoarea:

— Știi biscuiții Lachaume?

— Nu, șefu'.

— Așa-i, ești prea tînăr.

În plus, poate că nu se vînduseră niciodată la Paris. Multe produse sînt fabricate doar pentru a fi vîndute la țară. Există și mărci care se demodează, rezistînd totuși, fiind preferate de o anumită clientelă. Își amintea de aperitive celebre din tinerețea lui și care acum nu se mai găseau decît în hanuri uitate de lume, departe de drumurile principale.

După ce trecură podul, nu putură să meargă mai departe pe chei din cauza sensului unic, iar Janvier făcu mai multe ocoluri pînă să ajungă la Sena, în față la Charenton. De cealaltă parte a apei se zărea Hala de Vinuri, iar la stînga, un tren care trecea un pod de fier peste fluviu.

Acolo unde pe vremuri erau numai pavilioane și șantiere, acum se ridicau blocuri de locuit cu șase-șapte etaje, cu magazine și bistrouri la parter, dar ici și colo rămăseseră spații goale, terenuri virane, ateliere, două-trei case joase.

— La ce număr?

Maigret îi spuse și opriră în fața unei construcții care fusese probabil luxoasă, cu cele două etaje de piatră și cărămidă și, în

spate, un coș înalt ce semăna cu unul de uzină. În față staționa o mașină. Un agent de poliție se plimba pe trotuar. Era greu de spus dacă te mai aflai la Paris sau erai deja la Ivry, și probabil că strada prin fața căreia trecuseră marca granița comunelor.

— Bună ziua, domnule comisar. Poarta e deschisă. Sînteți așteptat sus.

Era o poartă mare, vopsită în verde, cu o poartă mai mică decupată într-unul din canaturi. Intrară sub o boltă, cam ca la Poliția Judiciară, cu diferența că la celălalt capăt era închisă de o ușă cu geamuri mate. Un ochi de geam lipsea și fusese înlocuit cu o bucată de carton.

Se simțeau frigul și umezeala. Erau uși pe ambele părți, și Maigret se întrebă pe care s-o deschidă – apoi o alese pe cea din dreapta, zicîndu-și că probabil o nimerise, deoarece descoperi un fel de hol, de unde pornea o scară largă.

Pereții, care fuseseră albi, deveniseră galbeni, cu urme maronii, iar tencuiala crăpată se cojise pe alocuri. Primele trei trepte erau din marmură; celelalte, din lemn, nu fuseseră măturate probabil de mult timp și trosneau sub picioare.

Asta îi amintea de unele birouri administrative unde, intrînd, ai întotdeauna impresia că ai greșit ușa. Dacă unul dintre ei ar fi început să vorbească, n-ar fi stîrnit ecoul?

La etajul întîi, se auziră pașii cuiva care se aplecă peste balustradă: un bărbat încă tînăr, cu un aer obosit, care se prezentă imediat ce Maigret ajunse pe palier.

— Legrand, secretarul comisariatului din Ivry... Domnul comisar vă așteaptă...

Alt hol, dale de marmură, o fereastră fără perdele, care lăsa să se vadă Sena și ploaia.

Imobilul era mare, cu uși în toate părțile, culoare ca într-o clădire administrativă și pretutindeni același, același cenușiu, același miros de praf foarte vechi.

La capătul unui coridor mai îngust, în stînga, secretarul bătu la o ușă, o deschise și se putu zări un dormitor unde era destul de întuneric, drept pentru care comisarul considerase necesar să lase lumina aprinsă.

Această cameră dădea spre curte și, prin muselina plină de praf a perdelelor, se vedea coșul pe care Maigret îl remarcase deja afară.

Comisarul din Ivry îi strînse mîna cu un respect exagerat; nu era din generația lui și Maigret nu-l cunoștea foarte bine.

— Am venit imediat ce mi s-a telefonat.

— Medicul a plecat?

— Avea o urgență. Mi-am zis că nu era cazul să-l rețin, pentru că, oricum, trebuie să sosească legistul.

Mortul se afla în pat și, în afară de comisarul local, nu mai era nimeni în încăpere.

— Familia?

— I-am trimis în dormitoare sau în salon. Mi-am zis că veți prefera…

Maigret scoase ceasul din buzunar. Era nouă și patruzeci și cinci de minute.

— Cînd ați fost anunțat?

— În urmă cu vreo oră. Tocmai ajunsesem la birou. Cineva i-a telefonat secretarului să-mi spună să trec pe aici.

— Știți cine?

— Da. Fratele, Armand Lachaume.

— Îl cunoașteți?

— Numai după nume. Probabil că a venit uneori la comisariat pentru o legalizare sau pentru vreo altă formalitate. Sînt oameni de care nu te ocupi prea mult…

Cuvintele îl frapară pe Maigret. *Oameni de care nu te ocupi prea mult*. Înțelegea, deoarece casa, ca și marca de biscuiți Lachaume, părea în afara timpului, în afara vieții prezente.

De ani de zile nu mai văzuse Maigret un astfel de dormitor – trebuie să fi fost identic, în cele mai mici detalii, și în urmă cu un secol. Exista acolo chiar și un lavabou cu sertare, cu tăblie din marmură cenușie, avînd deasupra un lighean și o carafă cu mîner, din porțelan cu flori, tăvițe din același porțelan pentru săpun și pentru piepteni.

Mobila, obiectele nu erau chiar urîte în sine. Unele ar fi atins probabil un preț bunicel la o sală de vînzări sau la un magazin de antichități, dar felul în care erau aranjate avea ceva mohorît și apăsător.

Ai fi zis că, la un moment dat, deja de mult timp, viața se oprise acolo – nu cea a bărbatului întins în pat, ci viața casei, viața lumii, și chiar coșul de uzină, din spatele perdelelor, era ridicol și desuet, cu acel „L” din cărămizi negre.

— S-a furat ceva?

Erau deschise două-trei sertare. În fața șifonierului, cravate și lenjerie zăceau pe podea.

— Se pare că a dispărut un portofel cu o sumă de bani.

— Cine e?

Maigret arătă spre mortul de pe pat. Așternutul și cuverturile erau desfăcute. Perna căzuse pe podea. Un braț atîrna. Se vedea sînge pe pijamaua ruptă sau arsă de praful de pușcă.

Maigret se gîndise dimineață la negrul și albul foarte contrastante din filmele mute, iar acum îi veneau deodată în minte, în acea cameră, ilustrațiile de altădată din ziarele de duminică, cînd nu se publicau încă fotografii, ci gravuri reprezentînd dramele săptămînii.

— Léonard Lachaume, fiul cel mare.

— Căsătorit?

— Văduv.

— Cînd s-a întîmplat?

— Astă-noapte. După spusele doctorului Voisin, moartea s-ar situa în jurul orei două dimineața.

— Cine se afla în casă?

— O clipă… Bătrînii, tatăl și mama, la etajul de sus, în aripa stîngă… Asta înseamnă doi… Puștiul…

— Care puști?

— Fiul mortului… Un băiat de doisprezece ani… Acum e la școală…

— S-a mai dus la școală?

— Se pare că nu se știa nimic la ora opt, cînd a plecat la colegiu.

— Înseamnă că nimeni n-a auzit nimic? Cine mai e în casă?

— Servitoarea… Cred că o cheamă Catherine. Doarme sus, lîngă bătrîni și băiat. S-ar zice că e de pe timpul cînd a fost construită casa și arată la fel de șubrezită ca și ea. Apoi fratele cel mic, Armand…

— Fratele cui?

— Al mortului… Doarme de cealaltă parte a coridorului, ca și soția lui.

— Erau toți aici noaptea trecută și detunătura n-a trezit pe nimeni?

— Așa spun. M-am limitat la cîteva întrebări. Nu e ușor. Veți vedea!

— Ce nu e ușor?

— Să afli. Cînd am ajuns, nu știam despre ce era vorba. Armand Lachaume, cel care mi-a telefonat, a deschis poarta de jos imediat ce am oprit mașina. Cu aerul unui om pe jumătate adormit, mi-a spus fără să mă privească: „Fratele meu a fost ucis, domnule comisar”. M-a condus aici și mi-a arătat patul. L-am întrebat cînd s-a întîmplat și mi-a răspuns că n-avea nici cea mai vagă idee. Am insistat: „Vă aflați în casă? — Presupun. Dormeam în camera mea”.

Comisarul local părea nemulțumit de el.

— Nu știu cum să vă spun. De obicei, cînd într-o familie se produce o dramă ca asta, găsești toată lumea lîngă cadavru, oameni care plîng, alții care explică, vorbesc de cele mai multe ori prea mult... În cazul acesta, mi-a trebuit mult timp să aflu că bărbații nu erau singuri în casă...

— Ați stat de vorbă și cu ceilalți?

— Cu femeia.

— Soția lui Armand, cel care v-a telefonat, nu?

— Da. La un moment dat, am auzit un foșnet pe coridor. Am deschis ușa și am dat de ea. Avea același aer obosit ca și soțul ei. N-a părut jenată. Am întrebat-o cine era și Armand a răspuns în locul ei: „Este soția mea”. Am vrut să aflu dacă n-a auzit ceva în cursul nopții și mi-a răspuns că nu, că obișnuia să ia nu știu ce pastilă ca să doarmă.

— Cine a descoperit cadavrul? Cînd?

— Bătrîna servitoare, la nouă fără un sfert.

— Ați dat ochii cu ea?

— Da. A trebuit să se întoarcă la bucătărie. Bănuiesc că e puțin cam surdă. S-a îngrijorat cînd nu l-a văzut pe fiul cel mare la masă, pentru că toată lumea obișnuiește să ia micul dejun în sufragerie. Pînă la urmă, a venit să bată la ușă. Apoi a intrat și s-a dus să-i anunțe pe ceilalți.

— Și bătrînii?

— Nu spun nimic. Femeia e pe jumătate paralizată și se uită fix în față, ca și cum n-ar mai fi în toate mințile. Soțul ei pare atît de copleșit, încît abia înțelege ce-i spui.

Comisarul local repetă:

— Veți vedea!

Maigret se întoarse spre Janvier.

— Du-te, te rog, și aruncă o privire.

Janvier se îndepărtă și comisarul se apropie în sfîrșit de mort, care era culcat pe partea stîngă, cu fața spre fereastră. Cineva îi închisese deja ochii. Avea gura întredeschisă, mustăți castanii, cu cîteva fire albe, care atîrnau. Părul rar i se lipea de tîmple și de frunte.

Era greu să-ți dai seama de expresia feței. Nu părea să fi suferit, dominantă fiind probabil stupoarea. Dar oare nu era din cauza gurii deschise, iar fenomenul nu se produsese după ce omul murise?

Maigret auzi pași pe holul de la etajul întîi, apoi pe coridor. Deschizînd ușa, îl primi pe unul dintre substituții procurorului, pe care îl cunoștea de mult timp și care dădu mîna cu el fără să spună nimic, privind spre pat. Îl cunoștea și pe grefier, căruia îi adresă un semn, dar nu-l văzuse niciodată pe tînărul înalt, fără pardesiu, nici pălărie, care venea în urma lor.

— Judecătorul de instrucție Angelot…

Tînărul magistrat, care tocmai fusese prezentat, întinse o mînă îngrijită și fermă, o mînă de jucător de tenis, iar Maigret se gîndi încă o dată că o nouă generație era pe cale să preia ștafeta.

Este adevărat că bătrînul doctor Paul pășea imediat în urma lui, gîfîind, dar vioi, foarte curios.

— Unde-i mortăciunea?

Maigret observă că ochii cenușii-albaștri ai judecătorului de instrucție rămîneau plini de răceală și fruntea i se cuta, probabil în semn de dezaprobare.

— Fotografii au terminat? întrebă doctorul Paul.

— Nu au ajuns. Cred că-i aud.

Erau obligați să aștepte pînă cînd aceștia terminau ce aveau de făcut, împreună cu specialiștii de la Identitatea Judiciară, care invadau camera și se puneau pe treabă.

Într-un colț, substitutul îl întrebă pe Maigret:

— Dramă de familie?

— Se pare că a fost un furt.

— Nimeni n-a auzit nimic?

— Pretind că nu.

— Cîți sînt în casă?

— Să-i număr... Cei doi bătrîni și servitoarea, asta înseamnă trei... Băiatul...

— Care băiat?

— Fiul mortului. Fac patru. Apoi, fratele și soția lui... Șase! În afară de mort, șase persoane care n-au auzit nimic.

Substitutul, apropiindu-se de tocul ușii, își trecu mîna peste hîrtia tapetului.

— Pereții sînt groși totuși!... S-a găsit arma?

— Nu știu. Comisarul de la Ivry nu mi-a spus nimic despre ea. Aștept să se încheie formalitățile ca să încep ancheta.

Fotografii căutau prize electrice pentru proiectoare și, negăsind, erau obligați să scoată becul care atîrna în mijlocul încăperii. Se mișcau de colo-colo, mormăiau, se ciocneau, își dădeau reciproc indicații, în timp ce judecătorul de instrucție, care părea un student sportiv, stătea nemișcat, în costumul lui gri, fără să scoată un cuvînt.

— Credeți că acum pot să plec? întrebă comisarul de la Ivry. Probabil că e multă lume în anticamera mea. Aș putea să vă trimit doi-trei agenți în cazul în care, puțin mai tîrziu, curioșii vor începe să se adune pe trotuar.

— Vă rog. Mulțumesc.

— Aș putea să vi-l trimit și pe unul dintre inspectorii mei care cunoaște cartierul…

— Cu siguranță voi avea nevoie de el mai tîrziu. O să vă sun. Mulțumesc încă o dată.

Și, plecînd, comisarul de la Ivry repetă:

— Veți vedea!

Substitutul întrebă cu glas șoptit:

— Ce să vedeți?

Maigret răspunse:

— Familia… Ambianța.. Nu era nimeni în încăpere cînd a sosit comisarul. Fiecare a rămas în camera lui sau în sufragerie. Nimeni nu mișcă… Nu se aude nimic…

Substitutul se uită la mobilă, la tapetul pătat de umezeală, la oglinda de deasupra căminului, unde își lăsaseră urmele generații de muște.

— Nu mă surprinde…

Fotografii plecară primii, eliberînd cît de cît încăperea. Doctorul Paul putu să treacă la examinarea sumară a cadavrului, în timp ce specialiștii căutau amprente și scotoceau mobilele.

— Ce oră, doctore?

— Voi fi mai precis după autopsie, dar, în orice caz, au trecut șase ore bune de cînd a murit.

— Pe loc?

— S-a tras de aproape. Rana externă e lată cît o farfurioară, carnea e arsă…

— Glonțul?

— Îl voi găsi mai tîrziu înăuntru, pentru că n-a ieșit, așa încît putem presupune că s-a tras cu o armă de calibru mic.

Avea mîinile pline de sînge. Se îndreptă spre lavabou, dar ligheanul era gol.

— Trebuie să fie un robinet undeva…

I se deschise ușa. Armand Lachaume, fratele cel mic, se afla pe coridor și îl conduse fără o vorbă într-o baie veche, unde trona o cadă străveche cu picioare, al cărei robinet picura probabil de ani de zile, pentru că apa lăsase dîre maronii pe email.

— Te las să-ți faci treaba, Maigret, spuse oftînd substitutul, întorcîndu-se spre judecătorul de instrucție. Plec la Palatul de Justiție.

Atunci judecătorul murmură:

— Îmi cer scuze că nu vă însoțesc. Eu rămîn.

Maigret avu o tresărire și puțin lipsi să nu roșească atunci cînd băgă de seamă că celălalt observase. Tînărul magistrat se grăbi să adauge:

— Să nu mi-o luați în nume de rău, domnule comisar. Sînt începător, știți, și pentru mine este o ocazie să învăț.

Nu era nici un strop de ironie în vocea lui? Era politicos, chiar prea politicos. Și cît se poate de rece sub cordialitatea aparentă.

Asta era noua școală, care consideră că o anchetă aparține de la început judecătorului de instrucție, de la un capăt la altul, și că rolul poliției se reduce la a acționa la ordinele unui magistrat.

Janvier, care se afla în acel moment în ușă și auzise, schimbă cu Maigret o privire care spunea multe.

II

Maigret nu reușea să-și ascundă proasta dispoziție și era aproape furios gîndindu-se că judecătorul de instrucție nu numai că își dădea seama de ea, dar o și explica prin prezența lui, ceea ce era adevărat numai în parte. Oare, încă din bulevardul Richard-Lenoir, șirul gîndurilor morocănoase nu fusese declanșat de povestea cu fularul?

Acest Angelot, atît de proaspăt, de alert, abia ieșise de pe băncile școlii. Ori era un element excepțional, unul dintre aceia pe care-i numeri pe degete la fiecare generație, ori era susținut de oameni puternici; altfel, în loc să fie numit la Paris, ar fi rămas ani de zile în vreun tribunal de subprefectură.

Mai adineauri, cînd substitutul făcuse prezentările, magistratul se mulțumise să dea mîna cu Maigret cu o vigoare ce putea fi considerată cordială, dar nu rostise nici una dintre acele fraze cu care era obișnuit comisarul. Sigur, nu putea să spună ca vechii magistrați:

— Îmi face plăcere să vă reîntîlnesc.

Totuși, alții nu pierdeau ocazia să murmure:

— Sînt încîntat să lucrez cu dumneavoastră.

Era greu de crezut că Angelot nu auzise niciodată de el. Or, nu manifestase nici satisfacție, nici curiozitate.

Să fi fost o atitudine voită, un mod de a-l face pe Maigret să înțeleagă că nu era impresionat de popularitatea lui? Sau o lipsă de curiozitate, indiferența reală a noii generații?

După ce surprinsese cîteva priviri, comisarul se întrebă dacă nu era mai curînd o anumită timiditate, o anumită pudoare.

Asta îl jena și mai mult decît diplomația. Se simțea observat și încerca să-și ascundă tulburarea. Îi spuse lui Lapointe cu glas șoptit:

— Ocupă-te de lucrurile de rutină.

Amîndoi știau ce însemna asta.

Apoi se întoarse spre Armand Lachaume, care nu era bărbierit și nu purta cravată.

— Presupun că există o încăpere unde am putea sta de vorbă mai liniștiți...

Și adăugă, remarcînd răceala aerului:

— De preferință, o încăpere încălzită.

Atingînd un calorifer, un model vechi, constatase că încălzirea centrală nu funcționa.

Lachaume nu se omora nici el cu politețea. Păru să se gîndească, apoi, cu umerii lăsați, parcă resemnat, spuse:

— Pe-aici...

În atmosfera casei, dar și în atitudinea celor care o locuiau, se simțea ceva echivoc. Așa cum confirmase comisarul de la Ivry, în locul plînsului, al vînzolelilor dezordonate de oameni care vorbesc toți odată, auzeai doar pași pe furiș, vedeai uși întredeschizîndu-se și ghiceai oameni care trăgeau cu ochiul.

Astfel, în coridorul prost luminat, Maigret surprinse printr-o ușă abia crăpată un ochi, un păr negru, o siluetă probabil de femeie.

Ajunseră în holul de la etajul întîi și Armand Lachaume deschise, în aripa stîngă, ușa unui salon ciudat, unde doi bătrîni erau așezați în fața unei sobe de fontă.

Fiul nu spuse nimic, nu făcu nici o prezentare. Tatăl avea cel puțin șaptezeci și cinci de ani, poate optzeci. Spre deosebire de Armand, era proaspăt bărbierit și purta o cămașă curată și o cravată neagră.

Bătrînul se ridică la fel de calm și demn ca într-un consiliu de administrație, înclină ușor capul, apoi se aplecă spre soția lui, probabil de aceeași vîrstă, care avea fața lipsită de mobilitate și privirea fixă a unor ochi de sticlă.

O ajută să se ridice din fotoliu și, fără o vorbă, ieșiră amîndoi pe altă ușă.

Aceea era încăperea unde familia se aduna în mod obișnuit – se vedea după dispunerea mobilei, a obiectelor lăsate pe ici, pe colo. Maigret se așeză pe un scaun și se întoarse spre judecătorul Angelot.

— Doriți să puneți întrebările?

— Continuați, vă rog.

Judecătorul se rezemă cu spatele de tocul ușii.

— Puteți să vă așezați, domnule Lachaume! îi ceru Maigret lui Armand.

Ai fi zis că se mișca într-un interior vătuit. Nu se putea agăța de nimic și singurul lucru real era ploaia care continua să cadă afară.

— Vă rog să-mi spuneți ce știți.

— Nu știu nimic.

Pînă și vocea îi era neutră, impersonală, în timp ce privirea lui o evita pe cea a comisarului.

— Mortul este fratele dumneavoastră cel mare, nu-i așa?

— Fratele meu Léonard, i-am spus deja colegului dumneavoastră.

— Fabrica de biscuiți mai există?

— Bineînțeles.

— El o conducea?

— Tatăl nostru rămîne președintele consiliului de administrație.

— Dar cine o conducea în realitate?

— Fratele meu.

— Și dumneavoastră?

— Eu mă ocup de depozitare și de expediție.

— E mult de cînd fratele dumneavoastră și-a pierdut soția?

— Opt ani.

— Îi cunoașteți viața privată?

— Întotdeauna a trăit aici, împreună cu noi.

— Totuși, presupun că, în afara acestei case, avea o viață personală – prieteni, prietene, relații...

— Nu știu.

— I-ați declarat comisarului local că a dispărut un portofel.

Bărbatul încuviință cu o mișcare a capului.

— Ce sumă putea să fie în acel portofel?

— Nu știu.

— O sumă mare?

— Nu știu.

— Fratele dumneavoastră avea obiceiul să țină în camera lui, de exemplu, cîteva sute de mii de franci?

— Nu cred.

— El mînuia fondurile întreprinderii?

— El și contabilul.

— Unde este contabilul?

— Presupun că e jos.

— Și unde țineați banii încasați?

— La bancă.

— În fiecare zi?

— Nu se încasează bani în fiecare zi.

Maigret se străduia să rămînă calm, amabil, sub privirea indiferentă a tînărului magistrat.

— Bun, dar trebuie să fi fost bani undeva…

— În seif.

— Unde se află seiful?

— La parter, în biroul fratelui meu.

— S-a atins cineva de el noaptea trecută?

— Nu.

— Ați verificat?

— Da.

— Credeți că asasinul fratelui dumneavoastră a venit de afară cu intenția să fure?

— Da.

— O persoană pe care n-o cunoștea deloc?

— Presupun.

— Cîți angajați are fabrica?

— Acum, vreo douăzeci. A fost o vreme cînd aveam mai bine de o sută de muncitori și muncitoare.

— Îi cunoașteți pe toți?

— Da.

— Nu bănuiți pe nimeni?

— Nu.

— Deși aveți camera la doar cîțiva metri de cea a fratelui Léonard, n-ați auzit nimic ieri-noapte?

— N-am auzit nimic.

— Aveți somnul greu?

— Poate.

— Suficient de greu încît să nu fie tulburat de o împușcătură trasă la mai puțin de zece pași de dumneavoastră?

— Nu știu.

În acel moment, se auzi un duduit și casa, cu zidurile totuși groase, păru să se cutremure puțin. Maigret întîlni privirea judecătorului de instrucție.

— E un tren?

— Da. Calea ferată se află în apropiere.

— Trec multe trenuri noaptea?

— Nu le-am numărat. Vreo patruzeci, îndeosebi trenuri lungi de marfă.

Cineva bătu la ușă. Era Janvier, care îi făcu semn lui Maigret că voia să-i spună ceva.

— Intră. Spune.

— În curte e o scară culcată la cîțiva metri de zid. Am găsit urma scării pe pervazul ferestrei.

— Care fereastră?

— Cea din hol, de lîngă această încăpere. Fereastra dă spre curte. Scara trebuie să fi fost ridicată recent și un ochi de geam a fost spart, după ce a fost uns cu săpun.

— Știați lucrul ăsta, domnule Lachaume?

— Am constatat.

— De ce nu mi-ați spus nimic?

— N-am avut cînd.

— Unde stătea de obicei scara?

— Sprijinită de depozit, în curte, pe stînga.

— Acolo se afla ieri-seară?

— În mod normal, acolo ar fi trebuit să fie.

— Îmi dați voie?

Maigret ieși din încăpere să vadă cu ochii lui și să scape de atmosfera salonului, profitînd să-și aprindă pipa. Deasupra scării, holul era luminat de două ferestre, una care dădea spre chei, cealaltă, în partea opusă, spre curte. Un geam al acesteia din urmă era spart și pe podea zăceau cîteva cioburi.

Deschise batantele și remarcă, pe piatra cenușie, două urme mai deschise la culoare, care se potriveau cu barele verticale ale unei scări.

În curte, după cum spusese Janvier, o scară era culcată pe pavaj. Coșul înalt fumega slab. Într-o clădire din stînga, se zăreau femei aplecate peste o masă lungă.

Cînd să se întoarcă la ceilalți, auzi un zgomot și văzu o femeie în capot albastru care tocmai deschisese ușa.

— Doamnă, puteți veni o clipă în salon?

Ea păru să ezite, își legă cordonul capotului și se hotărî în sfîrșit.

Era tînără. Încă nu se machiase și fața îi lucea puțin.

— Intrați, vă rog.

Apoi îi spuse lui Armand Lachaume:

— Presupun că este soția dumneavoastră…

— Da.

Soții nu se priviră.

— Luați loc, doamnă.

— Vă mulțumesc.

— Nici dumneavoastră n-ați auzit nimic astă-noapte?

— În fiecare seară iau un somnifer înainte de culcare.

— Cînd ați aflat de moartea cumnatului?

Femeia privi o clipă în gol, ca și cum s-ar fi gîndit.

— Nu m-am uitat la ceas.

— Unde vă aflați?

— În camera mea.

— Care e și camera soțului dumneavoastră?

Ea ezită din nou.

— Nu.

— Camera dumneavoastră dă spre culoar, aproape în fața camerei cumnatului?

— Da. Există două camere pe dreapta culoarului, a mea și a soțului meu.

— De cînd dormiți separat?

Armand Lachaume tuși, se întoarse spre judecătorul de instrucție, care rămăsese în picioare, și rosti cu o voce lipsită de fermitate, vocea unui timid obligat să facă un efort:

— Mă întreb dacă domnul comisar are dreptul să ne pună aceste întrebări, care țin de viața noastră privată. Fratele meu a fost ucis noaptea trecută de un hoț și, pînă acum, se pare că poliția e interesată numai de mișcările noastre.

Angelot abia dacă schiță un zîmbet.

— Presupun că domnul comisar vă interoghează în acest fel în calitate de martori.

— Nu-mi place să-mi fie deranjată soția și doresc să fie lăsată în afara acestor lucruri.

Era o furie de timid, dar și de om care se exteriorizează rar, și se înroșise puțin.

Maigret continuă cu răbdare:

— Cine era considerat pînă acum capul familiei, domnule Lachaume?

— Al cărei familii?

— Să spunem, al tuturor celor care locuiesc în casă.

— Asta ne privește doar pe noi. Nu mai răspundeți, Paulette.

Maigret observă că n-o tutuia, dar era un obicei într-un anumit mediu, deseori un snobism.

— Dacă va continua așa, va veni rîndul tatălui meu și al mamei mele să fie tracasați. Apoi angajații, personalul...

— Asta și intenționez.

— Nu știu exact ce drepturi aveți...

Magistratul propuse:

— Aș putea să vi le spun.

— Nu. Prefer să fie de față avocatul nostru. Presupun că am voie să-l chem.

Judecătorul de instrucție ezită înainte să răspundă:

— Nici un text nu interzice prezența avocatului dumneavoastră. Totuși, vă atrag atenția încă o dată că sînteți interogat, ca și membrii familiei dumneavoastră, în calitate de martori și că, în acest caz, nu se obișnuiește să se facă apel la un...

— Nu vom vorbi în lipsa lui.

— Cum doriți.

— Mă duc să-i telefonez.

— Unde e telefonul?

— În sufragerie.

Era camera învecinată. Îi zăriră pe cei doi bătrîni, care se așezaseră în fața căminului, unde ardeau două lemne subțiri. Crezînd că urma o nouă invazie, se pregătiră să se ridice ca să se retragă în altă parte, dar Armand Lachaume închise ușa în urma lui.

— Soțul dumneavoastră, doamnă, pare să fi fost foarte zdruncinat.

Femeia se uită la comisar cu asprime.

— E normal, nu?

— Frații erau cumva gemeni?

— E o diferență de șapte ani între ei.

Totuși, aveau aceleași trăsături și pînă și mustățile erau identice, subțiri și lăsate în jos. Din camera vecină se auzea murmur de voci. Judecătorul nu manifesta nici nerăbdare, nici dorința să stea jos.

— Nu aveți nici o bănuială, nici o idee despre…

— Soțul meu v-a spus că nu vom mai răspunde decît în prezența avocatului nostru.

— Adică cine?

— Întrebați-l pe soțul meu.

— Mai are frați sau surori?

Ea îl privi în tăcere. Totuși, părea diferită de restul familiei. Se simțea că, în alte împrejurări, trebuie să fi fost drăguță, atrăgătoare, și că ascundea o vitalitate mocnită, pe care se vedea obligată s-o țină în frîu.

Nu te așteptai s-o întîlnești în casa aceea, unde totul părea în afara timpului și a vieții.

Armand Lachaume reveni în salon. Bătrînii, întrezăriți din nou în fața căminului, ar fi putut fi două figuri de ceară.

— Va sosi în cîteva minute.

Apoi tresări, auzind pașii mai multor persoane pe scară. Maigret îl liniști.

— Au venit să ia cadavrul, îl anunță el. Îmi cer scuze, dar domnul judecător de instrucție vă va spune că așa este regula și că trebuie neapărat să fie transportat la Institutul medico-legal pentru autopsie.

Partea interesantă era că membrii familiei nu erau stăpîniți de un sentiment de durere, ci de o deprimare ciudată, un fel de stupoare îngrijorată.

În cariera lui, Maigret se aflase de nenumărate ori în împrejurări aproape asemănătoare, obligat să intre cu forța în viața unei familii unde fusese comisă o crimă.

Dar nu avusese niciodată o impresie atît de puternică de irealitate.

În plus, un judecător de instrucție din altă generație complica și el lucrurile, urmărindu-l îndeaproape.

— Mă duc să văd, murmură el. Trebuie să dau cîteva dispoziții.

Nu aveau nevoie de dispoziții, nici de sfaturi. Oamenii care veniseră cu targa își cunoșteau meseria. Maigret se mulțumi să-i privească făcîndu-și treaba și ridică o clipă cearșaful care acoperea fața mortului, ca să-l mai vadă o dată.

Apoi descoperi în cameră o ușă laterală, pe care o deschise și dădu peste o încăpere plină de praf, în dezordine, probabil biroul personal al lui Léonard Lachaume.

Janvier, aplecat peste o mobilă, tresări.

— A, dumneavoastră sînteți, șefu'!

Deschidea unul dintre sertarele unui vechi *secrétaire*.

— Ai găsit ceva?

— Nu. Povestea asta cu scara nu-mi place deloc.

Nici lui Maigret. Încă nu avusese ocazia să cerceteze casa, nici împrejurimile, însă ceva nu era în regulă cu scara aceea.

— Înțelegeți? continuă Janvier. Există o ușă cu geamuri chiar sub fereastra de la care a fost spart un ochi de geam. Ea dă sub boltă, de unde poți urca aici fără să întîlnești vreun obstacol. Pe acest drum, nici măcar nu era nevoie să spargi vreun ochi de geam, deoarece este unul spart dinainte, care a fost înlocuit cu o bucată de carton. De ce să cari prin curte o scară foarte grea și…

— Știu.

— *El* o să stea scai de noi tot timpul?

El era, evident, judecătorul de instrucție.

— Habar n-am. Posibil.

De data asta tresăriră amîndoi, pentru că cineva se afla în prag: o bătrînică aproape cocoșată, care îi privea încruntată și indignată.

Era servitoarea despre care pomenise comisarul din Ivry. Privirea i se plimbă de la cei doi bărbați la sertarele deschise, la hîrtiile scoase pe birou și, în cele din urmă, stăpînindu-se în mod vizibil să nu le adreseze vorbe grele, murmură:

— Comisarul Maigret este așteptat în salon.

Janvier întrebă cu glas șoptit:

— Continui, șefule?

— În situația în care am ajuns, nu mai știu. Fă ce vrei.

O urmă pe cocoșata care aștepta și care îi deschise ușa salonului, unde se afla un nou personaj. Acesta se prezentă:

— Maestrul Radel…

Oare avea să vorbească despre el la persoana a treia?

— Încîntat, *maestre*.

Încă un june, dar nu chiar atît de tînăr ca magistratul. În acea locuință dintr-o altă epocă, Maigret s-ar fi așteptat să întîlnească un avocat bătrîn, murdar și viclean.

Radel nu avea mai mult de treizeci și cinci de ani și era aproape la fel de impecabil ca judecătorul de instrucție.

— Domnilor, nu știu decît ce a binevoit să-mi spună domnul Armand Lachaume la telefon și țin, înainte de orice, să cer scuze pentru reacțiile clientului meu. Făcînd un efort spre a vă pune în locul lui, poate îl veți înțelege. Am venit mai curînd în calitate de prieten decît de avocat, și ca să risipesc orice neînțelegere. Armand Lachaume nu se simte bine. Moartea

fratelui său, care era sufletul acestei case, l-a zdruncinat foarte mult și nu e deloc surprinzător că, necunoscînd metodele poliției, s-a împotrivit la unele întrebări.

Maigret oftă, suportînd cu stoicism, și își reaprinse pipa stinsă.

— Așadar voi asista, după cum îmi cere, la interogatoriile pe care le veți hotărî, dar insist să nu se considere că prezența mea constituie o atitudine defensivă a familiei.

Se întoarse spre judecătorul de instrucție, apoi spre comisar.

— Cui vreți să-i puneți întrebări?

— Doamnei Lachaume, răspunse Maigret, arătînd spre tînăra femeie.

— Vă rog, totuși, să nu pierdeți din vedere faptul că doamna Lachaume este la fel de tulburată ca și soțul ei.

— Aș vrea să interoghez fiecare persoană separat, continuă Maigret.

Soțul se încruntă. Maestrul Radel îi vorbi în șoaptă și bărbatul se resemnă să părăsească încăperea.

— După cunoștința dumneavoastră, doamnă, cumnatul a primit de curînd scrisori de amenințare?

— Bineînțeles că nu.

— V-ar fi spus?

— Presupun.

— Dumneavoastră sau altor membri ai familiei?

— Ne-ar fi spus tuturor.

— Inclusiv părinților?

— Poate că nu, avînd în vedere vîrsta lor.

— Așadar, v-ar fi spus dumneavoastră și soțului.

— Mi se pare normal.

— Relațiile dintre cei doi frați erau apropiate, de încredere?

— Foarte apropiate și foarte de încredere.

— Și cu dumneavoastră?

— Nu știu ce vreți să spuneți.

— Care erau exact relațiile cu cumnatul dumneavoastră?

— Îmi cer scuze pentru întrerupere, dar, pusă în felul acesta, întrebarea ar putea să pară tendențioasă, spuse maestrul Radel. Presupun, domnule comisar, că nu aveți intenția să insinuați…

— Nu insinuez nimic. Întreb doar dacă între doamna Lachaume și cumnatul ei existau relații cordiale.

— Bineînțeles, răspunse ea.

— Afectuoase?

— Așa cum sînt, presupun, în toate familiile.

— Cînd l-ați văzut ultima dată?

— Păi… în dimineața asta…

— Vreți să spuneți că în dimineața asta l-ați văzut mort în camera lui?

Ea dădu afirmativ din cap.

— Cînd l-ați văzut ultima dată viu?

— Ieri-seară.

— La ce oră?

Fără să vrea, tînăra femeie îi aruncă o privire scurtă avocatului.

— Trebuie să fi fost vreo unsprezece și jumătate.

— Unde?

— Pe coridor.

— Pe coridorul în care dau camera lui și camera dumneavoastră?

— Da.

— Veneați din acest salon?

— Nu.

— Erați împreună cu soțul?

— Nu. Ieșisem singură.

— Soțul rămăsese acasă?

— Da. Nu prea iese, mai ales de cînd era să moară de pleurezie. A avut întotdeauna o sănătate delicată și…

— Cînd ați ieșit?

Ea îl întrebă pe avocat:

— Trebuie să răspund?

— Vă sfătuiesc, chiar dacă aceste întrebări privesc doar viața dumneavoastră privată și e cît se poate de evident că n-au nici o legătură cu drama.

— Am ieșit pe la ora șase.

— Seara?

— Doar nu șase dimineața…

— Poate că avocatul dumneavoastră vă va permite să ne spuneți ce ați făcut pînă la unsprezece și jumătate.

— Am luat masa în oraș.

— Singură?

— Mă privește.

— Apoi?

— Am fost la cinema.

— În cartier?

— Pe Champs-Elysées. Cînd m-am întors, nu mai era lumină în casă, cel puțin în partea dinspre chei. Am urcat, am intrat pe coridor și am văzut deschizîndu-se ușa cumnatului meu.

— Vă aștepta?

— Nu văd de ce. Obișnuia să citească pînă tîrziu în micul birou de lîngă dormitorul lui.

— A ieșit din birou?

— Din dormitor.

— Cum era îmbrăcat?

— În halat de casă. În pijama și în halat de casă. A spus: „A, dumneata ești, Paulette!...”. Iar eu i-am zis: „Bună seara, Léonard”. — „Bună seara.” Asta a fost tot.

— Fiecare a intrat în camera lui?

— Da.

— Ați vorbit cu soțul dumneavoastră?

— Nu aveam nimic să-i spun.

— Dormitoarele dumneavoastră comunică între ele?

— Da. Însă ușa dintre ele e aproape întotdeauna închisă.

— Cu cheia?

Avocatul interveni:

— Cred, domnule comisar, că exagerați.

Tînăra femeie dădu din umeri a lehamite.

— Nu, nu cu cheia, spuse ea pe un ton disprețuitor.

— Așadar n-ați dat ochii cu soțul dumneavoastră?

— Nu. M-am dezbrăcat și am urcat imediat în pat.

— Aveți baie personală?

— Casa e veche. Există o singură baie, la etaj, la capătul culoarului.

— Ați fost acolo?

— Bineînțeles. Vreți să vă dau mai multe detalii?

— Ați observat dacă mai era lumină în camera cumnatului dumneavoastră?

— Am văzut lumină pe sub ușă.

— N-ați auzit nimic?

— Nimic.

— Cumnatul dumneavoastră vă făcea uneori confidențe?

— Depinde ce numiți confidențe.

— De exemplu, se întîmplă ca un bărbat să prefere să povestească unele lucruri mai degrabă unei femei decît fratelui sau părinților. O cumnată este și rudă, și străină în același timp…

Ea aștepta calmă.

— Léonard Lachaume, văduv de mai mulți ani, vă vorbea despre relațiile lui cu femeile?

— Nici nu știu dacă avea vreuna.

— Ieșea mult?

— Foarte puțin.

— Știți unde se ducea?

— Asta nu mă privea.

— Mi s-a spus că fiul lui are doisprezece ani…

— I-a împlinit luna trecută.

— Léonard se ocupa personal de el?

— Nici mai mult, nici mai puțin decît părinții care lucrează. Léonard muncea mult și i se întîmpla, după cină, să coboare la birou.

— Soacra dumneavoastră e aproape neputincioasă, nu-i așa?

— Merge doar cu bastonul și trebuie ajutată de cineva pe scară.

— Nici socrul nu e foarte vioi…

— Are șaptezeci și opt de ani.

— Servitoarea, după cîte am văzut, se mișcă și ea anevoie. Dacă am înțeles bine, copilul stă în aripa stîngă de la etajul al doilea împreună cu acești trei bătrîni.

Tînăra femeie începu:

— Jean-Paul…

Apoi se răzgîndi și tăcu.

— Voiați să spuneți că Jean-Paul, nepotul dumneavoastră…

— Nu mai știu ce voiam să spun.

— De cînd doarme la etajul al doilea?

— Nu de mult timp.

— Ani?... Luni?... Săptămîni?...

— Cam de o săptămînă.

Maigret era sigur că femeia spusese asta cu regret, iar avocatul înțelese și el, pentru că interveni imediat.

— Mă întreb, domnule comisar, dacă n-ați putea cere aceste informații altor persoane din anturaj. Doamna Lachaume a avut o dimineață grea și n-a avut încă timp să-și facă toaleta. Cred că soțul ei ar fi mai în măsură să...

— Oricum, maestre Radel, am terminat cu ea, măcar pentru moment. Doar dacă nu cumva are să-i pună întrebări și domnul judecător de instrucție.

Judecătorul se mulțumi să facă doar un semn ușor.

— Cu scuzele de rigoare că v-am reținut, doamnă...

— Vreți să vi-l trimit pe soțul meu?

— Nu acum. Aș prefera să-i pun o întrebare-două bătrînei servitoare, care se numește...?

— Catherine. E la socrii mei de mai bine de patruzeci de ani și are aproape aceeași vîrstă cu ei. Mă duc să văd dacă e în bucătărie.

Ieși. Avocatul intenționă să spună ceva, apoi se răzgîndi și își aprinse o țigară, după ce o bătu ușor de tabachera de argint.

Îl servi și pe magistrat, dar acesta refuză spunînd:

— Mulțumesc. Nu fumez.

Maigret, căruia îi era sete, nu îndrăznea să ceară de băut și se grăbea să iasă din casa aceea.

Trecu destul de mult pînă cînd auziră un pas tîrșîit, apoi o bătaie ușoară în ușă.

— Intră!

Era bătrîna Catherine, care se uită la toți, pe rînd, și mai încruntată decît adineauri, în birou, și se răsti agresiv:

— Ce vreți de la mine? Și, mai întîi, dacă o să tot fumați așa în casă, domnul Félix o să aibă iar o criză de astm.

Ce puteai să faci? Sub privirea ironică a judecătorului, Maigret oftă și își lăsă pipa pe o măsuță.

III

Mai jenat ca niciodată de atitudinea magistratului și de prezența avocatului, Maigret începu, cu vocea lipsită de fermitate, ca și cum ar fi tatonat terenul:

— După cîte mi s-a spus, ești în casa asta de patruzeci de ani?

Credea că o îmbuna, că-i făcea plăcere. Dar ea se răsti:

— Cine v-a spus asta?

Și, în timp ce el se întreba dacă nu cumva rolurile se inversaseră, dacă el urma să răspundă la întrebările bătrînei, aceasta continuă:

— Nu sînt aici de patruzeci de ani, ci de cincizeci. Am intrat în serviciu cînd biata doamnă abia împlinise douăzeci de ani și îl aștepta pe domnul Léonard.

Un calcul rapid. Bătrîna doamnă Lachaume, care părea de aceeași vîrstă cu soțul ei, nu avea mai mult de șaptezeci de ani. Cum era oare casa atunci cînd Catherine, mică servitoare venită mai mult ca sigur direct de la țară, sosise aici și tînăra ei stăpînă era însărcinată cu primul copil?

Lui Maigret îi treceau prin minte tot felul de întrebări ciudate. Probabil și atunci trăia un alt cuplu de bătrîni Lachaume, pentru că citise pe placa de aramă: „Întreprindere fondată în 1817”. Nu mult după Waterloo.

Unele mobile din salon nu-și mai găseau locul azi. De exemplu, canapeaua Empire, care ar fi fost foarte frumoasă dacă n-ar fi fost acoperită cu o catifea de un albastru țipător!

Lemne ardeau probabil în toate căminurile de marmură. O altă generație instalase încălzirea centrală, care nu era pornită din motive de economie sau pentru că nu funcționa cazanul.

Soba îl fascina: o mică sobă rotundă cu fonta uzată, așa cum vedeai pe vremuri în micile gări de la țară și în unele birouri administrative.

Totul era degradat, lucrurile, la fel ca și oamenii. Familia și casa, închise în ele, căpătaseră un chip ostil.

Bătrîna Catherine adăugă cîteva cuvinte care precizau epoca mai bine decît restul. Vorbind despre bebelușul care fusese Léonard, zise cu mîndrie:

— Eu l-am alăptat!

Așadar, nu ca servitoare, ci ca doică venise ea la Paris – și Maigret, fără să vrea, se uită la pieptul ei plat și la fusta neagră și murdară care atîrna pe ea.

Pentru că era murdară. Totul acolo era murdar sau îndoielnic, rupt, uzat, reparat de mîntuială.

Fiind preocupat de aceste imagini, Maigret puse o întrebare stupidă, pe care tînărul judecător Angelot avea s-o repete mai tîrziu confraților săi.

— Tot dumneata l-ai alăptat și pe domnul Armand?

Răspunsul veni prompt:

— De unde să mai fi avut lapte?

— Soții Lachaume nu au și alți copii?

— Pe domnișoara Véronique.

— Ea nu e aici?

— De ceva timp.

— Presupun că n-ai auzit nimic noaptea trecută…

— Nu.

— La ce oră obișnuia să se scoale domnul Léonard?

— Se scoală cînd îi place.

— Îi cunoști prietenii, relațiile?

— Nu m-a interesat niciodată viața privată a stăpînilor mei și ar fi bine să faceți la fel. Vă aflați aici ca să găsiți criminalul care l-a ucis pe domnul Léonard, nu să vă amestecați în treburile familiei.

Apoi, întorcîndu-i spatele, se îndreptă spre ușa sufrageriei.

Maigret ar fi vrut s-o cheme înapoi. Dar la ce bun? Dacă va mai avea întrebări să-i pună, o va face cînd nu vor mai fi de față nici judecătorul de instrucție, nici avocatul, care să-l privească cu o satisfacție tăcută.

Da, bătea pasul pe loc. Însă el ar trebui să aibă ultimul cuvînt.

Să-i cheme pe bătrînul Félix Lachaume și pe soția lui pe jumătate paralizată? Era logic să-i interogheze și pe ei, dar se temu să nu ofere din nou spectacolul unui Maigret care nu era la înălțimea situației.

Imediat după ieșirea servitoarei, își aprinse pipa și se îndreptă spre hol, unde, pe fereastră, se uită la scara lungă culcată în curte. Cum se aștepta, judecătorul și avocatul îl urmară.

Cel puțin o dată în carieră fusese nevoit să lucreze în felul aceasta în fața unui martor atent la tot ce făcea, cu ocazia unui caz, de altfel, infinit mai puțin neplăcut. Un anume inspector Pyke, de la Scotland Yard, obținuse aprobarea să-i urmărească una dintre anchete pentru a se iniția în metodele lui, iar

Maigret fusese atunci foarte stînjenit, așa cum rareori i se întîmplase*.[1]

Foarte mulți își imaginau că aceste metode faimoase erau un fel de rețetă de bucătărie, fixată o dată pentru totdeauna, pe care era de ajuns s-o respecți întocmai.

— Presupun că intenționați să-l interogați pe Armand Lachaume...

Fusese intervenția avocatului. Maigret îl privi fără să conștientizeze prea bine, apoi scutură din cap.

— Nu. Mă duc să dau o raită pe jos.

— N-o să vă supărați dacă vă însoțesc. Avînd în vedere dorința clienților mei...

Maigret dădu din umeri și porni în jos pe scara acelei case, care fusese o frumoasă și elegantă locuință patriciană.

Jos, deschise la întîmplare o ușă cu două canaturi și descoperi un salon mare, cufundat în întuneric, pentru că obloanele erau închise. Mirosea a aer închis, a mucegai. Căută comutatorul și două becuri din douăsprezece se aprinseră în lustra de cristal, unde cîteva ghirlande se rupseseră și atîrnau.

Într-un colț se afla un pian, în altul, un vechi clavecin, iar covoarele fuseseră făcute sul lîngă pereți. În mijlocul podelei erau îngrămădite reviste, dosare cu scoarță verde și cutii de biscuiți din tablă.

Poate că acolo se cîntase și se dansase pe vremuri, dar nimeni nu mai intrase de mult timp, iar mătasea stacojie care acoperea pereții era dezlipită din loc în loc.

O ușă întredeschisă ducea la o bibliotecă cu rafturi aproape goale, cu excepția cîtorva cărți primite ca premiu la școală, cu coperte roșii, și a unor lucrări cu foile desprinse, așa cum găsești pe unele tarabe de pe cheiuri.

Restul fusese vîndut? Da, după toate aparențele. La fel și mobilele, pentru că doar în a treia încăpere, și mai umedă decît celelalte, mai era o masă de biliard cu plușul mucegăit.

Vocea lui Maigret răsună ciudat, ca într-o criptă, cînd spuse mai curînd pentru el decît pentru cei care îl urmau:

— Presupun că birourile sînt de cealaltă parte a bolții.

Trecură dincolo de ea și auziră voci pe trotuar, unde agenții de poliție stăteau în fața unei duzini de curioși.

Vizavi de salon, găsiră în sfîrșit o încăpere ceva mai plină de viață, un birou care semăna a birou, chiar dacă arăta desuet. Pereții erau acoperiți de lambriuri, cu două portrete în ulei datînd din secolul trecut, apoi fotografii, dintre care ultima trebuie să fi fost a lui Félix Lachaume la cincizeci sau șaizeci de ani. Dinastia Lachaume, unde Léonard nu-și avea încă efigia.

Mobilele erau ceva între gotic și stil Renaissance, după cum se mai vede în unele foarte vechi sedii comerciale din Paris. Într-o vitrină, fuseseră expuse cutiile diferitelor tipuri de biscuiți ale fabricii.

Maigret bătu într-o ușă din dreapta.

— Intră! se auzi o voce.

Era un alt birou, la fel de demodat, dar mai în dezordine, unde un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu craniul chel și lucitor, stătea aplecat peste un registru mare.

— Presupun că sînteți contabilul…

— Da, Justin Brême, contabil.

— Comisarul Maigret.

— Știu.

— Domnul Angelot, judecător de instrucție, și maestrul Randel, avocatul familiei.

— Încîntat.

— Presupun, domnule Brême, că știți ce s-a întîmplat noaptea trecută…

— Luați loc, domnilor…

În fața biroului său se afla altul, neocupat.

— Acesta este biroul domnului Armand Lachaume?

— Da, domnilor. Afacerea Lachaume este o afacere de familie de mai multe generații și, nu cu mult timp în urmă, domnul Félix ocupa încă biroul vecin, ocupat înainte de tatăl și de bunicul lui.

Era gras, cu pielea puțin gălbuie. Printr-o ușă deschisă, se vedea al treilea birou, unde lucrau un bărbat în haină cenușie și o dactilografă trecută de prima tinerețe.

— Aș vrea să vă pun cîteva întrebări.

Maigret arătă spre un seif, un model vechi care, în pofida greutății și a mărimii, n-ar fi rezistat în fața unui hoț începător.

— În seiful acesta țineți banii?

Domnul Brême se ridică, închise ușa biroului vecin, reveni la locul lui, cu un aer stînjenit, după care îi aruncă o privire avocatului, ca și cum i-ar fi cerut sfatul.

— Care bani? întrebă el în cele din urmă, candid și șiret totodată.

— Aveți angajați, înseamnă că trebuie să le dați leafa…

— Din păcate, nu foarte des!

— Trebuie să aveți un fond de rulment…

— *Ar trebui*, domnule comisar! Din nefericire, de mult timp trăim de la o săptămînă la alta, iar în dimineața asta nu sînt mai mult de zece mii de franci în seiful ăsta. Din care va trebui să iau puțin mai tîrziu ca să achit un acont la o factură.

— Muncitorii și muncitoarele știu?

— Li se întîmplă să-și aștepte salariul cîteva zile, primind uneori doar o parte din el.

— Așadar nu de la ei ar veni ideea spargerii casei?

Domnul Brême zîmbi la aceste cuvinte.

— Mai mult ca sigur.

— Oamenii din cartier cunosc situația?

— Băcanul, măcelarul, lăptăreasa vin de trei-patru ori după bani…

Era neplăcut să mergi pînă la capăt. Semăna cu o dezbrăcare indecentă, totuși nu se putea altfel.

— Familia Lachaume nu are avere personală?

— Nu.

— Cîți bani credeți că puteau să fie în portofelul domnului Léonard?

Contabilul schiță un gest vag.

— Nu cine știe ce.

— Totuși, afacerea merge mai departe, obiectă Maigret.

Domnul Brême se uită din nou la tînărul avocat. Acesta interveni:

— Mi se pare din ce în ce mai mult că ancheta îi vizează pe clienții mei, nu pe asasin.

— Vorbiți ca bătrîna Catherine, maestre, replică Maigret, ursuz. Cum vreți să găsesc un asasin dacă nu descopăr motivele care l-au împins la crimă? Ni se spune că a fost un hoț…

— Scara o dovedește…

Comisarul mormăi, sceptic:

— Da! Și dispariția portofelului! Și faptul că încă n-a fost găsită arma…

Nu se așezase – de altfel, nici ceilalți nu o făcuseră, în pofida invitației contabilului, care, în picioare, trăgea cu ochiul spre

scaunul lui confortabil.

— Așadar, domnule Brême, reușiți pînă la urmă să plătiți angajații, deoarece continuă să lucreze…

— De fiecare dată e un adevărat miracol.

— Și de unde vin banii ăștia miraculoși?

Contabilul începea să fie nervos.

— Mi-i dădea domnul Léonard.

— Bani lichizi?

Maestrul Randel interveni:

— Nu sînteți obligat să răspundeți, domnule Brême.

— Se va vedea oricum, examinîndu-se scriptele sau făcîndu-se cercetări la bancă… Banii îmi erau înmînați în general sub formă de cec.

— Vreți să spuneți că domnul Léonard avea un cont în bancă diferit de cel al afacerii Lachaume, în baza căruia emitea cecuri cînd nevoia devenea prea presantă?

— Nu. E vorba de doamna Lachaume.

— Mama?

— Doamna Paulette.

Aflase în sfîrșit ceva interesant; mulțumit, Maigret se așează pe scaun.

— Așezați-vă la birou, domnule Brême. Răspundeți-mi calm. De cît timp e doamna Paulette, cum îi spuneți, adică soția lui Armand Lachaume, providența acestei case?

— Ca să spun așa, de cînd face parte din ea.

— Cînd a avut loc căsătoria?

— Acum șase ani. La doi ani după moartea doamnei Marcelle.

— Și cine era doamna Marcelle?

— Soția domnului Léonard.

— Așadar, acum șase ani, Armand Lachaume s-a căsătorit cu Paulette… Paulette și mai cum?

— Paulette Zuber.

— Avea avere?

— Mare.

— Din partea familiei?

— Tatăl ei a murit în urmă cu cinci luni și ea era singurul lui copil. Pe mamă n-a cunoscut-o.

— Cine era Zuber?

Numele îi era familiar și i se părea că îl auzise legat de profesia lui.

— Frédéric Zuberski, zis Zuber, negustor de piei.

— A avut necazuri, nu-i așa?

— Un timp, a avut probleme cu fiscul. I s-au adus și învinuiri, după război…

— Știu!

Zuberski, care își zicea Zuber, avusese momentul lui de glorie. Începuse prin a aduna piei tăbăcite și piei brute de la țărani cu o droșcă, apoi construise un depozit chiar la Ivry, probabil că nu departe de casa Lachaume.

Afacerea lui devenise importantă dinainte de război și Zuber avea cîteva camioane și depozite în provincie.

Mai tîrziu, la doi-trei ani de la eliberare, se răspîndise zvonul că adunase o avere considerabilă și se spunea că avea să fie arestat.

În parte, ziarele scriseseră despre el pentru că era un personaj pitoresc, un ins pirpiriu, prost îmbrăcat, care vorbea franceza cu un accent puternic și abia știa să scrie și să citească.

Învîrtea milioane, unii spuneau chiar miliarde, și se pretindea că, în realitate, direct sau prin persoane interpuse,

deținea monopolul pieilor brute.

Nu Maigret se ocupase de el, ci secția financiară. Pînă la urmă, se așternuse tăcerea și comisarul nu știa cum se încheiase cazul.

— De ce-a murit Zuber?

— De cancer – a fost operat la clinica Saint-Joseph.

— Dacă am înțeles bine, afacerea Lachaume s-a menținut, de bine, de rău, cu banii lui.

— Nu chiar. Căsătorindu-se, doamna Paulette a adus o zestre importantă…

— Pe care a investit-o în biscuiții Lachaume?

— Mai mult sau mai puțin. Să spunem că se apela la ea de fiecare dată cînd era necesar.

— Și apoi, după ce această zestre s-a terminat? Pentru că s-a terminat…

— Da.

— Cum s-a procedat?

— Doamna Paulette se ducea la tatăl ei…

— El nu venea aici?

— Nu-mi amintesc să-l fi văzut. Dacă venea, venea seara, sus, dar nu sînt sigur.

— Chiar nu văd, domnule comisar, unde vreți să ajungeți, protestă încă o dată avocatul.

Judecătorul părea însă foarte interesat și chiar avea o luminiță amuzată în ochii albaștri.

— Nici eu, recunoscu Maigret. Vedeți, maestre, la începutul unei anchete ești în întuneric și nu poți decît să bîjbîi. Așadar, Frédéric Zuber, care avea numai o fată, a dat-o în căsătorie celui mai tînăr dintre băieții familiei Lachaume, Armand, înzestrînd-o cu o dotă mare. Știți cît?

— Protestez…

Era, bineînțeles, Radel, care nu mai putea sta locului.

— Bine. Nu insist. Biscuiții au secătuit zestrea. Apoi, periodic, Paulette era trimisă la tatăl ei, care nu era primit aici.

— N-am spus asta.

— Rectific. Care nu era primit sau nu era un familiar al casei… Taica Zuber sărea cu banu'…

Felul vulgar de a se exprima al comisarului era mai cu seamă un protest împotriva prezenței magistratului și a tînărului avocat.

— Apoi Zuber a murit. Cei din familia Lachaume s-au dus la înmormîntare?

Domnul Brême schiță un zîmbet.

— Nu e treaba mea…

— Dumneavoastră ați fost?

— Nu.

— Presupun că există un contract de căsătorie… Nu pot să-mi închipui că o vulpe bătrînă ca Zuber n-a…

— S-au căsătorit sub regimul separației bunurilor.

— Și, în urmă cu cîteva luni, Paulette Lachaume a moștenit averea tatălui ei. Adevărat?

— Adevărat.

— Astfel încît ea ține acum băierile pungii! La ea trebuie să se apeleze, cînd casa de bani e goală, pentru plata furniturilor și pentru salarii?

Radel, în continuare obsedant ca o muscă mare albastră:

— Nu știu unde vă duce asta.

— Nici eu, maestre. Dar nu văd nici unde m-ar duce dacă aș căuta în Paris un hoț destul de prost ca să intre într-o casă unde nu sînt bani, folosindu-se de o scară grea și spărgînd un ochi de

geam, cînd există o ușă cu geam la parter, numai ca să ajungă în camera unui om adormit, să-l omoare cu un foc bubuitor de pistol și să-i ia portofelul aproape gol.

— N-aveți de unde ști.

— Chiar așa! Léonard Lachaume ar fi putut, ieri-seară, să-i ceară bani cumnatei sale. Totuși, în acest birou există un seif imens, dar de o simplitate copilărească, ce a rămas neatins, iar în casă, în momentul crimei, se aflau cel puțin șase persoane.

— S-au văzut spargeri și mai derutante.

— De acord. Ca să intre în curte, unde se afla scara, a trebuit să sară zidul, care e înalt de aproximativ trei metri și jumătate, dacă am văzut bine. În sfîrșit, la cîțiva pași de unde s-a tras focul de armă dormeau două persoane, care n-au auzit nimic.

— Ne aflăm în apropierea unei căi ferate, unde trenurile trec, ca să spun așa, fără întrerupere.

— Nu neg asta, domnule Radel. Meseria mea este să caut adevărul, și îl caut. Chiar prezența dumneavoastră aici m-ar incita să nu caut prea departe, deoarece rareori se întîmplă ca rudele unei persoane asasinate să apeleze la un avocat chiar înainte ca poliția să le fi putut interoga. Vă voi pune o întrebare la care probabil că nu veți răspunde. Armand Lachaume, în fața mea, v-a telefonat ca să vă ceară să veniți aici. Unde locuiți, maestre?

— În Piața Odéon. La doi pași.

— Într-adevăr, ați sosit în mai puțin de zece minute. N-ați fost foarte surprins. Ați pus puține întrebări. Sînteți sigur că n-ați știut, înaintea noastră, ce s-a petrecut noaptea trecută?

— Protestez în mod energic împotriva…

— Împotriva a ce? Bineînțeles, nu vă acuz că ați intrat în casă în timpul nopții, pe fereastră. Mă întreb numai dacă nu

cumva, în dimineața asta, devreme, primul telefon a fost dat de aici ca să fiți anunțat și să vi se ceară sfatul…

— Atrag atenția, în fața judecătorului de instrucție, în privința urmărilor pe care le-ar putea avea o astfel de acuzație.

— Nu e o acuzație, maestre, ci o simplă întrebare. Și, dacă preferați, o întrebare pe care mi-o pun mie însumi.

Maigret se zbîrlise.

— Dumneavoastră vă mulțumesc, domnule Brême. Voi reveni probabil să vă pun și alte întrebări. Domnul judecător va hotărî dacă este necesar să sigilăm birourile.

— Dumneata ce crezi?

Îl lăsa pe Maigret să decidă.

— Nu cred că e nevoie și, după cele spuse de domnul Brême, contabilitatea s-ar putea să nu ne fie de nici un folos.

Își căută pălăria și își dădu seama că o lăsase sus.

— Mă duc să v-o aduc, îi propuse contabilul.

— Nu vă deranjați.

Maigret porni în sus pe scară, avu senzația unei prezențe și, ridicînd capul, zări fața bătrînei Catherine aplecată peste balustradă. Probabil că îl aștepta.

— Căutați pălăria?

— Da. Inspectorul meu nu e sus?

— A plecat de mult. Prindeți-o!

Fără să-l lase să ajungă pînă sus, îi aruncă pălăria și, în timp ce el o ridica de pe ștergătorul de picioare, bătrîna scuipă.

*

* *

Avocatul nu-i urmase în stradă. Din cauza ploii, care cădea la fel de rece și de tristă ca dimineață, rămăseseră doar cîțiva curioși, pe care un agent în uniformă îi ținea cu ușurință la distanță. Printr-o minune, ziarele nu aflaseră încă.

Cele două mașini negre, cea de la Poliția Judiciară și cea a judecătorului, așteptau la marginea trotuarului.

— Vă întoarceți la birou? întrebă magistratul, deschizînd portiera propriei mașini.

— Încă nu știu. Îl aștept pe Janvier, care e probabil prin împrejurimi.

— De ce trebuie să-l așteptați?

— Pentru că nu conduc, răspunse cu candoare Maigret, arătînd spre automobilul poliției.

— Vreți să mergeți cu mine?

— Mulțumesc. Prefer să aștept și să adulmec aerul cartierului.

Prevedea întrebări precise, poate obiecții, îndemnuri la prudență, la moderație.

— Aș vrea, domnule comisar, să-mi telefonați înainte de amiază ca să-mi spuneți cum stăm. Intenționez să urmăresc acest caz în cele mai mici amănunte.

— Știu. La revedere, domnule judecător.

Cei cîțiva curioși se uitau la ei, iar o femeie, care strîngea un șal negru la piept, îi murmură alteia:

— Acesta e faimosul Maigret.

— Și cel tînăr?

— Nu știu.

Maigret își ridică gulerul pardesiului și o porni pe trotuar. După nici cincizeci de metri, cineva îi făcu semn de la ușa unui mic bar, *Aux Copains du Quai*. Era Janvier.

Înăuntru nu era nimeni, doar patroana din spatele barului, o femeie grasă, prost pieptănată, care supraveghea de departe, prin ușa bucătăriei, o cratiță de pe mașina de gătit, de unde venea un miros puternic de ceapă.

— Ce beți, șefu'?

Apoi Janvier adăugă:

— Eu iau un grog. Pe vremea asta, răcești una-două.

Maigret luă și el un grog.

— Ai descoperit ceva?

— Nu știu. Am crezut că fac bine, înainte să plec, să sigilez ușa dormitorului.

— L-ai sunat pe doctorul Paul?

— Încă n-a terminat. Unul dintre asistenții lui mi-a spus că au găsit în stomac o cantitate de alcool. Urmează să stabilească concentrația din sînge.

— Altceva nimic?

— Au scos glonțul, pe care i-l vor trimite expertului. După părerea doctorului, e de calibru mic, probabil un 6.35. Dumneavoastră ce părere aveți, șefu'?

Patroana se îndepărtase să amestece în tocană cu o lingură de lemn.

— Prefer cazul de azi-dimineață.

— Grasu'?

— Oamenii ca el cel puțin nu ucid.

— Nu credeți în povestea lor cu hoțul?

— Nu.

— Nici eu. Tehnicienii au căutat amprente pe scară și pe geam, dar n-au găsit. Pe scară erau doar amprente vechi ale șefului de echipă.

— Tipul putea să poarte mănuși. Asta nu dovedește nimic.

— Am examinat zidul exterior.

— Și?

— E acoperit de cioburi de sticlă. Într-un loc, nu departe de casă, au fost sfărîmate bucăți de sticlă. Am cerut să se facă poze.

— De ce?

— După cum știți, șefu', cînd un spărgător își pregătește lovitura, dacă știe că un zid e acoperit cu cioburi de sticlă, ia cu el un sac vechi sau o bucată de scîndură. Atunci găsești cioburile sparte într-un anumit fel. Aici însă sticla a fost pisată, ca și cum ar fi fost lovită cu ciocanul.

— Ai întrebat vecinii?

— N-au auzit nimic. Toți repetă că trenurile fac un zgomot infernal și că îți trebuie ani de zile ca să te obișnuiești. Am remarcat că la primul etaj și la al doilea nu sînt obloane, așa că m-am dus să stau de vorbă cu marinarii de pe șlepul pe care îl vedeți acolo, la descărcare. Aș fi vrut să aflu dacă vreunul a văzut lumină în casă după miezul nopții. Dar dormeau, după cum mă așteptam. Oamenii ăștia se culcă și se scoală devreme. Totuși, femeia mi-a dezvăluit un detaliu care ar putea să devină interesant. Noaptea trecută, un vas belgian era amarat lîngă ei și a plecat devreme în dimineața asta. Vasul se numește *Notre-Dame* și se îndreaptă spre moara de la Corbeil. Ieri a fost aniversarea patronului. Oamenii de pe un alt șlep, tot belgian, amarat în amonte, au petrecut o parte din noapte la bordul lui *Notre-Dame*, iar printre ei era și un tip cu un acordeon…

— Ai aflat numele celuilalt șlep?

— Nu. După spusele femeii, probabil că a plecat și el.

Maigret o chemă pe patroană și plăti cele două groguri.

— Unde mergem? întrebă Janvier.

— Fă întîi un tur prin cartier. Aș vrea să găsesc ceva.

Mica mașină neagră străbătu doar cîteva sute de metri pe străzile din vecinătate.

— Oprește. Aici e.

Se vedeau un zid lung și crăpat, o curte nepavată, clădiri, unele din lemn, celelalte din cărămidă, cu deschizături de o parte și de alta, ca depozitele în care se ține tutunul la uscat. Deasupra porții mari se putea citi:

F. ZUBER
Piei tăbăcite și crude

Apoi, cu o vopsea mai proaspătă, de un galben agresiv, fusese scris:

David Hirschfeld, succesor

Janvier, care nu știa, ținea piciorul pe ambreiaj.

— Vaca de muls a familiei Lachaume, de șase ani, mormăi Maigret. O să-ți explic mai tîrziu.

— Vă aștept?

— Da. Stau numai cîteva minute.

Găsi ușor biroul, pentru că acest cuvînt era scris deasupra celei mai mici clădiri, mai curînd o baracă, unde o dactilografă bătea la mașină lîngă o sobă care semăna cu aceea din biroul lui.

— Domnul Hirschfeld e aici?

— Nu. E la abatoare. Cu ce problemă?

Își arătă insigna de la Poliția Judiciară.

— Erați aici cînd trăia domnul Zuber?

— Nu. Am lucrat întotdeauna pentru domnul Hirschfeld.

— Cînd și-a vîndut domnul Zuber afacerea?

— Acum un an și ceva, cînd a trebuit să se interneze la clinică.

— Îl cunoșteați?

— Eu am bătut la mașină actul de vînzare.

— Era în vîrstă?

— Nu puteai să-ți dai bine seama, pentru că era deja bolnav și foarte slab. Înota în haine și avea pielea la fel de albă ca peretele pe care îl vedeți acolo. Știu însă că avea doar cincizeci și opt de ani.

— N-ați întîlnit-o niciodată pe fiica lui?

— Nu. Am auzit de ea.

— În ce împrejurări?

— Cînd domnii au discutat despre vînzare. Domnul Zuber nu-și făcea nici o iluzie în privința sănătății sale. Știa că mai avea de trăit doar cîteva luni, cel mult un an. Medicul îl anunțase în mod clar. De aceea, a preferat o donație între persoane în viață, păstrînd pentru el doar cît îi era necesar să plătească clinica și medicii, ceea ce l-a scutit de succesiunea foarte costisitoare.

— Ați putea să-mi spuneți suma?

— Vă referiți la prețul plătit de domnul Hirschfeld?

Maigret făcu semn că „da”.

— S-a vorbit prea mult în mediile profesionale, ca să comit vreo indiscreție. Trei sute.

— Trei sute de ce?

— De milioane, bineînțeles!

Maigret nu se putu abține să nu privească în jur la biroul mizer, la curtea plină de noroi, la clădirile aproape dărăpănate care degajau un miros dezgustător.

— Și domnul Hirschfeld a plătit cu bani peșin suma asta?

Ea zîmbi, cu un fel de compasiune.

— Nu plătești niciodată cu bani peșin o asemenea sumă. A vărsat o parte, n-am să vă spun exact cît, dar îl puteți întreba. Pentru restul, plățile sînt eșalonate pe zece ani.

— Totul pentru fiica lui Zuber?

— Da, sînt făcute pe numele doamnei Armand Lachaume. Dacă vreți să vorbiți cu domnul Hirschfeld, să știți că revine în general de la abatoare pe la ora unsprezece și jumătate, cu excepția zilelor cînd ia masa la La Villette.

Janvier se uită curios la șeful lui visător și parcă lovit în moalele capului, care se întorcea la mașină cu capul în jos și, oprindu-se la marginea trotuarului, își umplea pipa.

— Simți mirosul?

— Pute, șefule.

— Vezi curtea și barăcile alea?

Janvier așteptă urmarea.

— Ei bine, dragul meu, toate astea fac trei sute de milioane. Și știi cine primește aceste trei sute de milioane?

Se strecură în mașină și închise portiera.

— Paulette Lachaume! Acum, la Poliția Judiciară!

Pînă cînd intră în birou, urmat de Janvier, comisarul nu mai rosti nici un cuvînt.

1* Vezi *Prietenul meu Maigret* (n.tr.).

IV

Maigret deschise dulapul ca să-și agațe pardesiul și pălăria, își întrezări fața în oglinda fixată deasupra chiuvetei și puțin lipsi să nu scoată limba la propriu-i chip, care i se păru foarte tern. Desigur, oglinda deforma puțin imaginile. Totuși, comisarul avea impresia că venise de pe cheiul Gării cu o mutră asemănătoare cu cea a locatarilor acelei case uluitoare.

Desigur, după atîția ani petrecuți în poliție, nu mai credea în Moș Crăciun, în lumea cărților educative și a imaginilor moralizatoare, cu bogații de o parte și săracii de alta, oamenii cinstiți și răufăcătorii, familiile nobile reunite, ca la fotograf, în jurul unui bunic surîzător.

Totuși, i se mai întîmpla, fără voia lui, să se agațe de amintiri din copilărie și, în fața anumitor realități, să fie șocat ca un adolescent.

Însă rareori fusese atît de frapat ca în locuința familiei Lachaume. De data asta se simțise cu adevărat năucit și chiar și acum stăruia, ca un gust amar în gură, nevoia să revină cît mai repede la biroul lui, să se așeze greoi, să-și aranjeze pipele, ca și cum ar fi vrut să se asigure că exista o realitate cotidiană.

Era una dintre acele zile în care becurile rămîneau aprinse și dîre de apă se prelingeau pe geamuri. Janvier, intrat în încăpere în urma lui, îi aștepta instrucțiunile.

— Cel de pe culoar nu era cumva Loureau?

Loureau era un reporter care bîntuia deja birourile Poliției Judiciare cînd Maigret era doar un simplu inspector.

— Ai putea să-i transmiți informația…

De obicei evita să anunțe presa la începutul unei anchete, pentru că, în zelul ei de a descoperi totul cît mai repede, i se întîmpla să șteargă urmele, ba chiar să-i alerteze pe suspecți.

N-o făcea acum ca să se răzbune pe cei din familia Lachaume sau pe judecătorul de instrucție. De data asta îi trimitea pe jurnaliști pe cheiul Gării, în fața acelei case ermetice unde toată lumea tăcea și erai obligat să te porți cu mănuși, pentru că se simțea dezarmat și nu-l supăra deloc să-i vadă și pe reporteri intrînd pe fir. Ei nu erau obligați să fie la fel de prudenți ca el. Nu aveau în spate un tînăr magistrat, nici un Radel, care făcea imediat caz de cel mai mic abuz de putere sau de cea mai mică incorectitudine.

— Nu-i da nici un detaliu. Le va găsi singur. Pe urmă, vino înapoi.

Ridică receptorul și ceru legătura cu comisarul din Ivry.

— Alo! Aici Maigret. Dimineață mi-ai propus, foarte amabil, ajutorul inspectorilor dumitale. Îl accept bucuros. Aș vrea să culeagă informații despre ce s-a întîmplat noaptea trecută în jurul casei. Înțelegi? Mai cu seamă între miezul nopții și ora trei dimineața. Poate găsești în scriptele dumitale adresa actuală a numitei Véronique Lachaume, sora mortului, care ar fi părăsit casa de pe cheiul Gării cu cîțiva ani în urmă. Mă suni imediat ce dai de ea? Mulțumesc. Ne-auzim!

Ar fi putut să-l sune și pe Lucas, dar, cînd era vorba de unul dintre inspectori, prefera să se ridice din fotoliu și să deschidă

ușa care dădea în biroul lor. Nu ca să-i supravegheze, ci, într-un fel, ca să ia pulsul casei!

— Vii o clipă, Lucas?

Erau cel puțin șase în încăperea mare în acea dimineață, ceea ce însemna mult pentru o zi de luni.

— Grasu'? întrebă el după ce-și reluă locul la birou.

— Am îndeplinit formalitățile de încarcerare.

— Și cum a fost?

— Foarte bine. Am flecărit puțin. Știți ce-am descoperit, șefu'? În fond, e mai curînd mulțumit că a fost turnat, chiar și de nevasta lui. N-a recunoscut asta în mod clar, dar am înțeles că s-ar fi simțit mai jignit dacă am fi pus mîna pe el singuri sau din cauza unei greșeli pe care ar fi făcut-o.

Era aproape înviorător, după vizita în casa familiei Lachaume! Maigret nu era deloc surprins. Observase de mai multe ori, la oameni precum Grasu', o adevărată mîndrie profesională.

— Nu se poate spune că e încîntat să meargă la închisoare, nici să știe că nevasta l-a denunțat ca să se poată iubi liniștită cu altul. Totuși, nu se revoltă, nu spune că se va răzbuna după ce va ieși de la răcoare. La antropometrie, după ce s-a dezbrăcat în pielea goală, m-a privit cu un aer ciudat și a murmurat: „Trebuie să fii tălîmb să te însori cînd arăți cum arăt eu!".

Maigret îl chemase pe Lucas să-i dea instrucțiuni.

— Telefonează la Corbeil. Cere-i brigăzii mobile să vadă dacă a sosit la moară șlepul *Notre-Dame*. Dacă nu, îl vor găsi pe la ultima ecluză. Noaptea trecută, vasul era amarat în portul de la Ivry, exact în fața casei familiei Lachaume. La bord era o mică petrecere, care a durat pînă tîrziu. E posibil să fi remarcat cineva lumină sau mișcare în casă. Alți marinari veniseră și ei

la petrecere și aș vrea să le cunosc numele, pe cel al vasului lor și locul unde ar putea să se găsească. Ai înțeles?

— Da, șefu'.

— Asta-i tot, bătrîne.

Janvier se întorsese.

— Eu ce fac?

Era momentul cel mai neplăcut al oricărei anchete, cînd nu prea știi în ce direcție să îndrepți cercetările.

— Telefonează-i lui Paul, cred că a terminat autopsia. Poate afli detalii suplimentare înainte să-și trimită raportul. Apoi urci la laborator. Vezi dacă au descoperit ceva.

Maigret rămase singur cu pipele lui – alese una, cea mai veche, pe care o umplu încet, privind ploaia care curgea pe geamuri.

— Trei sute de milioane! mormăi el, revăzînd în minte casa dărăpănată de pe cheiul Gării, soba mică din salon, mobila veche care fusese frumoasă și acum era acoperită cu pînză de mai multe feluri, caloriferele reci, salonul mare de la parter, biblioteca și sala de biliard, unde te așteptai să vezi rătăcind fantome.

Revedea și fața puțin strîmbă a lui Armand Lachaume, care era în mod evident un om slab, poate un laș, și părea să fi trăit în umbra fratelui său.

— Cine e liber la voi? întrebă el din pragul biroului inspectorilor.

Torrence se ridică primul, ca la școală.

— Vino la mine, Torrence. Stai jos. Te duci pe cheiul Gării, la Ivry. Aș prefera să nu intri în casă, nici în ateliere sau birouri. Presupun că, la prînz, angajații, măcar în parte, pleacă la masă. Scoate tot ce poți de la ei, străduindu-te totuși să primești

răspuns la următoarele întrebări. *Primo*: Cei din familia Lachaume au o mașină și ce marcă? *Secundo*: Cine o conduce de obicei și a ieșit ieri-seară? *Tertio*: Se întîmplă frecvent ca Paulette Lachaume să cineze în oraș? Se știe cu cine? Și se știe ce face după aceea? *Quarto*: În ce relații e cu soțul? Trebuie să te informez că dorm separat. *Quinto*: Ce relații avea cu cumnatul ei? Ai notat? În fine, nu m-ar deranja să aflu cine a fost soția lui Léonard Lachaume. A murit cu vreo opt ani în urmă. Numele de domnișoară. Familia. Era bogată? De ce-a murit?

Solidul Torrence nota totul în carnet fără să clipească.

— Cred că asta e tot. Bineînțeles, e urgent.

— Am plecat, șefu'.

Oare nu uitase nimic? Dacă n-ar fi fost acolo judecătorul de instrucție și avocatul, ar fi zăbovit în casa de pe cheiul Gării și ar fi pus el însuși, direct, unele întrebări. Și ar mai fi vrut, măcar de curiozitate, să viziteze camera lui Armand Lachaume și, mai ales, pe aceea a soției sale.

Oare moștenitoarea a trei sute de milioane trăia în condiții la fel de precare ca restul familiei?

Era aproape de amiază și promisese că-i va telefona judecătorului de instrucție Angelot. Îl sună.

— Aici Maigret. Vă dau raportul, așa cum mi-ați cerut. Nimic important de semnalat, poate doar că Paulette Lachaume este fiica unui negustor de piei pe nume Zuber, care i-a lăsat minimum trei sute de milioane.

După un moment de tăcere, se auzi în receptor vocea calmă a tînărului magistrat:

— Sînteți sigur?

— Aproape. Voi avea foarte curînd confirmarea.

— Dispune de mult timp de suma asta?

— Cam de un an, dacă informațiile mele sînt exacte. Cînd medicii i-au spus verdictul, Zuber i-a făcut fiicei sale o donație, ca să aibă cît mai puțin de plătit la fisc.

— Paulette Lachaume s-a căsătorit sub regimul separației bunurilor?

— Așa ni s-a spus dimineață. N-am verificat.

— Mulțumesc. Informați-mă permanent despre mersul anchetei. Mai aveți ceva să-mi spuneți?

— Oamenii mei fac acum o muncă de rutină.

Închise telefonul, dar ridică din nou receptorul:

— Fă-mi legătura cu maestrul Radel, te rog.

I se spuse că avocatul nu era acasă, unde era așteptat la masă.

— Sunați la casa Lachaume, cheiul Gării. Poate că mai e acolo.

Era, într-adevăr, ceea ce îl puse puțin pe gînduri pe Maigret.

— Am două-trei lucruri de lămurit, maestre Radel. Știind că vă place să nu vă fie deranjați prea mult clienții, am preferat să mă adresez dumneavoastră. Întîi, care este numele notarului familiei Lachaume?

— O clipă…

Urmă un moment de tăcere destul de lung, în care avocatul ținu probabil cu grijă mîna pe receptor.

— Alo! Domnul comisar Maigret? Mai sînteți la telefon? Nu văd unde vreți să ajungeți, dar clienții mei nu sînt împotrivă să vă spun că e vorba de maestrul Barbarin, de pe cheiul Voltaire.

— Presupun că, dacă Léonard Lachaume a lăsat un testament, acesta se află la maestrul Barbarin…

— Așa cred și eu, îndoindu-mă totodată de existența acestui testament, pentru că familia n-a pomenit nimic de el.

— Fiul lui Léonard Lachaume… parcă Jean-Paul… s-a întors de la școală?

— O clipă, vă rog.

Alt moment de tăcere. Mîna avocatului nu mai acoperea la fel de bine receptorul și Maigret percepea un murmur de voci.

— Nu se va întoarce. Unchiul lui a telefonat la colegiu ca să rămînă acolo.

— La internat?

— Da, pînă la noi ordine. Îi vor duce curînd lucrurile. Asta e tot ce doriți să știți?

— Vreți s-o întrebați pe doamna Lachaume, cea tînără, bineînțeles, care este numele notarului personal, cel care se ocupă de succesiunea tatălui ei și, probabil, de contractul ei de căsătorie?

De data aceasta tăcerea dură atît de mult, încît Maigret se întrebă dacă nu cumva avocatul închisese. Auzi o singură dată vocea avocatului, care părea furios și zicea cu fermitate: „Dacă vă spun că…”.

Din nou tăcere. Se împotriveau cei din familia Lachaume? Radel se străduia să-i convingă că poliția va reuși oricum să afle ce voia să afle? Cu cine discuta avocatul? Cu Armand Lachaume? Cu soția lui? Iar cei doi bătrîni, care păreau deja niște portrete de familie, asistau și ei la discuție?

— Alo… Îmi cer scuze, domnule comisar… Am fost deranjați și nu m-am putut ocupa imediat de întrebarea dumneavoastră. Succesiunea Zuber a fost lichidată prin grija notarului acestuia, maestrul Léon Wurmster, strada Rivoli… Ați înțeles numele?… Wurmster… Léon… Precizez asta deoarece mai există un

Georges Wurmster, notar la Passy... De contractul de căsătorie s-a ocupat maestrul Barbarin.

— Mulțumesc.

— Alo! Nu închideți... Sînt gata să vă dau toate informațiile pe care le considerați utile. Contrar a ceea ce ați putea crede, clienții mei nu intenționează să ascundă ceva poliției. Ce-ați vrea să știți?

— Întîi, contractul de căsătorie...

— Separația bunurilor.

— Atît?

— Averea doamnei Lachaume revenind eventualilor ei copii.

— Și în lipsa lor?

— Ultimului rămas în viață.

— Este vorba, dacă nu mă înșel, de o sumă ce depășește trei sute de milioane?

— O clipă.

O tăcere destul de scurtă.

— E o oarecare exagerare, dar cifra e apropiată.

— Mulțumesc.

— Am avut impresia că mai aveți și alte puncte de lămurit...

— Nu acum.

Îl sună pe maestrul Barbarin și dură destul de mult pînă cînd reuși să vorbească cu el, deoarece era ocupat cu cineva.

— Comisarul Maigret. Presupun că ați citit deja că unul dintre clienții dumneavoastră, Léonard Lachaume, a murit noaptea trecută...

Notarul, luat din scurt, răspunse:

— Am aflat mai adineauri.

— Prin telefon?

— Da.

— Nu vă cer să încălcați regula secretului profesional, dar vreau să știu dacă Léonard Lachaume a lăsat un testament.

— Nu, după cunoștința mea.

— Așadar n-a scris în prezența dumneavoastră și nu a remis nici un document de acest fel biroului dumneavoastră notarial?

— Nu. Cu siguranță că nu și-a bătut capul cu asta.

— De ce?

— Pentru că nu avea nici o avere, doar o parte din acțiunile fabricii de biscuiți Lachaume, iar aceste acțiuni n-au nici o valoare.

— Nu închideți, maestre Barbarin. N-am terminat. Léonard Lachaume era văduv. Ați putea să-mi spuneți numele soției sale?

— Marcelle Donat.

Nu fusese nevoie să-și consulte dosarele.

— Din ce familie provenea?

— N-ați auzit de casa Donat și Moutier?

Maigret văzuse deseori aceste nume pe palisade și prin șantiere. Erau mari antreprenori de lucrări publice.

— Avea o dotă?

— Bineînțeles.

— Puteți să-mi spuneți cît?

— Nu fără o cerere oficială din partea judecătorului de instrucție.

— Nu insist. Dată fiind averea familiei, presupun că era mare…

Tăcere.

— Căsătoria a avut loc sub regimul separației bunurilor?

— Răspunsul meu e același.

— Nu puteți să-mi spuneți nici de ce a murit doamna Léonard Lachaume?

— Familia vă va răspunde mai precis decît mine în această privință.

— Mulțumesc, maestre.

Fundalul parcă începuse să se contureze. Dar cele mai multe personaje rămîneau vagi, estompate, doar pe ici, pe colo cu cîteva trăsături clare.

La o distanță de cîțiva ani, băieții din familia Lachaume, întîi Léonard, apoi Armand, se căsătoriseră fiecare cu cîte o fată bogată.

Amîndouă aduseseră dote, după toate aparențele, importante, din care părea să nu fi rămas nimic.

Oare nu grație acestor intrări succesive de fonduri reușise fabrica de biscuiți, înființată în 1817 și, pe vremuri, prosperă, să supraviețuiască?

Afacerea era în pragul ruinei, asta era clar. Maigret se întreba dacă, prin vreun sat uitat de lume, se mai găseau azi, ca în copilăria lui, pachete de vafe cu un vag gust de carton.

Cei doi bătrîni, în salonul încălzit de o sobă din fontă, aproape că nu mai existau practic, dar, la fel ca masa de biliard de la parter, ca lustra de cristal, erau numai niște martori ai trecutului.

În sfîrșit, Armand Lachaume nu era oare incoerent și nu apărea ca umbra fratelui său, o dublură în parte ștearsă?

Totuși se petrecuse un miracol, care dura de ani de zile; oricît de dărăpănată ar fi fost, casa era încă în picioare și fumul continua să iasă din coșul înalt.

Fabrica de biscuiți nu corespundea nici unei realități economice. Deși fusese prosperă și chiar celebră în perioada

micilor întreprinderi, fabrici mai moderne cuceriseră piața, pe care și-o disputau două-trei mărci importante.

În mod logic, fabrica de biscuiți de pe cheiul Gării ar fi trebuit să dispară de multă vreme.

Ce voință o menținuse totuși în viață?

Era greu de crezut că Félix Lachaume, bătrînul demn și tăcut, care nu părea să-și dea seama ce se petrecea în jurul lui.

De cînd ajunsese să fie doar un fel de element decorativ?

Rămînea Léonard. Faptul că murise explica în parte confuzia familiei, reticențele sau, mai curînd, tăcerea, apelul plin de panică la un avocat.

Nu se putea imagina că, pînă în ultima noapte, Léonard era cel care gîndea, care *voia* pentru toată lumea?

Chiar și pentru Paulette Lachaume?

Această ultimă întrebare era mai tulburătoare și Maigret se străduia s-o revadă pe tînăra femeie așa cum îi apăruse dimineață, cu părul nepieptănat, purtînd un capot albastru destul de comun.

Fusese surprins să găsească în acea casă, în acea familie, o femeie tînără, cu oarecare vitalitate, ba chiar o vitalitate animalică. Nu putuse să spună dacă era drăguță; totuși, ar fi jurat că era atrăgătoare.

Da, i-ar fi plăcut să-i vadă camera și se întreba dacă era diferită de restul casei.

Și se mai întreba cum de ajunsese acolo Paulette, de ce se căsătorise cu un bărbat atît de șters ca Armand, cu care nu împărțea același dormitor.

Existau și alte întrebări, de fapt, multe întrebări, pe care prefera să le pună mai tîrziu.

Sună telefonul și ridică receptorul.

— Maigret…

Era Lucas.

— Am Corbeil la telefon. I-au chestionat deja pe marinari. Vă fac legătura?

Răspunse că da și auzi vocea unui inspector de la brigada mobilă din Corbeil.

— Am găsit *Notre-Dame* în ecluză, domnule comisar. Patronul și fiul lui sînt foarte mahmuri și nu-și amintesc mare lucru. Au cîntat și au dansat aproape toată noaptea, bînd și mîncînd. Fiecare dintre ei a urcat la un moment dat pe punte ca să se ușureze în Sena. N-au fost atenți la ce se putea întîmpla pe chei. Au văzut lumină la unele ferestre ale unei case mari, dar nu știu dacă era casa din fața șlepului sau alta. Camarazii lor se numesc Van Cauwelaert, iar vasul lor e *Twee Gebroeders*, ceea ce se pare că înseamnă „Cei doi frați”. Sînt flamanzi. Acum e descărcat probabil undeva de-a lungul canalului Saint-Martin. Mă îndoiesc că veți afla mai mult de la ei, pentru că cel puțin unul dintre frați era atît de beat, încît a trebuit să fie dus pe sus la bord.

— Pe la ce oră?

— Pe la patru dimineața.

Maigret deschise iar ușa biroului vecin. Rămăseseră trei inspectori.

— Ești foarte ocupat, Bonfils?

— Termin un raport care nu e urgent.

— Dai fuga la canalul Saint-Martin și cauți un șlep belgian care se numește *Twee Gebroeders*…

Îi dădu instrucțiuni și, pe cînd se întorcea în biroul lui, hotărît să se ducă la masă, telefonul sună din nou.

— Sînt Janvier, șefu'. Încă n-am multe detalii, dar am crezut că e preferabil să vă înștiințez. Cei din familia Lachaume au o mașină, în afară de două camionete vechi, pe care le folosesc la livrări, și de un camion scos din uz de cîțiva ani. Mașina e un Pontiac albastru înscris pe numele Paulette Lachaume. Soțul ei nu conduce. Nu știu dacă informația este exactă, dar în cartier se spune că Armand a făcut crize de epilepsie.

— Léonard conducea uneori Pontiacul?

— Da. Se foloseau de automobil și el, și cumnata lui.

— Ieri-seară?

— Paulette n-a luat mașina. Totuși, pe la ora șase, cînd a ieșit, automobilul era în fața porții.

— Nu știi dacă a plecat cumva cu taxiul?

— Nu sînt sigur. Probabil. După cîte mi s-a spus, nu e femeia care să circule cu metroul sau cu autobuzul.

— Léonard a ieșit și el?

— Asta ne vor spune inspectorii de la Ivry, care chestionează locuitorii de pe chei. După spusele polițiștilor de serviciu, mașina albastră nu mai era în fața porții la ora opt. Unul dintre ei crede că a văzut-o revenind pe la zece seara, dar se afla la oarecare distanță de casă și n-a văzut-o cînd s-a întors.

— Cine era la volan?

— N-a fost atent. Își amintește doar de un Pontiac albastru, care venea dinspre oraș și se îndrepta spre chei.

— Asta e tot?

— Nu. Am aflat adresa surorii. N-a fost deloc ușor, pentru că și-a schimbat-o de vreo cinci-șase ori în ultimii ani.

— Mai avea relații cu familia?

— S-ar părea că nu. Acum locuiește pe strada François I nr. 17 bis.

— E căsătorită?

— Nu cred. Vreți să mă duc la adresa asta?

Maigret ezită, se gîndi la masa de prînz, la soția care îl aștepta acasă, apoi dădu din umeri.

— Nu. Mă ocup eu. Scormonește în continuare pe-acolo și telefonează-mi din cînd în cînd.

Era curios s-o întîlnească pe sora celor doi frați Lachaume. Se aștepta să fie diferită de ceilalți, pentru că era singura care părăsise casa.

Își îmbrăcă pardesiul încă umed și ezită să ia o mașină a poliției. Nu conducea, ca și Armand Lachaume, și ar fi fost nevoit să ia pe cineva cu el.

Nu avea chef de vorbă. Se îndreptă spre Piața Dauphine știind că, în ultimul moment, va intra în braserie să bea un pahar. La bar găsi inspectori de la alte servicii, nici unul de-al lui, pentru că toți erau plecați.

— Ce beți, domnule Maigret?

— Un grog.

Dacă tot începuse cu un grog, să continue tot așa, chiar dacă nu era ora potrivită. Cei de la Poliția Judiciară își dădură seama imediat că nu era momentul să intre în vorbă cu el. Ba unii chiar începură să vorbească pe șoptite.

Fără să-și dea seama, se străduia să-i așeze pe cei din casa de la Ivry la locul lor, să și-i imagineze în existența lor de zi cu zi, dar nu era ușor.

De exemplu, se părea că iau mesele în comun. Cum se comporta Paulette în prezența celor doi bătrîni? Care era atitudinea ei între bărbatul șters, închis în sine, care era soțul ei, și cumnat, care părea să fie sufletul familiei?

Și seara?... Unde stătea fiecare? Ce făceau? Nu văzuse nici radio, nici televizor...

Pentru întreținerea acelei case imense, din care o parte, ce-i drept, fusese abandonată, nu aveau decît o servitoare octogenară!

Nu trebuia uitat copilul Jean-Paul, care fusese lăsat brusc la internat, dar care, pînă acum, se întorsese de la școală în fiecare după-amiază.

Cum se comporta un puști de doisprezece ani în acea atmosferă?

— Taxi!

Ceru să fie dus în strada François I și, pe bancheta din spate, continuă să-și imagineze casa la diferite ore ale zilei.

Dacă judecătorul nu s-ar fi încăpățînat să rămînă, probabil că acum ar fi știut mai multe. Se gîndea în special la Armand Lachaume, care, dacă ar fi fost interogat o vreme, într-un anumit fel, ar fi fost forțat să vorbească.

— Am ajuns, șefu'!

Plăti și privi imobilul de șase etaje în fața căruia se opriseră. Parterul era ocupat de un magazin de modă și cîteva plăci de aramă purtau numele unor oameni de afaceri cunoscuți. Intră și deschise ușa cu geam a unei loji bine întreținute și aproape luxoase. Nu văzu nici o pisică. Nu mirosea a mîncare și portăreasa era tînără și atrăgătoare.

Arătă insigna și murmură:

— Comisarul Maigret.

Ea îi arătă imediat un scaun acoperit cu catifea roșie.

— Soțul meu v-a dus cu mașina de cîteva ori și mi-a vorbit deseori despre dumneavoastră. E șofer de taxi. Face de noapte...

Arătă o perdea care despărțea loja de dormitor.

— E acolo. Doarme.

— Aveți o locatară pe nume Lachaume?

De ce portăreasa schițăun zîmbet misterios, amuzat?

— Da, Véronique Lachaume. Ea vă interesează?

— Locuiește de mult timp aici?

— O clipă… Vă spun imediat, pentru că și-a prelungit contractul luna trecută… Asta înseamnă trei ani și un pic…

— La ce etaj stă?

— La cinci, unul din cele două apartamente cu balcon mare.

— Acum e acasă?

Portăreasa scutură din cap, oftînd din nou.

— Lucrează?

— Da. Nu la ora asta.

Maigret înțelese greșit.

— Vreți să spuneți că…

— Nu. Nu e ce credeți. Știți localul *Amazone*, la doi pași de-aici, pe strada Marbeuf?

Maigret știa că exista un cabaret cu numele ăsta, dar nu pusese niciodată piciorul acolo. Își amintea doar de o ușă cu geam între două magazine, de o firmă cu neon, de fotografii cu femei dezbrăcate.

— Localul e al ei? întrebă el.

— Nu chiar. Ea e barman și animatoare.

— Clientela e oarecum specială, nu?

Portăreasa părea să se distreze de minune.

— Cred că acolo întîlnești foarte puțini bărbați. În schimb, poți să vezi femei în smoching…

— Înțeleg. În aceste condiții, probabil că domnișoara Lachaume nu se întoarce acasă înainte de patru dimineața…

— Cinci, cinci și jumătate... Altădată avea un program regulat. De cîteva luni se întîmplă să nu se mai întoarcă deloc.

— Are o relație?

— Una adevărată, cu un bărbat.

— Știți cine e?

— Pot să vă spun cum arată: un tip la vreo patruzeci de ani, elegant, care conduce o mașină Panhard decapotabilă.

— Se întîmplă să-și petreacă o parte din noapte la ea?

— De vreo două-trei ori. De obicei, ea se duce la el.

— Știți unde locuiește?

— Am toate motivele să cred că nu departe. Domnișoara Véronique, cum îi spun, face piața cu taxiul. Nu-i place nici metroul, nici autobuzul. Dar, cînd nu doarme acasă, o văd întorcîndu-se pe jos, de unde trag concluzia că nu vine de foarte departe.

— Nu vă amintiți numărul mașinii?

— Începe cu 77... Aș jura că se termină cu un 3, dar nu sînt sigură. De ce? E urgent?

La începutul unei anchete, totul e urgent, pentru că nu se știe niciodată ce întorsătură pot lua pe neașteptate lucrurile.

— Are telefon?

— Bineînțeles.

— Cum e apartamentul?

— Trei încăperi frumoase și o baie. L-a mobilat cu mult gust. Am toate motivele să cred că cîștigă mulți bani.

— E o persoană plăcută?

— Vreți să știți dacă e drăguță?

Ochii portăresei sclipeau din nou.

— Are treizeci și șase de ani și nu încearcă să-i ascundă. E grasă, cu sînii de două ori mai mari decît ai mei. Are părul tuns

scurt ca un bărbat și, cînd iese, poartă întotdeauna taioare. Are trăsăturile destul de grosolane, totuși îți face plăcere s-o privești, poate pentru că e tot timpul binedispusă și pare să nu-i pese de nimic.

Maigret începea să înțeleagă mai bine de ce mezina familiei Lachaume se grăbise să abandoneze căminul familiei.

— Înaintea acestei ultime relații despre care mi-ați vorbit a avut și alte aventuri?

— Destul de des, dar întotdeauna de scurtă durată. I se întîmpla să vină acasă însoțită, pe la cinci și jumătate, după cum v-am spus. În mod regulat, pe la trei după-amiaza, vedeai un bărbat plecînd, mergînd cu fereală și cu capul întors într-o parte.

— Cu alte cuvinte, de cînd locuiește aici, asta ar fi prima relație adevărată?

— Asta e părerea mea.

— Pare îndrăgostită?

— E mai veselă ca niciodată. Trageți concluzia.

— Știți cumva la ce oră am șanse s-o găsesc?

— Totul e posibil. Poate să revină spre seară, dar și să se ducă direct la cabaret, fără să treacă pe aici. S-a întîmplat de vreo două-trei ori. Nu credeți că ar fi mai bine să-l trezesc pe soțul meu? Cînd o să afle că ați venit și nu v-a văzut…

Maigret scoase ceasul din buzunar.

— Acum sînt grăbit, dar voi avea cu siguranță ocazia să revin…

După cîteva minute, stătea în fața fotografiilor cu femei etalate la intrarea cabaretului *Amazone*. Ușa de fier era închisă și nu exista buton de sonerie.

Un ucenic comisionar întoarse capul, ironic, spre acel domn bătrîior care părea cufundat în contemplarea unor fotografii sugestive, iar Maigret, băgînd de seamă, se îndepărtă bombănind.

V

În fond – și soția lui bănuia probabil asta de mult timp –, cînd era antrenat într-o anchetă, Maigret venea rareori la masă, dar nu atît ca să cîștige timp, ci mai mult ca să rămînă parcă închis în sine, asemenea unuia care doarme și se ghemuiește dimineața, înfășurîndu-se în pături ca să se impregneze mai bine de propriul miros.

De fapt, Maigret adulmeca intimitatea celorlalți – și acum, de exemplu, pe stradă, cu mîinile în buzunarele pardesiului, cu ploaia curgîndu-i pe față, rămînea cufundat în atmosfera năucitoare de pe cheiul Gării.

Nu era normal să nu-l tragă inima acasă, să se întoarcă la apartament, la soție, la mobilele lui, la o ordine a lucrurilor parcă definitivă, care nu avea nici o legătură cu cei din familia Lachaume, mai mult sau mai puțin degenerați?

Această închidere în sine și alte manii, inclusiv dispoziția proastă din aceste momente, nepăsarea față de critici, aerul morocănos făceau parte dintr-o tehnică pe care o pusese la punct în mod inconștient odată cu trecerea anilor.

De exemplu, dacă intră în cele din urmă într-o braserie alsaciană, unde se așeză la o masă de lîngă geam, nu era o pură întîmplare. Avea nevoie, în acea amiază, să-și simtă ambele picioare așezate solid pe pămînt. Se dorea greoi, insensibil.

Îi plăcea că, îmbrăcată în costum popular, chelnerița era viguroasă și sănătoasă, veselă, cu gropițe în obraji și părul blond care se încrețea, imună la orice complicație psihologică. În aceeași ordine de idei, i se păru normal să comande o varză acră, care acolo era servită din belșug și cu mult mezel, cîrnați lucioși și pastramă de un roz plăcut.

După ce comandă – inclusiv berea, care se impunea –, se duse să-i telefoneze soției, a cărei curiozitate se manifestă doar prin trei întrebări scurte.

— Un asasinat?

— Ceva de genul ăsta.

— Unde?

— La Ivry.

— Greu?

— Așa cred.

Nu-l întrebă dacă vine la cină, știind dinainte că poate o zi sau două n-o să-l revadă.

Mîncă mecanic, goli două pahare mari de bere și își bău cafeaua privind ploaia ce cădea întruna, oblic, aproape orizontal, și trecătorii, care mergeau aplecați înainte și-și țineau umbrelele ca pe niște scuturi.

Uitase de rigiditatea gîtului. Probabil că dispăruse odată cu mișcarea. Cînd, după aproape două ore, reveni la birou, îl așteptau cîteva mesaje.

Nu se grăbi, se făcu comod, umblu o pipă, iar soba mică de fontă din casa de pe cheiul Gării îl făcu să regrete soba aproape identică pe care o păstrase în biroul lui mult timp după instalarea încălzirii centrale la Poliția Judiciară și pe care administrația o scosese de acolo în cele din urmă.

Ani de zile, toți zîmbiseră amuzați de mania lui de a scormoni de douăzeci de ori pe zi cu vătraiul în sobă, pentru că îi plăcea să vadă ploaia de cenușă incandescentă, așa cum îi plăcea să audă acel „bum” care se auzea la fiecare răbufnire de vînt.

Primul mesaj pe care îl citi venea de la inspectorii din Ivry.

O anume Mélanie Cacheux, menajeră, care locuia în casa vecină cu aceea a familiei Lachaume, se dusese să-și viziteze sora în ajun, în strada Saint-Antoine. Luase masa de seară la ea și se întorsese cu metroul pe la ora nouă.

Apropiindu-se de casă, văzuse Pontiacul albastru în fața fabricii de biscuiți. Léonard Lachaume deschidea poarta mare cu două canaturi și, în timp ce ea își căuta cheia în geantă, el urcase în mașină și intrase cu ea în curte.

Nu vorbise cu el pentru că, deși locuia pe chei de cincisprezece ani, nu avea nici o relație cu cei din familia Lachaume, pe care îi cunoștea numai din vedere.

Inspectorul insistase. Mélanie Cacheux era sigură că fusese Léonard, fratele cel mare. Și adăugase ceea ce Maigret știa deja:

— De altfel, fratele lui nu conduce niciodată.

Léonard Lachaume mai părăsise apoi casa?

În orice caz, nu în acel moment. Femeia locuia la etajul întîi. Apartamentul ei dădea spre chei. Profitase că era plecată ca să aerisească. La întoarcere, se îndreptase spre fereastră și auzise batantele grele ale porții vecine închizîndu-se, scrîșnetul familiar al zăvoarelor. Aruncase instinctiv o privire pe trotuar și nu văzuse pe nimeni.

A doua notă era a inspectorului Bonfils, pe care Maigret îl trimisese la canalul Saint-Martin. Găsise vasul *Twee Gebroeders*, din care se descărcau cărămizi. Bonfils fusese nevoit să intre în

mai multe cafenele pînă să dea de unul dintre frați, Jef Van Cauwelaert, care părea că dorește să continue petrecerea de noaptea trecută.

Jef urcase de cîteva ori pe punte în cursul serii și al nopții. Nu el, ci fratele lui cînta la acordeon. Într-una din dăți auzise un zgomot pe chei. Un zgomot ciudat, care îl făcuse să ridice capul în timp ce se ușura.

— *Ca și cum s-ar fi strivit sticlă, nu-i așa?*

Zgomotul venea dinspre zidul fabricii de biscuiți. Nu era nimeni pe trotuar, nici lîngă zid.

Da, era sigur că zărise un cap care depășea zidul, capul cuiva care, în curte, era urcat probabil pe o scară.

La ce distanță de casă? Aproape zece metri. Iar pînă în acel moment Jef Van Cauwelaert nu băuse decît cinci-șase pahare de gin.

Maigret căută planul desenat de cei de la Identitatea Judiciară. Locul unde cioburile de sticlă erau sfărîmate, pe culmea zidului, era marcat cu o cruce, la vreo doisprezece metri de casă. Or, la mai puțin de trei metri se afla un felinar, ceea ce făcea plauzibilă declarația marinarului.

Bonfils insistase asupra orei, vrînd să se asigure că incidentul nu se petrecuse cu ocazia altei urcări pe punte.

— E ușor de aflat, pentru că nu se servise încă prăjitura.

Bonfils se întorsese la bordul șlepului să stea de vorbă cu soția lui Jef. Prăjitura fusese servită pe la zece și jumătate.

Maigret înregistra fără să încerce să așeze informațiile la locul lor și să tragă concluzii.

Citi și al treilea mesaj, tot de la Ivry, sosit la cîteva minute după primul. Aceste bucăți de hîrtie, doar cu cîteva rînduri, reprezentau fiecare ore întregi de drumuri făcute prin ploaie și

un număr impresionant de persoane interpelate, cărora întrebările inspectorilor li se păreau ciudate.

La ora șase seara, tot cu o zi în urmă – se întorcea în timp –, o anume doamnă Gaudois, care ținea o mică băcănie de cartier exact în fața podului National, remarcase o mașină sport roșie staționînd la cîțiva metri de prăvălie. Observase că ștergătorul de parbriz funcționa și că la volan se afla un bărbat. Acesta citea un ziar și aprinsese plafoniera. Părea să aștepte pe cineva.

Mașina stătuse mult timp acolo. Făcînd socoteala clienților pe care îi servise în timpul staționării mașinii, doamna Gaudois evalua așteptarea la vreo douăzeci de minute.

Nu. Bărbatul nu era foarte tînăr. Să fi avut vreo patruzeci de ani. Purta un impermeabil gălbui. Îl văzuse mai bine cînd, pierzîndu-și răbdarea, coborîse din mașină și făcuse cîțiva pași pe trotuar. La un moment dat chiar venise să privească vitrina băcăniei.

Purta o pălărie maronie. Avea mustăcioară.

Nu era unul dintre frații Lachaume: nici domnul Léonard, nici domnul Armand. Îi cunoștea pe amîndoi din vedere. Iar bătrîna Catherine cumpăra uneori de la ea și îi datora bani. Oamenii ăștia aveau note de plată neachitate la toți comercianții din cartier.

Doamna Gaudois auzise pasul unei femei mergînd pe tocuri înalte. Becul vitrinei lumina o parte din trotuar și era sigură că Paulette Lachaume era cea care se apropiase de bărbat, că purta chiar o haină de blană și o pălărie bej.

Automobilistul deschisese portiera. Paulette Lachaume se aplecase să intre, pentru că mașina era foarte joasă.

— Nu știți ce marcă era?

Nu cunoștea nici o marcă. Nu avusese niciodată mașină. Era văduvă și…

Inspectorul împinsese datoria profesională pînă la a-i aduce prospecte reprezentînd diferite mașini.

— Semăna cu asta! spusese femeia, arătînd o mașină Panhard.

Asta era tot, în afara unui ziar de după-amiază, în care Lucas încercuise cu albastru o informație de cîteva rînduri.

CRIMA UNUI HOȚ

Noaptea trecută, un hoț a pătruns într-un imobil de pe cheiul Gării, la Ivry, unde locuiește familia Lachaume, și, surprins de fratele cel mare, Léonard Lachaume, a tras asupra lui.

Familia a descoperit abia dimineață cadavrul și…

Detaliile vor apărea mai tîrziu. Probabil că acum la Ivry bîntuiau o duzină de jurnaliști.

Maigret, calm la biroul lui, unde fumul pipei începea să formeze un strat albastru în dreptul frunții, punea fiecare informație la locul ei.

La ora șase, confirmînd ceea ce se știa deja, Paulette Lachaume părăsea casa de pe chei îmbrăcată cu o haină de blană și avînd pe cap o pălărie bej. Nu-și luase mașina, ci se grăbea pe jos spre podul National, aflat la vreo două sute de metri, unde un bărbat o aștepta într-o mașină sport roșie, care părea să fie Panhard.

Cam pe la aceeași oră, mașina ei, Pontiacul albastru, staționa în fața fabricii de biscuiți.

Nu exista nici un indiciu în privința momentului în care fusese folosită această mașină.

Se știa numai că, în jurul orei nouă, Léonard Lachaume venise cu ea acasă și o dusese în garajul din fundul curții.

La ce oră luau masa de seară cei din familia Lachaume? În mod normal, trebuie să fi fost șase la masă, pentru că Jean-Paul nu fusese încă lăsat la internat.

Paulette lipsea fără discuție în seara aceea; aproape sigur, și Léonard.

Așadar, în sufragerie erau doar cei doi bătrîni, Armand și copilul.

Pe la ora zece, marinarul de pe *Twee Gebroeders* auzea un zgomot de sticlă sfărîmată deasupra zidului și zărea un chip.

La unsprezece și jumătate, Paulette se întorcea acasă, nu se știe cum. Luase un taxi? Fusese adusă de mașina roșie?

În timp ce se afla pe coridorul de la primul etaj, cumnatul ei, în pijama și halat de casă, întredeschidea ușa și îi spunea bună seara.

Oare Armand dormea deja? Își auzise soția revenind acasă?

După ce-și pusese ținuta de noapte, Paulette se îndreptase spre baia comună din fundul culoarului și văzuse lumină sub ușa lui Léonard.

Apoi, după cum îi era obiceiul, ar fi luat un somnifer și nu s-ar mai fi trezit decît dimineață, fără să fi auzit nimic.

Restul era mai ipotetic, cu excepția orei morții lui Léonard, pe care doctorul Paul o situase între două și trei dimineața.

Cînd și unde băuse el cantitatea destul de mare de alcool indicată de examinarea stomacului și de analiza sîngelui?

Maigret căută primul raport al tehnicienilor. Cuprindea un inventar minuțios a ceea ce se găsea în camera mortului,

inclusiv o descriere a mobilelor, draperiilor și obiectelor. Nu apărea nicăieri vreo sticlă sau vreun pahar.

— Fă-mi legătura cu doctorul Paul, te rog. Trebuie să fie acasă la ora asta.

Revenise de la un dejun în oraș, care îi stîrnise buna dispoziție.

— La telefon Maigret! Mă întreb dacă poți să-mi precizezi ceva. E vorba de alcoolul găsit în corpul lui Léonard Lachaume.

— În orice caz, în stomac era coniac, răspunse Paul.

— M-ar interesa să știu cam în ce moment a fost înghițit alcoolul ăsta. Ai vreo idee?

— Aș putea să-l stabilesc chiar, cu o eroare de o jumătate de oră, după formulele științifice, pentru că organismul elimină alcoolul într-un ritm regulat, chiar dacă variază puțin de la un individ la altul. O parte din alcoolul găsit în sînge a fost ingurgitat pe la începutul serii, poate chiar înainte, dar cantitatea n-a fost mare. Cît privește coniacul care se mai găsea în stomac în momentul morții, acesta a fost băut la mult timp după ultima masă – aș zice, ca să las o marjă destul de mare, între unsprezece și unu noaptea. În sfîrșit, dacă îmi ceri să stabilesc cantitatea, aș face-o cu mai multă reticență, dar aș evalua-o la un sfert de litru.

Maigret rămase tăcut un moment ca să digere informația.

— Asta e tot ce doreai să știi?

— O clipă, doctore. În urma autopsiei, ai zice că Léonard era mare băutor, ba chiar bețiv?

— Nici una, nici alta. Ficatul și arterele sînt în perfectă stare. Am descoperit doar că omul a avut tuberculoză în copilărie, poate fără să știe, cum se întîmplă mai frecvent decît credem.

— Mulțumesc, doctore.

Léonard Lachaume părăsise casa de pe chei într-un moment nedeterminat – în orice caz, după cumnata lui, pentru că Pontiacul era încă la marginea trotuarului în momentul în care tînăra femeie ieșise din casă să se întîlnească cu acel necunoscut.

Putea să plece și el imediat după Paulette sau mai tîrziu. Totuși, Léonard se întorsese la nouă.

Probabil că nu toți cei din casă se culcaseră la ora aceea. Poate tînărul Jean-Paul? Nu era sigur. La fel de improbabil era ca Léonard să se fi dus direct în camera lui, fără să fi trecut prin salon.

Așadar avusese loc o întîlnire între el, fratelui lui și cei doi bătrîni, cel puțin o reuniune care durase un timp nedeterminat, pe cînd, în bucătărie, Catherine era ocupată cu spălatul vaselor.

Léonard începuse să bea din acel moment? Despre ce vorbiseră? Cînd se retrăseseră părinții la etajul de sus?

Dacă zelul și încăpățînarea judecătorului Angelot nu l-ar fi împiedicat să interogheze familia, Maigret ar fi știut acum.

Cei doi frați rămăseseră între patru ochi? Ce făceau în astfel de ocazii? Flecăreau?

Léonard nu băuse coniacul în camera lui, deoarece acolo nu se găsiseră nici vreo sticlă, nici vreun pahar.

Fie Armand se dusese primul la culcare, lăsîndu-și fratele în salon, fie acesta din urmă revenise acolo mai tîrziu.

Léonard nu era bețiv. Paul, care făcuse autopsia a mii de cadavre de-a lungul carierei sale, era categoric în această privință și Maigret învățase să aibă încredere în el.

Or, între unsprezece și două noaptea, fratele lui Armand băuse un sfert de litru de coniac.

Unde ținea alcoolul? În vreo mobilă din salon sau din sufragerie? Léonard coborîse cumva în beci?

La unsprezece și jumătate sau la douăsprezece se afla în dormitor cînd se întorsese cumnata lui. Băuse deja? O făcuse abia după aceea?

Inspectorii, cel puțin zece, își continuau investigațiile prin ploaie, sunau la uși și chestionau oameni, străduindu-se să le împrospăteze amintirile.

Alte informații aveau să se adauge celor pe care Maigret le avea deja, potrivindu-se sau nu cu primele.

Îi veni să se ridice, să dea o raită prin biroul inspectorilor ca să se mai destindă puțin, dar chiar atunci sună telefonul.

— O doamnă Boinet insistă să vă vorbească personal.

Numele nu-i spunea nimic.

— Întreab-o ce dorește.

Fiindcă numele îi apărea foarte des în ziare, tot felul de necunoscuți doreau cu orice chip să-i vorbească personal, chiar și pentru motive care nu aveau legătură cu el, un cîine pierdut sau prelungirea unui pașaport. Își făcuseră chiar un obicei.

— Alo! Spune că e portăreasa imobilului din strada François I.

— Dă-mi-o… Alo! Bună ziua, doamnă… Da, Maigret…

— E greu să vă prindă cineva la telefon, domnule comisar, și îmi era teamă că n-o să vă anunțe că vă caut. Voiam să vă spun că tocmai a sosit.

— Singură?

— Da, cu brațele pline de cumpărături, ceea ce înseamnă că are de gînd să ia masa acasă.

— Am venit…

Preferă din nou un taxi mașinilor negre ale Poliției Judiciare, mult prea cunoscute. Începuse să se lase întunericul. Două ambuteiaje îl întîrziară pe strada Rivoli și avu nevoie de zece minute ca să traverseze piața Concorde, unde capotele ude ale automobilelor păreau să se atingă.

Imediat ce ajunse la nr. 17 bis, portăreasa întredeschise ușa.

— Etajul cinci, pe stînga. Pot să vă spun că a cumpărat, printre altele, praz.

Comisarul îi făcu cu ochiul, dar evită să intre în lojă, pentru că îl zărise pe soțul ei și nu avea chef să piardă timpul flecărind.

Imobilul era luxos, ascensorul lent, dar nu făcea zgomot. La etajul al cincilea, pe ușa din stînga, nu scria nimic – Maigret apăsă pe butonul soneriei, apoi auzi pași care veneau de destul de departe, înăbușiți de mochetă.

I se deschise firesc. Femeia aștepta pe cineva, așa că se încruntă, ca și cum ar fi încercat să-și amintească fața lui.

— Nu sînteți cumva…

— Comisarul Maigret.

— Mi se părea mie că v-am văzut undeva. Întîi am crezut că la cinema, dar de fapt în ziare. Intrați.

Maigret era surprins, deoarece felul în care arăta Véronique Lachaume corespundea destul de vag cu descrierea portăresei. Chiar dacă era durdulie, poate chiar grasă, nu purta un costum masculin, ci un capot fin, și încăperea unde își poftise vizitatorul era mai mult un budoar decît un salon.

Totul era alb, pereții, satinul mobilelor, excepție făcînd cîteva obiecte de porțelan albastru și covorul de lînă roz – o armonie care te ducea cu gîndul la un tablou de Marie Laurencin.

— Ce vă miră? întrebă ea, poftindu-l într-o berjeră.

Nu îndrăznea să se așeze din pricina pardesiului ud.

— Scoateți-vă pardesiul și dați-mi-l mie.

I-l agăță în antreu. Portăreasa nu se înșelase măcar într-o privință: dinspre bucătărie venea un miros plăcut de praz.

— Nu mă așteptam ca poliția să ajungă aici atît de repede, remarcă ea, așezîndu-se în fața lui Maigret.

Faptul că era durdulie, în loc s-o urîțească, o făcea atrăgătoare și foarte simpatică, iar Maigret bănuia că mulți o găseau ispititoare. Nu se fandosea, nu-și trăgea capotul peste genunchii dezgoliți.

Picioarele, cu unghiile date cu ojă, contrastau cu papucii albi cu lebede.

— Puteți să vă fumați pipa, domnule comisar.

Luă și ea o țigară dintr-o tabacheră, se ridică după chibrituri și reveni la locul ei.

— Mă surprinde puțin că familia v-a vorbit despre mine. I-ați bombardat probabil cu întrebări dacă au făcut-o, căci pentru ei sînt oaia neagră și presupun că numele meu e tabu în casă.

— Ați aflat ce s-a întîmplat noaptea trecută?

Ea îi arătă un ziar deschis, lăsat pe un scaun.

— Știu numai ce am citit.

— V-ați uitat în ziar venind acasă?

Ea ezită doar o fracțiune de secundă.

— Nu, la prietenul meu.

Și adăugă binedispusă:

— Știți, am treizeci și patru de ani și sînt fată mare!

S-ar fi zis că sînii plini, abia acoperiți de lenjeria albă, erau însuflețiți de o viață proprie și fremătau în funcție de dispoziție. Maigret ar fi spus că avea mai curînd sîni veseli și prietenoși decît voluptuoși.

Ochii îi erau proeminenți, de un albastru intens, plini de maliție și totodată de naivitate.

— Nu sînteți foarte surprins că n-am dat fuga pe cheiul Gării? Vă mărturisesc că n-am să merg la înmormîntare. N-am fost invitată la căsătoria fraților mei, nici la înmormîntarea primei mele cumnate. Nu mi-au anunțat nașterea nepotului. După cum vedeți, ruptura e completă!

— N-ați dorit asta?

— Da, eu am plecat.

— Dintr-un motiv anume? Dacă nu greșesc, aveați optsprezece ani.

— Și familia voia să-mi dea de bărbat un negustor de metale neferoase. Să știți că aș fi plecat oricum, poate puțin mai tîrziu. Ați fost acolo?

El încuviință cu o mișcare a capului.

— Nu cred că situația s-a schimbat în bine. E la fel de sinistru? Cel mai mult mă miră că hoțului nu i-a fost frică. Ori era beat, ori n-a văzut casa ziua în amiaza mare.

— Credeți în povestea cu hoțul?

— În ziar... începu ea.

Se încruntă.

— Nu ăsta e adevărul?

— Nu sînt sigur. Cei din familia dumneavoastră nu sînt prea vorbăreți.

— Cînd eram tînără, am trăit seri în care nu se rosteau nici zece fraze. Cum e cumnata mea?

— Destul de drăguță, după cît am putut să-mi dau seama.

— E adevărat că e foarte bogată?

— Foarte.

— Dumneavoastră înțelegeți?

— Sper să înțeleg tot pînă la urmă.

— Am citit ce scriau ziarele despre ea în momentul căsătoriei. Am văzut fotografii. Am compătimit-o pe biata fată, apoi am căzut pe gînduri.

— Și la ce concluzie ați ajuns?

— Dacă ar fi fost urîtă, ar fi fost mai simplu. În definitiv, poate că tatăl ei m-a luminat. A avut necazuri, nu-i așa? A plecat de foarte jos. S-a spus că, la început, avea o droșcă de fermă și nu știa nici să scrie, nici să citească. Nu știu dacă fiica lui a fost crescută la mănăstire. La mănăstire sau la vreo școală, fetele nu i-au făcut probabil deloc viața ușoară. Pentru unii, mai ales la Ivry, Lachaume este încă un nume care sună bine. Casa de pe chei rămîne un fel de fortăreață. Înțelegeți ce vreau să spun? Acești Zuber, tatăl și fiica, ajungeau dintr-odată în rîndul marii burghezii...

Maigret se gîndise și el la asta.

— Presupun că plătește scump pentru asta. Vreți să beți ceva?

— Nu, mulțumesc. N-ați revăzut, în ultimul timp, pe nimeni din familie?

— Pe nimeni.

— N-ați mai fost acolo?

— Amintirile urîte m-ar împinge mai curînd să fac un ocol decît să trec prin fața casei. Totuși, tatăl meu este probabil un om de ispravă. Dar s-a născut Lachaume și nu e vina lui că l-au făcut așa cum e.

— Și Léonard?

— Léonard e mai Lachaume decît el. Léonard voia cu orice chip să mă căsătorească cu negustorul de metale, un tip groaznic, și-mi vorbea despre căsătoria asta pe tonul unui rege

care le-ar fi explicat copiilor săi datoria de a asigura continuitatea dinastiei.

— Ați cunoscut-o pe prima cumnată?

— Nu. Cînd eram acolo, cu toate eforturile, fratele meu nu găsise încă partida bună. Eram prima căreia i se cerea sacrificiul. Iar Armand era bolnav în perioada aia. N-a fost niciodată foarte sănătos. Totuși, de tînăr era o copie nereușită a lui Léonard. Își impunea să-i imite gesturile, atitudinile, vocea. Rîdeam de el. În fond, e un amărît.

— N-aveți nici o idee despre ce s-ar fi putut întîmpla noaptea trecută?

— Nu. Nu uitați că știu mai puțin decît dumneavoastră. Chiar n-a fost un hoț?

— Mă îndoiesc din ce în ce mai mult.

— Vreți să spuneți că această crimă a fost comisă de cineva din casă?

Tînăra femeie se gîndi o clipă, iar concluzia ei sună cel puțin ciudat:

— E nostim!

— De ce?

— Nu știu. E nevoie de un anumit curaj și nu văd care din familie…

— Unde erați noaptea trecută?

Ea nu se supără.

— Mă mir acum că n-ați întrebat asta de la început. Serveam la barul de la *Amazone*. Presupun că știți… Probabil că de aceea n-ați părut surprins că mă găsiți într-o ținută pe care o revistă ar numi-o vaporoasă. La *Amazone* sînt la locul de muncă. Smoching de catifea neagră și monoclu. Aici sînt eu. Ați înțeles?

— Da.

— Acasă am tendința să exagerez în sens contrar, vrînd parcă să mă răzbun că sînt obligată o parte din timp să fac pe femeia energică.

— Aveți chiar un iubit.

— Am avut mulți. O să vă destăinui un detaliu care, pe vremuri, a provocat o anumită agitație în familia mea și care mi-a grăbit decizia: la șaisprezece ani eram amanta profesorului de desen. N-aveam de ales, pentru că era singurul bărbat care preda la școala noastră.

— Nu s-a întîmplat ca vreunul dintre frați sau cumnata să intre la *Amazone*?

— În primul rînd, nu cred că ei știu că lucrez acolo, pentru că nu le-am dat niciodată adresa și sînt cunoscută doar într-un mediu restrîns și special. Apoi, mă îndoiesc că ar vrea să contemple o Lachaume servind la barul unui local de noapte. Totuși…

Ezită, nu foarte sigură pe ea.

— N-o cunosc personal pe cumnata mea Paulette. Și poza ei a apărut în ziare cu mulți ani în urmă, cu ocazia căsătoriei. Într-o seară, am avut impresia că o recunosc la o masă, dar e numai o impresie, de aceea am ezitat să vă spun. M-a frapat insistența cu care mă privea femeia aceea, cu o curiozitate greu de explicat. Și mai era și faptul că venise singură.

— Cînd s-a petrecut asta?

— Acum o lună și jumătate, poate două.

— N-ați revăzut-o?

— Nu. Scuzați-mă o clipă, să arunc o privire la supa mea!

Zăbovi un moment în bucătărie, de unde se auzi zgomot de cratițe, farfurii și furculițe.

— Am profitat ca să pun friptura la cuptor. Nu trebuie să-i spuneți proprietăresei cabaretului, nici clienților, pentru că nu m-ar mai lua în serios și aș risca să-mi pierd locul: îmi place la nebunie să gătesc!

— Pentru o singură persoană?

— Da, și uneori pentru două.

— În seara asta, pentru două?

— De unde știți?

— Mi-ați pomenit de friptură.

— Adevărat. Prietenul meu trebuie să sosească.

— Nu e vorba, de data asta, de o relație adevărată?

— Cine v-a spus? O colegă de la *Amazone*? N-are importanță, pentru că nu mă ascund. Ei bine, domnule comisar, închipuiți-vă că, la treizeci și patru de ani, sînt îndrăgostită și mă întreb dacă n-am să renunț la tot ca să mă căsătoresc. Îmi place să gospodăresc, să mă duc la piață, la măcelărie, la lăptărie. Îmi place să lenevesc în apartamentul meu și să prepar tot felul de mîncăruri. Toate astea sînt infinit mai plăcute cînd aștepți pe cineva și pui masa pentru doi. Așa că…

— Cine e?

— Un bărbat, bineînțeles. Nu e tînăr. Patruzeci și patru de ani. O diferență corectă de vîrstă. Nici foarte frumos, dar nici neplăcut. Și el s-a săturat de case mobilate și de restaurante. Se ocupă de publicitate, mai ales pentru cinema, ceea ce îl obligă să fie zilnic la *Fouquet's*, la *Maxim's*, la *Elysée-Club*… A avut la starlete cîte a vrut, dar se întîmplă ca și ele să locuiască cel mai adesea în camere cu chirie și să mănînce la restaurant. Atunci a început să se gîndească că o femeie ca mine…

În pofida ironiei fine, se vedea că era îndrăgostită, poate chiar pătimaș.

— M-am întors de la el și acum îl aștept să cinăm singuri. E timpul să pun masa. Dacă mai aveți întrebări, veniți după mine. Pot să fac treabă ascultîndu-vă și să vă răspund.

— Vă cer doar numele și adresa lui.

— Aveți nevoie de el?

— Puțin probabil.

— Jacques Sainval, strada Ponthieu nr. 23. Jacques Sainval nu e numele lui adevărat. În realitate îl cheamă Arthur Baquet, ceea ce nu sună prea bine pentru cineva care lucrează în publicitate. Așa că și-a luat un pseudonim.

— Mulțumesc.

— Pentru ce?

— M-ați primit cu bunăvoință.

— De ce nu? N-ați vrut nici măcar să vă servesc cu ceva de băut! E adevărat că n-am cine știe ce băuturi în apartament. Destul că toată noaptea sînt forțată să beau șampanie! De cele mai multe ori doar îmi înmoi buzele și vărs restul în chiuvetă.

O femeie care se amuza încă de viață.

— Îmi cer scuze că n-am plîns. Poate că ar fi trebuit s-o fac, dar nu-mi vine. Sînt nerăbdătoare să aflu cine l-a omorît pe Léonard.

— Și eu.

— Îmi veți spune?

— Promit.

S-ar fi zis că deveniseră complici, pentru că Maigret reuși pînă la urmă să schițeze un zîmbet aproape la fel de amuzat ca acela al tinerei durdulii în capot foșnitor.

Rămase singur pe palier așteptînd ascensorul și, cînd acesta se opri, constată că cineva urcase cu el, un bărbat cu părul castaniu, care începea să se răărească la tîmple.

Purta un impermeabil deschis la culoare și ținea în mînă o pălărie maronie.

— Pardon…, murmură el, trecînd prin fața comisarului.

Apoi întoarse capul să-l vadă mai bine, ca și cum chipul i-ar fi fost familiar și lui.

Ascensorul coborî. Portăreasa aștepta la pîndă în spatele ușii cu geam.

— L-ați văzut? A urcat adineauri.

— Da.

— Ce părere aveți despre ea?

— E fermecătoare.

Îi mulțumi, zîmbindu-i. Era posibil să mai aibă nevoie de ea și nu trebuia s-o dezamăgească. Dădu mîna și cu soțul ei, șoferul de taxi, care îl luase de cîteva ori cu mașina.

Cînd ajunse în sfîrșit pe trotuar, zări în fața imobilului o mașină Panhard roșie, decapotabilă.

VI

Maigret pierdu ceva timp pînă reuși să se strecoare printre mașini, pentru că era ora cînd oamenii ieșeau de la birouri. După ce ajunse pe trotuarul de vizavi, ridică încet capul spre apartamentul pe care tocmai îl părăsise. Balconul de fier se întindea de-a lungul întregii case, despărțit în două, la mijloc, de un grilaj. Se făcuse noapte de-a binelea și lumina se aprinsese în spatele a jumătate dintre perdele.

La etajul al cincilea, ușa cu geam era întredeschisă și un bărbat, care se apleca să privească în stradă, cu țigara între buze, se retrase repede cînd îl văzu pe comisar.

Era cel care urcase adineauri și se încruntase întîlnindu-l pe Maigret în fața ascensorului, așa-zisul Jacques Sainval care făcea publicitate filmelor.

Se înapoiase în apartament. Ușa cu geam se închisese. Ce-i spunea oare barmaniței Véronique Lachaume, care punea masa?

În fața imobilului era un bar, nu un bistrou, unul dintre acele baruri americane cu taburete înalte și luminate discret, cum găsești din ce în ce mai multe pe lîngă Champs-Elysées.

Maigret intră și găsi, deși era lume multă, un taburet lîngă perete. Era cald. Înăuntru, mult zgomot, rîsete de femei, fum de

țigară. O tînără drăguță, îmbrăcată în negru și cu șorț alb, aștepta zîmbind să-i ia pardesiul și pălăria.

Cînd barmanul se întoarse spre comisar, părînd, și el, că încerca să-și amintească unde îl mai văzuse, Maigret comandă, după o scurtă ezitare:

— Un grog!

Apoi întrebă:

— Telefonul?

— Jos.

— Aveți o fisă?

— Mergeți la telefonistă.

Nu era genul de local în care intra cu plăcere și se simțea întotdeauna puțin dezorientat, pentru că barurile astea nu existau pe vremea lui. Lambriurile erau împodobite cu scene de vînătoare cu gonaci, cu călăreți în jachete roșii, iar un corn de vînătoare adevărat era atîrnat exact deasupra barului.

În timp ce se îndrepta spre scara din fundul sălii, simți că era privit. Barmanul îl recunoscuse în sfîrșit. Probabil și alții. Cele mai multe femei erau tinere. Bărbații, deși nu atît de tineri, nu făceau parte din generația comisarului.

Și el zărise cîteva fețe familiare și își aminti că pe acea stradă, puțin mai departe, se aflau studiouri de televiziune.

Coborî scara de stejar și găsi, lîngă vestiar, o altă femeie drăguță, lîngă o mică centrală telefonică.

— O fisă, vă rog.

Erau trei cabine cu geamuri, dar aparatele nu erau automate.

— Ce număr doriți?

Se văzu obligat să dea numărul de la Poliția Judiciară, iar tînăra femeie îl recunoscu și ea, privindu-l pe Maigret cu mai

multă atenție.

— Cabina 2.

— Poliția Judiciară, ascult.

— Aici Maigret. Dă-mi-l pe Lucas, te rog.

Așteptă. Lucas vorbea la telefon. În sfîrșit, îi auzi vocea.

— Îmi cer scuze, șefule. Tocmai vorbeam cu judecătorul de instrucție. A telefonat a treia oară de cînd ați plecat și se miră că nu l-ați mai sunat.

— Mai departe.

— Mi-a pus o mulțime de întrebări…

— Ce fel de întrebări?

— M-a întrebat întîi dacă v-ați întors de pe cheiul Gării… Am răspuns că nu cred. A vrut să știe dacă ați interogat alți martori… În sfîrșit, acum cîteva minute mi-a lăsat un mesaj pentru dumneavoastră. E nevoit să se ducă acasă să se îmbrace, pentru că cinează în oraș. Îl găsiți toată seara la Balzac 23.74…

Era undeva în cartierul Champs-Elysées, unde se afla acum Maigret.

— Ține neapărat ca, în cazul în care prevedeți interogatorii, acestea să aibă loc în biroul lui.

Lucas părea jenat.

— Asta e tot?

— Nu. M-a întrebat unde au ajuns inspectorii cu investigațiile, ce au făcut, ce au descoperit…

— I-ai spus?

— Nu. Am zis că nu știu. A fost nemulțumit.

— Ceva nou?

Prin geam, o vedea pe centralistă privindu-l și rujîndu-și buzele, iar o clientă își prindea jartierele în fața unei oglinzi.

— Nu. Lapointe tocmai și-a luat serviciul în primire. E nerăbdător. Ar vrea să facă ceva.

— Dă-mi-l la telefon.

Picase la țanc.

— Lapointe? Iei o mașină și te duci la Ivry. Exact în fața podului National vei vedea, în colțul străzii, o băcănie prost luminată. Am uitat numele femeii. Ceva de genul Chaudais, Chaudon sau Chaudois... Poartă coc și are un ochi puțin sașiu. Poartă-te frumos, fii foarte amabil. Spune-i că avem nevoie puțin de ea. O să vrea să se pună la mare ținută. Vezi să nu dureze foarte mult. O aduci în strada François I, în fața numărului 17 bis. Vei găsi probabil o mașină staționînd lîngă trotuar. Oprești în apropiere. Stați amîndoi în mașină pînă vă fac eu semn...

— Bine, șefule.

Ieși din cabină și plăti convorbirea.

— Mulțumesc, domnule Maigret.

Asta nu-i mai făcea de mult plăcere. Sus, clienții erau mai numeroși decît atunci cînd intrase și o tînără roșcată trebui să se tragă înapoi ca să-l lase să se așeze pe taburet. Îi simțea șoldul cald lipit de el și era foarte parfumată.

La o masă, un bărbat de vîrsta lui, cărunt la tîmple, puțin chel, își petrecuse brațul după mijlocul unei fete grăsuțe, care abia dacă avea douăzeci de ani, și, pentru prima dată, Maigret se simți șocat. Poate din cauza judecătorului de instrucție abia ieșit de pe băncile școlii, avea brusc impresia că era bătrîn, că aparținea trecutului.

Toate acele tinere care fumau, beau whisky și cocteiluri nu mai erau pentru cei din generația lui. Unele, vorbind tare,

întorceau capul, mai mult sau mai puțin discret, să se uite la el curioase.

Era de ajuns să se aplece ca să zărească ferestrele luminate de la etajul al cincilea, sus, în spatele cărora trecea uneori o umbră.

Cum să facă? Primul gînd fusese să-l aștepte pe Jacques Sainval la ieșire. Durdulia și amabila Véronique Lachaume era îndrăgostită, nu încăpea nici o îndoială. N-o va mîhni? Nu risca să provoace o ceartă între îndrăgostiți?

Scrupule de acest gen îl opriseră și altă dată să acționeze. Totuși, dacă intuia corect, nu era mai bine ca barmanița să știe?

Își bău paharul fără grabă, încercînd să-și imagineze ce se întîmpla în apartament. Cina era servită. Îndrăgostiții se așezau la masă. Le lăsa timp să mănînce și, cu aceeași ocazie, le lăsa timp lui Lapointe și femeii de la băcănie să ajungă în fața casei.

— Încă unul, comandă el.

Totul se schimbă. Ca în cazul copiilor care cresc, nu-ți dai seama pe moment cînd se produce transformarea, ci doar după ce a avut loc deja.

Dușmanul lui intim, cum îl numea deseori, judecătorul Coméliau, se pensionase și nu mai era decît un domn bătrîn care își plimba cîinele dimineața, la brațul unei doamne cu părul vopsit mov.

Maigret începuse prin a vedea în jurul lui, apoi în subordinea sa, inspectori care nu lucraseră niciodată la ordinea publică, nici la gări, ci ieșiseră direct de pe băncile școlii. Azi, unii dintre colegii lui, egali în grad și primind același salariu, abia dacă împliniseră patruzeci de ani. Este adevărat că aveau licență în drept, plus, de multe ori, alte două-trei diplome universitare. Aceștia ieșeau rareori din birou, mulțumindu-se

să-și trimită subordonații pe teren și să interpreteze rezultatele obținute astfel.

De-a lungul carierei sale, poliției i se luaseră treptat din prerogative și iată că acum le venea rîndul judecătorilor de instrucție. Niște tineri sportivi le luau locul unora precum Coméliau și pretindeau, ca Angelot, să conducă ancheta de la început pînă la sfîrșit.

— Cît face?

— Șase sute…

Și prețurile erau diferite. Oftă, își căută pardesiul cu privirea și se văzu nevoit s-o aștepte, lîngă ușă, pe tînăra de la vestiar.

— Mulțumesc, domnule Maigret.

Oare judecătorul de instrucție s-ar fi arătat la fel de scrupulos față de respectarea regulilor și dacă ar fi fost vorba, de exemplu, de Grasu', de oricare hoț profesionist sau de un hamal de pe cheiul Javel?

Chiar ajunși în mizeria respingătoare al cărei spectacol îl putuse vedea în casa de pe cheiul Gării, cei din familia Lachaume rămîneau aristocrați, o familie de mari burghezi, cărora li se rostise numele cu respect mai bine de un secol.

Tinerii vor continua să țină cont de asta? Nu era obsedat de asemenea întrebări, însă continuau să-l frămînte unele chestiuni. Există zile în care ești mai sensibil decît în altele în privința unor aspecte ale lumii din jurul tău. În ajun fusese ziua pomenirii morților.

Ridică din umeri și traversă strada. Prin perdelele de tul, îi văzu pe portăreasă și pe soțul ei stînd la o masă rotundă și, în trecere, le făcu un semn vag, fără să fie sigur că fusese zărit.

Ascensorul îl lăsă la etajul al cincilea; apăsă butonul soneriei; auzi voci, apoi pași. Îi deschise ușa durdulia

Véronique, mai trandafirie la față decît o văzuse prima dată, pentru că mîncase supa fierbinte, după cum avea el să-și dea seama imediat.

Barmanița se arătă surprinsă că îl revedea, dar nu prea îngrijorată.

— Ați uitat ceva? Ați avut o umbrelă?

Se uită la cuierul de pe coridor.

— Nu. Vreau doar să-i spun două vorbe prietenului dumneavoastră.

— A!

Închise ușa.

— Intrați! Pe-aici…

Nu-l conducea în salon, ci în bucătărie. Încăperea era și ea tot albă, cu aparate electrice cromate, așa cum poți vedea la expozițiile de produse menajere. Un fel de balustradă o despărțea în două, iar într-o parte fusese amenajată o sufragerie în miniatură. Supiera, din care ieșeau aburi, se afla încă pe masă. Jacques Sainval avea lingura în mînă.

— Domnul comisar Maigret ar vrea să-ți vorbească…

Bărbatul se ridică, vădit stînjenit, ezitînd să-i întindă mîna, dar hotărîndu-se în cele din urmă.

— Încîntat.

— Stați jos. Continuați-vă masa…

— Tocmai voiam să mănînc supa.

— Nu vă ocupați de mine.

— Ați face bine să vă scoateți haina. E foarte cald.

Ea îi duse pardesiul în antreu. Maigret se așeză, cu pipa stinsă în mînă, cu sentimentul că judecătorul Angelot ar fi dezaprobat asta cu severitate.

— Vreau doar să vă pun o întrebare-două, domnule Sainval. V-am văzut automobilul jos. E un Panhard roșu, nu-i așa?

— Da.

— Această mașină nu staționa ieri-seară, pe la ora șase, în fața podului National?

Sainval se aștepta la întrebare? Nu avu nici o reacție, lăsînd impresia că se gîndea.

— Podul National? repetă el.

— Ultimul pod înainte de Ivry, un pod de cale ferată...

Véronique, care se întorsese, îi privea surprinsă pe amîndoi.

— Nu-mi dau seama... Nu... O clipă... Ieri după-amiază...

— Pe la șase.

— Nu... Cu siguranță nu.

— N-ați împrumutat mașina nimănui?

Comisarul îi întindea o mînă de ajutor în mod intenționat.

— N-am împrumutat-o propriu-zis nimănui, dar e posibil ca unul dintre colegii mei să se fi folosit de ea.

— Obișnuiți s-o lăsați în fața biroului?

— Da.

— Cu cheia în contact?

— E un risc, nu-i așa? Rar se întîmplă să fie furată o mașină atît de bătătoare la ochi și, în consecință, ușor de reperat.

— Dumneavoastră și colegii mergeți la birou duminica?

— Ni se întîmplă deseori...

— Ești sigur că nu minți, Jacquot?

Întrebarea fusese pusă de Véronique, care punea friptura pe masă.

— De ce-aș minți? Știi bine că biroul plătește garajul și benzina... Dacă cineva are de făcut un drum urgent și n-are mașină la îndemînă...

— Bineînțeles, n-o cunoașteți pe Paulette…

— Paulette și mai cum?

Véronique Lachaume nu mai rîdea. Ba chiar devenise extrem de serioasă.

— Cumnata mea, precizã ea.

— A, da! Îmi amintesc vag că mi-ai vorbit despre ea…

— O cunoașteți?

— După nume.

— Și știți că locuiește pe cheiul Gării?

— Mi-ați amintit acum… Îi uitasem adresa…

Maigret văzuse un aparat telefonic în loja portăresei. Zărise unul și la Véronique în salon.

— Îmi dați voie să dau un telefon?

— Știți unde e?

Se duse singur și o sună pe portăreasă.

— Maigret. Sînt la etajul al cincilea… Da… Vreți să vă uitați în stradă să vedeți dacă a sosit o mașină neagră?… Cu un bărbat destul de tînăr și o femeie mai în vîrstă… Spuneți-le că am zis eu să urce…

Nu vorbise în șoaptă. Cei din bucătărie auziseră. Ceea ce făcea nu era deloc plăcut și se străduia să aibă mare grijă.

— Îmi cer scuze, dar sînt obligat să fac o verificare.

I se păru că ochii mari ai durduliei Véronique, atît de veseli mai adineauri, erau acum umezi. Pieptul nu i se mai ridica în același ritm. Se forța să mănînce, dar nu-i mai era foame.

— Juri că nu ascunzi nimic, Jacquot?

Chiar și acest „Jacquot” devenea jenant.

— Te asigur, Nique…

Véronique mărturisise că era prima dată cînd avea o relație serioasă și, în pofida cinismului aparent, ținea probabil la

iubirea asta. O simțea deja amenințată? Avusese întotdeauna unele îndoieli în privința acestui bărbat? Se lăsase intenționat orbită, pentru că la treizeci și patru de ani se săturase să mai facă pe femeia în smoching și ardea de dorința să se căsătorească, la fel ca toată lumea?

Maigret aștepta soneria. Cînd o auzi, se repezi pe culoar și deschise.

După cum se aștepta, patroana băcăniei își îmbrăcase rochia de duminică, își pusese un pardesiu negru cu guler de jder, iar pe cap, o pălărie complicată. Lapointe îi făcu cu ochiul șefului său și zise doar atît:

— M-am grăbit cît am putut de mult.

— Intrați, doamnă. Dumneavoastră ați văzut, ieri-seară, o mașină roșie staționînd în fața magazinului?

Avusese grijă să nu spună „prăvălie”.

— Da, domnule.

— Urmați-mă…

Femeia se opri în ușa bucătăriei, fără să spună nimic, se întoarse spre comisar și îl întrebă:

— Ce trebuie să fac?

— Recunoașteți pe cineva?

— Bineînțeles.

— Pe cine?

— Pe acest domn care mănîncă.

Maigret luă din cuier impermeabilul și pălăria lui Sainval.

— Le recunosc și pe astea. De altfel, am recunoscut și mașina din stradă. Are o umflătură pe aripa dreaptă.

Fără să plîngă, cu maxilarele încleștate, Véronique Lachaume se ridică și își puse farfuria în chiuvetă. Iubitul ei nu

mai mînca nici el, nu știa dacă să mai stea pe scaun – se ridică totuși și murmură:

— E clar!

— Ce e clar?

— Am fost acolo.

— Mulțumesc, doamnă. Poți s-o conduci, Lapointe. Pune-o totuși să semneze o declarație.

După ce rămaseră numai ei trei, Véronique spuse cu o voce puțin răgușită:

— N-ați vrea să vă duceți să discutați despre treburile voastre în altă parte decît în bucătăria mea?... În salon, dacă vreți...

Maigret înțelese că voia să rămînă singură, poate ca să plîngă. Îi stricase seara și poate chiar mai mult. Cina în doi luase o întorsătură proastă.

— Haideți...

Evită să închidă ușa, considerînd că membra familiei Lachaume avea dreptul să audă.

— Stați jos, domnule Sainval.

— Pot să fumez?

— Vă rog.

— Vă dați seama ce-ați făcut?

— Dar dumneavoastră?

Iubitul durduliei Véronique avea aerul unui școlar care, prins că vrea să facă o boacănă, ia o atitudine bosumflată și vicleană.

— Pot să vă spun imediat că vă înșelați.

Maigret se așează în fața lui, umplîndu-și pipa. Tăcea, evitînd să-i ușureze situația interlocutorului său. Își dădea seama că

era puțin nedrept. Judecătorul Angelot nu era de față. Iar Sainval nu solicita prezența unui avocat.

Era considerat probabil un bărbat frumos de unele femei, dar de aproape, mai ales în acel moment, era lipsit de prospețime. Fără siguranța pe care o afișa în mod obișnuit, simțeai că era moale, ezitant.

Ar fi fost mai în largul și la locul lui în barul american de vizavi.

— Am citit ziarul, ca toată lumea, și bănuiesc ce credeți.

— Încă nu cred nimic.

— Atunci de ce ați adus-o aici pe femeia aceea pe care nu o cunosc?

— Ca să vă oblig să recunoașteți că ați fost ieri pe cheiul Gării.

— Și ce dovedește asta?

— Nimic, doar că o cunoașteți pe Paulette Lachaume.

— Și ce dacă?

Își recăpăta siguranța de sine; mai exact, se străduia să se dea zmeu.

— Cunosc sute de femei și n-am auzit niciodată că ăsta ar fi un delict.

— Nu vă acuz de nici un delict, domnule Sainval.

— Totuși, veniți aici, la iubita mea, știind bine că… că…

— Că vă pun într-o situație stînjenitoare. Pentru că, presupun, nu i-ați vorbit niciodată despre relația dumneavoastră cu Paulette Lachaume…

Celălalt nu mai spuse nimic, lăsînd capul în jos. Din bucătărie se auzea zgomot de farfurii, de tacîmuri. În aparență, Véronique nu asculta.

— De cînd o cunoașteți?

Sainval căuta un răspuns, încă întrebîndu-se dacă trebuia să mintă sau nu. Atunci interveni Véronique, dovedind astfel că urmărise discuția.

— E vina mea, domnule Maigret. Acum știu. Am fost doar o grăsană proastă și ar fi trebuit să mă aștept să mi se întîmple asta...

Plînsese în bucătărie, nu mult, destul totuși ca să aibă ochii roșii. Ținea batista în mînă și avea nările umede.

— V-am dat mai devreme, cînd ați fost prima dată la mine, răspunsul la întrebare fără să vreau. Vă amintiți că, acum o lună și jumătate sau două, mi s-a părut că o recunosc pe cumnata mea în local. Jacques a venit să mă ia în seara aia, cum face deseori. Nu știu de ce i-am vorbit despre ea, pentru că nu-i spusesem niciodată nimic despre familia mea. Nu-mi mai amintesc exact cum a venit vorba. Mi se pare că am zis: „Fratele meu ar fi foarte surprins dacă ar ști ce locuri frecventează soția lui!”... Ceva de genul ăsta... Jacques m-a întrebat cu ce se ocupa fratele meu și mi s-a părut hazliu să-i răspund: „Face biscuiți!”. Eram foarte veseli. Mergeam braț la braț în noapte. „E cofetar? – Nu chiar. N-ai auzit niciodată de biscuiții Lachaume?” Și, pentru că nu auzise, am adăugat: „Soția lui face cel puțin două sute de milioane, poate mai mult”. Înțelegeți acum?

Chiar dacă înțelegea, Maigret voia să știe mai multe.

— V-a pus întrebări despre cumnată?

— Nu imediat. Mai tîrziu, întrebări răzlețe, parcă lipsite de importanță.

— Ați hotărît deja să vă căsătoriți?

— De cîteva săptămîni, mai mult sau mai puțin serios.

— Și a mai venit vorba despre asta?

— Consideram că am hotărît o dată pentru totdeauna.

Sainval murmură, încercînd să fie convingător:

— Nu m-am răzgîndit.

— Atunci de ce ai vrut să o cunoști pe cumnata mea?

— Din curiozitate… Fără un scop anume… Și, mai întîi, e măritată… Așa că…

— Așa că ce?

— Îmi permiteți? îi întrerupse Maigret. Aș vrea să pun și eu cîteva întrebări precise. Spuneți-mi, domnule Sainval, unde și cînd ați întîlnit-o pe Paulette Lachaume?

— Doriți data exactă?

— Nu chiar.

— Era într-o joi, în urmă cu vreo patru săptămîni, într-o cofetărie din strada Royale.

— Acum frecventezi cofetăriile? zise Véronique, rîzînd zgomotos.

Nu-și mai făcea nici o iluzie. Nu se agăța de nimic. Știa că se sfîrșise și nu-i purta pică bărbatului. Numai ea era vinovată!

— Nu cred că vă aflați acolo din întîmplare, insistă Maigret. Ați urmărit-o probabil de la domiciliu. De cîte zile o pîndeați?

— Era a doua zi.

— Cu alte cuvinte, ca să faceți cunoștință cu ea, ați așteptat-o după-amiaza, cu mașina, pe cheiul Gării.

El nu tăgădui.

— Paulette a ieșit probabil cu Pontiacul albastru și v-ați luat după ea.

— A lăsat mașina în piața Vendôme și a făcut cumpărături pe strada Saint-Honoré.

— Ați intrat în vorbă cu ea la cofetărie?

— Da.

— A părut surprinsă?

— Foarte.

— Ați dedus că nu era obișnuită să-i facă cineva curte?

Totul avea sens.

— Cînd ați condus-o la dumneavoastră acasă?

— Nu la mine, protestă el.

— La un hotel?

— Nu. Un prieten mi-a oferit apartamentul lui.

Véronique interveni din nou, ironică:

— Înțelegeți, domnule Maigret? Pentru mine, strada Ponthieu era foarte bună. Dar pentru o femeie care avea cîteva sute de milioane trebuia un loc mai atractiv. Unde, Jacques?

— La un englez pe care nu-l cunoști, în insula Saint-Louis.

— Și vă întîlneați des acolo?

— Destul de des.

— În fiecare zi?

— Doar la sfîrșit.

— După-amiaza?

— Uneori și seara.

— Ieri?

— Da.

— Ce s-a întîmplat ieri-seară?

— Nimic deosebit.

— Despre ce-ați vorbit?

Din nou Véronique:

— Credeți c-au vorbit mult?

— Răspunde, Sainval!

— Ați interogat-o?

— Nu încă.

— O veți face?

— Mîine dimineață, în biroul judecătorului de instrucție.

— Nu l-am omorît pe cumnatul ei. De altfel, n-aveam nici un motiv s-o fac.

Tăcu un moment, părînd mai preocupat, apoi adăugă încet:

— Și nici ea.

— L-ai văzut vreodată pe Léonard Lachaume?

— O dată, cînd așteptam pe chei, l-am văzut ieșind din casă.

— Te-a văzut și el?

— Nu.

— Unde ai cinat ieri, cu Paulette?

— Într-un restaurant de la Palais-Royal. Puteți să verificați. Aveam o masă la mezanin.

— Știu unde! îi tăie vorba Véronique. Îi zice *Chez Marcel*. M-a dus și pe mine acolo, tot la mezanin, probabil la aceeași masă, în colțul din stînga. Așa-i, Jacques?

El nu răspunse.

— Părăsind cheiul Gării, n-ai remarcat că erați urmăriți de altă mașină?

— Nu. Ploua. Nici măcar nu m-am uitat în oglinda retrovizoare.

— V-ați dus apoi în apartamentul din insula Saint-Louis?

— Da.

— Ai condus-o pe Paulette acasă?

— Nu. A insistat să ia un taxi.

— De ce?

— Pentru că noaptea remarci mai ușor o mașină roșie pe un chei pustiu.

— Îi era foarte frică să nu fiți văzuți împreună?

Se simțea că Sainval nu știa unde voia să ajungă Maigret, mai exact, se întreba ce capcană ascundeau întrebările lui.

— Presupun. E foarte normal.

— Totuși, cred că relațiile cu soțul ei erau destul de reci…

— Nu mai aveau raporturi intime de ani de zile și dormeau separat. Armand e bolnav.

— Deja îi spuneați Armand?

— Trebuia să-i spunem într-un fel.

— În fond, fără să fi pus vreodată piciorul în casa Lachaume, te considerai puțintel ca făcînd parte din familie…

Véronique interveni din nou și vorbi direct:

— Să știți că nu e cazul să vă jucați de-a șoarecele și pisica. Amîndoi știți care e adevărul. Și eu, din nefericire, care sînt o mare prostănacă. Deși frecventează *Fouquet's*, *Maxim's* și alte localuri elegante, Jacques a tras întotdeauna mîța de coadă și nu are nimic altceva decît mașina, în măsura în care e plătită. Remarcasem deja că avea datorii la baruri și restaurante. Cînd m-a întîlnit, și-a spus că o fată de vîrsta mea, care a muncit întotdeauna, trebuie să aibă ceva bani puși deoparte și am făcut greșeala să-l aduc aici și să-i povestesc că tocmai cumpărasem apartamentul. E adevărat. Sînt la mine acasă. Ba chiar sînt pe punctul să-mi construiesc o căsuță pe malul Marnei. I s-a părut nemaipomenit și, cu toate că eu nu-i ceream nimic, mi-a propus să ne căsătorim. Numai că am avut ideea stupidă să-i spun povestea cumnatei mele și a milioanelor ei…

— N-am acceptat niciodată bani de la femei, spuse Sainval, cu o voce stinsă.

— Asta spun și eu. Nu prezintă interes să-i sustragi o sumă azi, alta mîine. Dar dacă o iei de nevastă…

— E măritată…

— Și de ce există divorțul? Recunoaște c-ați vorbit despre asta.

El ezită, dînd din colț în colț. Nu-i spusese Maigret că o va interoga pe Paulette a doua zi?

— N-am luat-o în serios. Am încercat și eu marea cu degetul, din curiozitate…

— Așadar se gîndea la divorț… Și pentru ca divorțul să nu se pronunțe din vina ei, evita să fie prinsă cu un bărbat… Ați înțeles, domnule Maigret? Nu sînt supărată pe dumneavoastră pentru că ați provocat mărturisirea asta… Nu e vina dumneavoastră… Căutați altceva… Uneori, umblînd după un vînat mare, dai peste un iepure… Tu, Jacquot, te rog să fii amabil să-ți iei halatul de casă și papucii și să-mi trimiți lucrurile. Se apropie ora să mă duc la lucru și trebuie să mă îmbrac. Mă așteaptă doamnele de la cabaret!

Rîse, un rîs nervos, care îi cutremură sînii.

— Să-mi fie învățătură de minte!… Totuși, ați greși, domnule comisar, dacă l-ați bănui pe Jacques de asasinarea lui Léonard. Întîi, nu văd de ce-ar fi făcut-o… Pe urmă, între noi fie vorba, nu e un dur veritabil. Curajul l-ar fi părăsit înainte să fi escaladat zidul… Scuzați-mă că nu v-am servit cu nimic…

Ochii i se umpluseră brusc de lacrimi, fără să vrea, și nici nu se gîndea să întoarcă cumva capul. Zise cu o voce schimbată:

— Cărați-vă amîndoi! Trebuie neapărat să mă îmbrac!

Îi împinse spre coridor, spre cuier. Pe palier, Sainval se întoarse:

— Halatul și papucii mei…?

În loc să i le aducă, ea îi strigă:

— O să ți le trimit, n-ai teamă! N-o să ți le folosească nimeni!

Ușa se închise și Maigret ar fi jurat că auzise un suspin, unul singur, urmat de pași precipitați.

Maigret așteptă ascensorul în tăcere, împreună cu Sainval. Acesta murmură intrînd în cabină:

— Vă dați seama ce-ați făcut?

— Dar dumneata? replică Maigret, aprinzîndu-și pipa.

Și cînd te gîndești că idiotul ăla de judecător ar fi vrut să urmărească ancheta de la un capăt la altul! Oare din plăcere?

VII

Îl visă, ca un copil tracasat de examenul de a doua zi. Și chiar dacă judecătorul Angelot nu-i apăru limpede, chiar dacă Maigret nu-i văzu fața nici un moment, prezența lui, deși neclară, stăruia în fundal. Nu avu un singur vis, ci mai curînd un șir de vise ce alternau cu perioade cînd era pe jumătate conștient, uneori chiar lucid, continuînd același efort.

Totul începuse într-un mod destul de afectat. Îi declarase judecătorului de instrucție, pe care nu-l vedea:

— O să vă arăt metoda mea…

În mintea lui era vorba de un fel de repetiție. Vorbea despre metodă cu ironie, bineînțeles, dat fiind că repeta de mult timp că nu avea nici una. Totuși! Ar fi vrut să aibă o explicație cu acest magistrat a cărui tinerețe era insultătoare…

Maigret se afla pe cheiul Gării, singur-singurel în clădirile dărăpănate și devenite atît de imateriale, încît putea să treacă prin ziduri. Dar decorul era cît se poate de exact, cu toate detaliile, inclusiv unele de care comisarul uitase în stare de veghe.

— Uite! Seara, ani de zile, stăteau aici…

Se afla în salon și Maigret încărca soba mică, a cărei fontă avea o crăpătură mai roșie, ca o cicatrice. Așeza personajele la locul lor, cei doi bătrîni din lemn decupat, Léonard, pe care

trebuia să și-l imagineze viu și căruia îi atribuia un zîmbet palid și amar, o Paulette nerăbdătoare să se ridice tot timpul, răsfoind reviste și anunțînd prima că se duce la culcare, în sfîrșit, Armand, obosit, care lua un medicament.

— Înțelegeți, domnule judecător, acesta e punctul esențial…

Nu știa ce punct.

— În fiecare seară, timp de ani de zile… Jean-Paul era deja în pat… Ceilalți, mai puțin Paulette, gîndesc toți același lucru. Léonard și fratele lui schimbă din cînd în cînd o privire… Léonard este cel obligat să vorbească, pentru că e fratele cel mare, iar Armand nu are curaj…

În acest vis, „a vorbi” însemna să-i ceară bani fiicei lui Zuber.

Casa Lachaume se năruia, cea mai veche fabrică de biscuiți din Paris, o instituție importantă, prețioasă, ca acele tablouri pe care le pui în muzee și pentru realizarea cărora a fost nevoie de generații.

Cineva dispunea de o sumă mare de bani, bani murdari, atît de murdari, încît Zuber fusese foarte fericit să-și dea fiica de nevastă unui Lachaume, ca să se bucure de o stare civilă onorabilă.

— Înțelegeți?

Și, în continuare, în fața unui Angelot care nu se arăta, comisarul lucra în acest fel, fără plasă de protecție. O muncă dificilă. Ca atunci cînd, în alte vise, se ridica în aer prin forța mîinilor.

Nu trebuia să lase personajele să dispară, să se risipească.

— Pleacă bătrînii, apoi Armand, ca să-i lase pe ceilalți doi singuri. Ar fi mai simplu ca ea să dea dintr-odată o sumă mare, dar se încăpățînează să n-o facă; poate că tatăl ei, un bătrîn viclean, înainte să moară, a sfătuit-o să procedeze așa. Numai

sume mici, pentru scadențele de la sfîrșitul lunii. Astfel încît trebuia să i se ceară iar și iar...

Probabil că cei din familia Lachaume minținseră la început, lăsînd să se creadă că afacerea avea să redevină prosperă cu numai cîteva milioane, casa confortabilă și veselă servind drept cadru pentru dineuri, recepții, ca la marii burghezi. Paulette a crezut, apoi n-a mai crezut.

O nouă discuție în doi, în fiecare lună, cu Léonard.

— Cît?

După aceea, fiecare se închide în camera lui – în una dintre celule – și continuă să gîndească...

Coridorul... ușile... Baia de la capătul coridorului, o baie veche, unde emailul a căpătat o nuanță maronie în locul în care picură apa...

Cei din familia Lachaume sînt obișnuiți cu asta... Poate că acasă la Zuber, cu toate milioanele lui, nu exista baie?

— Trebuie să asimilați toate astea, domnule judecător...

Repetă, accentuînd silabele:

— *Să a-si-mi-lați!*

...Léonard în biroul lui, jos; Armand în al lui, în fața contabilului; biscuiții care erau ambalați în sala de manipulare a mărfii și un fuior ridicol de fum ieșind din coșul înalt, care imita coșurile de uzină...

Paulette în mașina ei...

Ziua, seara din ajun. Patroana băcăniei, în prăvălia ei. Era duminică, dar în ziua dinainte fusese sărbătoare, iar micilor comercianți din cartier nu le place să țină închis două zile la rînd. Mașina Panhard roșie, pe la ora șase, cu falsul Sainval în impermeabil. Léonard venind în urma lui, în Pontiacul albastru. Palais-Royal. Restaurantul...

Ar fi trebuit, așa cum se făcea cu unele fotografii, să suprapună imaginile, să-i arate pe agenții de poliție din Ivry, pe inspectori, pe Janvier, pe Lucas, pe toți cei care chestionau oamenii, un șlep la Corbeil, altul la canalul Saint-Martin și Paul tăind mușchi și viscere, punînd eșantioane în tuburi, oamenii de la laborator, care măsurau, analizau, priveau cu lupa sau la microscop…

Maigret zîmbea ironic.

— Totuși, ceea ce contează…

Nu spunea, din modestie, ce conta, continuînd să meargă dintr-o cameră în alta, trecînd prin pereți.

Cînd doamna Maigret îl scutură, era extenuat ca după o noapte în tren și îl durea din nou ceafa.

— În noaptea asta ai vorbit de mai multe ori în somn.

— Ce-am spus?

— N-am înțeles. Amestecai silabele.

Ea nu insistase. El mîncase fără să-i vorbească, părînd să uite că era acasă și că soția se afla în fața lui.

Seara trecută, Jacques Sainval părea surprins că era lăsat în libertate doar cu condiția să nu părăsească Parisul.

Ajuns acasă, comisarul îi telefonase lui Lapointe, care era de noapte toată săptămîna, și îi ceruse să facă anumite cercetări, să întocmească un dosar.

Nu mai ploua, însă cerul nu era nici mai senin, nici mai vesel, iar oamenii din autobuz nu păreau în toane bune.

Maigret ceruse să fie trezit mai devreme ca de obicei și birourile de la Poliția Judiciară erau aproape pustii la sosirea lui.

Întîi găsi, puse la vedere, mesajele judecătorului de instrucție, care insista ca Maigret să-i telefoneze la prima oră,

ceea ce, pentru cineva de la Parchet, însemna nouă dimineața.

În cazul acesta, avea timp să studieze statisticile pe care Lapointe i le lăsase pe birou înainte să plece la culcare. Nu luă notițe, limitîndu-se să rețină cîteva cifre, nu fără un zîmbet de mulțumire, pentru că nu se înșelase.

Apoi studie planul casei de la Ivry, făcut de cei de la Identitatea Judiciară.

Planul era însoțit de un raport gros, minuțios – oamenii ăia nu obișnuiau să neglijeze nici cele mai mici detalii. Astfel, era menționată o roată veche de la o bicicletă pentru copii, ruginită și strîmbă, găsită într-un colț al curții.

Era de la bicicleta lui Jean-Paul sau, poate, de la o bicicletă folosită pe vremuri de Armand, dacă nu de Léonard? Sau cineva din cartier se debarasase de ea azvîrlind-o peste zid, în loc s-o arunce în Sena?

Detaliul era semnificativ – și mai erau și altele, mult prea multe ca să le rețină pe toate.

Cel mai mult studie inventarul lucrurilor din camera lui Léonard.

Opt cămăși albe, dintre care șase uzate, cîrpite la guler și la mîneci, șase indispensabili cîrpiți, zece perechi de șosete din bumbac și patru perechi din lînă, cinci pijamale cu dungi…

Totul era consemnat: numărul batistelor, starea pieptenului, a periei de păr și a periei de haine, cu schițe care arătau locul fiecărui obiect. Așa cum făcuse în vis, în timpul nopții, Maigret se străduia să vizualizeze camera, plasînd în ea diversele articole descrise în inventar.

…O pendulă din marmură neagră și bronz, al cărei mecanism nu mai funcționa, două sfeșnice din marmură și bronz, cu trei brațe, un coș de hîrtii din răchită, conținînd un

ziar mototolit, o cheie reglabilă de 36 de centimetri, ca acelea folosite de instalatori…

Descrierea patului era la fel de precisă. Un cearșaf din pînză fină și în stare excelentă avea brodată litera „P”, de patru centimetri…

Maigret depărtă două degete, își imaginä litera brodată, oftă și, continuînd să citească, ridică receptorul.

— Dă-mi-l pe maestrul Radel… Avocatul… Nu-i știu numărul…

După cîteva clipe îl avea la telefon.

— Alo! Aici Maigret… Aș vrea să le puneți două întrebări clienților dumneavoastră, ceea ce mă va scuti să vin pe cheiul Gării și să vă chem acolo… Alo! Sînteți la telefon?

— Da. Ascult.

Avocatul era probabil surprins de comportamentul lui Maigret.

— Întîi, despre cheia engleză… O cheie engleză de 36 de centimetri… Se află în camera lui Léonard Lachaume, care este sigilată… Aș vrea să știu de ce se găsea acolo… Poftim?… Da… Poate că dintr-un motiv simplu, dar vreau să-l cunosc. Altceva… Cîte cearșafuri de pat există în casă… Sigur că da, îmi cer scuze, e cam vulgar, știu… O clipă!… Întrebați dacă toate cearșafurile sînt marcate cu litera „P” sau, dacă nu, cine le folosea pe cele marcate în acest fel… Cîte cearșafuri marcate și cîte nemarcate sau marcate în alt fel… Poftim?… Da, asta e tot… Sau nu… Prevăd că veți invoca secretul profesional… De cînd sînteți avocatul familiei Lachaume?

Moment de tăcere la celălalt capăt al firului. Maestrul Radel ezita. Cu o zi în urmă, Maigret fusese surprins să găsească un

avocat atît de tînăr, aproape necunoscut, într-o casă unde te-ai fi așteptat să întîlnești un om al legii bătrîn și viclean.

— Ce spuneți?... O săptămînă?... În sfîrșit, pot să vă întreb al cui avocat sînteți exact? Acum o săptămînă, cineva v-a telefonat sau a venit să vă caute...

Ascultă, ridică din umeri și, în sfîrșit, după ce vocea tăcu, închise. După cum se așteptase, Radel refuza să răspundă la această întrebare.

Întinse mîna spre una dintre pipe, dar chiar atunci sună telefonul. Era judecătorul Angelot, sosit la birou cu mult înainte de ora nouă.

— Comisarul Maigret?

— Da, domnule judecător.

— Mi-ați găsit mesajele?

— Bineînțeles. Le-am citit cu atenție.

— Aș vrea să ne vedem cît mai repede posibil.

— Știu. Aștept doar o legătură telefonică, iar în cîteva minute sper să ajung la dumneavoastră.

Într-adevăr, așteptă fără să facă nimic, doar fumă, proțăpit în fața ferestrei. Nu dură mai mult de șase minute. Radel se mișcase repede.

— M-am informat întîi despre cheia reglabilă... Bătrîna Catherine își amintește foarte bine de ea... Acum o săptămînă sau două, Léonard Lachaume a fost deranjat, în camera lui, de un miros de gaz... Nu mai folosesc gazul decît la bucătărie, însă pe vremuri dormitoarele erau luminate cu gaz și instalația a rămas. Au astupat țevile cu buloane. Léonard s-a dus așadar să ia o cheie reglabilă din atelierul de la parter... A uitat s-o ducă înapoi și de atunci a rămas într-un colț al camerei...

— Și cearșafurile?

— N-am putut să obțin numărul exact, pentru că unele sînt la spălătorie… Însă unele au semne diferite… Cele mai vechi, foarte uzate, au inițialele „NF” și datează de la căsătoria bătrînilor… La vremea aceea, cînd se căsătorea, o femeie aducea cearșafuri suficiente pentru toată viața… Sînt din olandă groasă și au mai rămas cîteva… Altele sînt marcate „ML” și au aparținut defunctei soții a lui Léonard… Douăsprezece bucăți, mi s-a spus… Dintre care un cearșaf ars cu un fier de călcat prea fierbinte… Șase cearșafuri aproape noi, din bumbac, fără inițiale… În sfîrșit, vreo douăsprezece cearșafuri mai fine, de la Paulette Lachaume…

— Sînt marcate cu un „P”?

— Da.

— Presupun că, în principiu, numai ea le folosește…

— Nu mi-am permis să insist în privința asta. Mi s-a spus numai că sînt cearșafurile ei personale.

— Vă mulțumesc.

— Pot să vă întreb…

— Nimic, maestre… Încă nu știu nimic. Scuzați-mă…

Nu luă cu el nici un dosar. Deschise ușa de la biroul inspectorilor, unde Lucas tocmai intrase.

— Dacă mă caută cineva, sînt la judecătorul de instrucție.

Avea cheia de la ușa cu geam prin care Poliția Judiciară comunica cu Palatul de Justiție și care era încuiată cu grijă de cînd un deținut evadase pe acolo.

Ca întotdeauna, recunoscu cîțiva „clienți” pe bănci, unii între doi jandarmi. Îl văzu astfel pe Grasu’, care aștepta lîngă ușa unui judecător și care, fără o vorbă, îi arătă cătușele de la mîini, dînd apoi din umeri, ca și cum ar fi vrut să spună: „Uite cum se poartă ăștia de-aici!”…

Într-adevăr, era un univers diferit, cu un vag miros de administrație și hîrțoage.

Bătu la ușa lui Angelot și îl găsi pe acesta stînd la birou, proaspăt bărbierit, răspîndind un miros ușor de lavandă. Secretarul, la capătul biroului, era doar puțin mai în vîrstă decît el.

— Stați jos, domnule comisar. Ieri am fost destul de surprins că n-am primit nici o veste de la dumneavoastră toată după-amiaza și toată seara. Trebuie să trag concluzia că n-ați descoperit nimic, că n-ați făcut nici un demers care m-ar fi putut interesa?

Secretarul stătea pe scaun, cu creionul în mînă, parcă pregătit să ia notițe, dar, din fericire, nu scria nimic.

— V-ați întors în casa de pe cheiul Gării?

— Personal, nu.

— Așadar, n-ați mai dat ochii cu nimeni din familie sau dintre angajați?

— Nu.

— Totuși, presupun că dumneavoastră și serviciile pe care le coordonați v-ați ocupat de caz... M-am gîndit și eu mult la el și mărturisesc că, în pofida furtului neînsemnat, revin mereu la ipoteza unui hoț.

Maigret tăcea, gîndindu-se la visul lui atît de diferit de realitate. Chiar merita să aibă o explicație, să încerce să-l facă pe magistrat să înțeleagă că...

Aștepta întrebări precise.

— Ce părere aveți? îl întrebă, în sfîrșit.

— Despre o eventuală spargere?

— Da.

— Am cerut să se caute cîteva cifre special pentru dumneavoastră. Știți cîte spargeri au avut loc la Paris, în zece ani, noaptea, în apartamente sau case particulare locuite, în timp ce locatarii erau prezenți?

Judecătorul îl privea surprins, intrigat.

— Treizeci și două, continuă Maigret, pe un ton indiferent. Ceva mai mult de trei pe an. Mai bine de o duzină dintre ele trebuie puse pe seama unui fel de artist sau maniac, pe care l-am arestat acum trei ani și care se află în închisoare, un tînăr de douăzeci și cinci de ani care locuia cu sora lui, neavînd nici iubită, nici prieteni și a cărui pasiune era să reușească loviturile cele mai grele, cum ar fi intrarea în dormitorul unui cuplu adormit și subtilizarea bijuteriilor fără să trezească pe cineva. Bineînțeles, nu era înarmat.

— De ce spuneți „bineînțeles”?

— Pentru că hoții profesioniști nu sînt niciodată înarmați. Cunosc codul, din experiență, și reduc riscurile la minimum.

— Totuși, aproape în fiecare săptămînă…

— Aproape în fiecare săptămînă citim în ziare că o bătrînă de la debit, o patroană a vreunei mercerii, a vreunei prăvălii de cartier sau de la periferie a fost ucisă. În realitate, nu este vorba cu adevărat de spargeri. Autorii acestor crime sînt tineri delincvenți frustrați și adesea idioți. Am vrut să aflu și cîte spargeri adevărate, însoțite sau urmate de asasinate, au avut loc în zece ani… Trei, domnule judecător… Unul, cu o cheie engleză, pe care spărgătorul o avea în buzunar; al doilea, cu un vătrai găsit la locul faptei, de care s-a folosit cînd s-a văzut surprins și amenințat; al treilea, cu o armă de foc, un Luger adus din război…

Repetă:

— Unul singur!... Și nu e vorba de un pistol de 6,35... Nu cred să se găsească în tot Parisul un profesionist sau un delincvent care să folosească una dintre aceste arme, pe care oamenii de treabă le țin în sertarul noptierei sau femeile geloase le poartă cu ele în geantă.

— Dacă înțeleg bine, nu admiteți ipoteza unei spargeri?

— Nu.

— Nu suspectați nici măcar, să zicem, un angajat sau un fost angajat?

— Un marinar belgian, cu care oamenii mei au reușit să vorbească, a văzut în cursul serii pe cineva, în interiorul curții, urcat pe o scară și strivind cioburile de sticlă de deasupra zidului.

— În cursul serii sau după două noaptea?

— În cursul serii, pe la zece.

— Cu alte cuvinte, cu patru ore înainte de crimă?

— Cu patru ore înainte de crimă.

— Dacă este adevărat, ce deduceți?

— Încă nimic. M-ați rugat să vă informez.

— Ați făcut și alte descoperiri?

— Paulette Lachaume are un amant.

— V-a spus ea? Parcă ziceați...

— N-am dat ochii cu ea. Nu mi-a spus nimic. Cumnata ei m-a îndrumat fără să vrea pe pista asta...

— Care cumnată?

— Véronique Lachaume.

— Unde ați găsit-o?

— La ea acasă, pe strada François I. E barmaniță la un cabaret special de pe strada Marbeuf, *Amazone*. Amantul ei, cu

care avea de gînd să se căsătorească, este și amantul cumnatei sale, Paulette…

— Bărbatul a recunoscut?

— Da.

— Ce fel de om este?

— Un tip cum întîlnești mulți pe lîngă Champs-Elysées… Se ocupă de publicitate… Datorii peste tot… La început intenționa să se căsătorească cu Véronique, care e proprietara apartamentului în care locuiește și are ceva economii. Cînd a auzit de cumnată și de milioanele ei, a făcut în așa fel încît s-o întîlnească și să devină amantul ei – chiar alaltăieri a luat cina cu ea, după care a condus-o la un apartament din insula Saint-Louis, oferit pentru această ocazie de un prieten englez.

Făcea asta intenționat, nu fără o satisfacție malițioasă: îi servea la grămadă informații, pe care judecătorul se străduia să le ordoneze în minte.

— L-ați reținut la Poliția Judiciară?

— Nu l-am chestionat acolo.

— Unde ne duce asta?

— Nu știu. Dacă înlăturăm ipoteza unui hoț sau a unui nebun și dăm crezare declarației marinarului, trebuie să admitem că asasinatul a fost comis de cineva din casă. Or, oamenii de la Identitatea Judiciară au găsit o cheie reglabilă de 36 de centimetri în camera lui Léonard Lachaume.

— Asasinul a folosit un pistol…

— Știu. O astfel de cheie cîntărește vreo două kilograme. După spusele servitoarei, Catherine, se găsea în camera lui Léonard de două săptămîni, o folosise ca să strîngă un bulon care închidea o țeavă de gaz.

— Ce alte informații mai aveți?

Judecătorul era iritat de calmul ironic al comisarului. Era evident, chiar și pentru secretar, care lăsa capul în jos cu un aer jenat, că Maigret alesese în mod deliberat o atitudine care, deși nu era ostilă, nici direct agresivă, era lipsită de cordialitate.

— Nu le-aș putea spune informații... Tocmai am obținut, de exemplu, numărul de cearșafuri de pat folosite în casă...

— Cearșafurile de pat?

— Un singur cearșaf din camera lui Léonard era pătat de sînge... Or, acesta este marcat cu un „P” și îi aparține cumnatei sale Paulette.

— Asta-i tot?

— Alaltăieri, aceasta a părăsit casa pe jos, prin ploaie, în jurul orei șase, ca să se întîlnească cu amantul ei, care o aștepta puțin mai departe pe chei, într-o mașină roșie, în fața unei băcănii. Cam tot atunci, Léonard Lachaume ieșea la volanul mașinii cumnatei sale, un Pontiac albastru... Cuplul s-a dus la un restaurant discret de la Palais-Royal, *Chez Marcel*... Léonard s-ar fi întors la ora nouă. O oră mai tîrziu, cineva, din interior, sfărîma cu un obiect greu, probabil un ciocan, cioburile de sticlă de deasupra zidului. Paulette, după un popas în apartamentul englezului, pe cheiul Bourbon, s-a întors cu taxiul...

— De ce nu cu mașina amantului?

— Pentru că, noaptea, se temea să nu fie remarcată.

— V-a spus ea asta?

— Mi-a spus amantul ei. Pe coridor, l-a salutat pe Léonard, care era în halat de casă...

Trăsăturile lui Maigret încremeniră brusc și, preț de o clipă, păru absent.

— La ce vă gîndiți?

— Încă nu știu. Va trebui să verific…

Asta nu semăna cu visul lui, cînd îi făcea judecătorului nevăzut o demonstrație atît de strălucită a propriilor metode. Și nu erau pe cheiul Gării. Lipseau atmosfera casei, obiectele, trecutul și prezentul, vizibilul și invizibilul.

Totuși, juca un rol, în mod conștient. Cu bietul Coméliau, care fusese atît de mult timp inamicul lui personal, era o bătălie deschisă, vechea luptă, niciodată recunoscută, dar întotdeauna latentă, între Parchet și Poliția Judiciară.

Alți judecători preferau să-l lase să acționeze cum dorea și să aștepte răbdători să li se aducă un dosar complet, inclusiv, de preferință, mărturisirile vinovaților.

În fața judecătorului Angelot se grozăvea, fără să vrea, jucînd, dacă se poate spune, personajul Maigret așa cum și-l imaginau unii.

Nu era mîndru de asta, dar nu putea altfel. Două generații stăteau față în față și nu-l deranja deloc să-i arate acelui ageamiu…

— În concluzie…

— N-am tras nici o concluzie, domnule judecător.

— Dacă e vorba, după cît se pare că spuneți, de cineva din familie…

— Din familie sau din casă.

— Adică o treceți pe lista suspecților și pe bătrîna servitoare cocoșată?

— Nu elimin pe nimeni. N-am să vă citez iar statistici, dar, acum trei luni, un bărbat și-a omorît vecinul, exact cu un pistol 6,35, pentru că se încăpățîna să asculte radioul dat la maxim.

— Nu văd legătura.

— La prima vedere, e o crimă stupidă, inexplicabilă. Numai că asasinul e un invalid de război care a fost supus la două trepanații și care își petrece zilele suferind într-un fotoliu. Trăiește din pensie. Vecinul era un croitor particular, de origine străină, care a avut necazuri după eliberare și a scăpat…

— Tot nu înțeleg…

— Iată unde vreau să ajung. Ceea ce, la prima vedere, pare să fie un motiv ridicol – muzica dată ceva mai tare! – devine, dacă te gîndești mai bine, pentru invalidul de război, o chestiune vitală… Cu alte cuvinte, date fiind împrejurările, crima este explicabilă, aproape fatală.

— Nu văd o situație similară în casa de pe cheiul Gării.

— Totuși, trebuie să existe una, *cel puțin în mintea celui care l-a omorît pe Léonard Lachaume*. În afara unor rare cazuri patologice, omul nu ucide decît din motive precise, imperioase.

— Ați găsit acest motiv în cazul de față?

— Am găsit mai multe.

Dar comisarului îi fu brusc lehamite de rolul pe care, dus de val, îl jucase pînă atunci.

— Îmi cer scuze, murmură el.

Și era sincer.

— Pentru ce?

— Pentru tot. N-are importanță. Adineauri mi-a venit o idee în timp ce vorbeam. Dacă îmi permiteți să dau un telefon, poate ne vom lămuri cît de cît.

Magistratul împinse telefonul spre el.

— Dă-mi, te rog, Identitatea Judiciară!… Alo!… Da… Alo!… Cine e la telefon?… Dumneata, Moers? Aici Maigret… Am primit raportul… Da… Nu despre asta vreau să vorbim, ci despre inventar… Presupun că e complet… Cum?… Știu… Nu mă

îndoiesc de grija cu care a fost făcut... Vreau doar să mă asigur că nu s-a omis chiar nimic... Cel care l-a bătut la mașină ar fi putut să sară un rînd... Ai lista originală la îndemînă?... Ia-o... Bun... Acum, vezi dacă nu se menționează un halat de casă... M-am uitat peste listă destul de rapid în biroul meu și s-ar fi putut să-mi scape... Un halat de casă, da... Bărbătesc, exact... Aștept...

Îl auzi pe Moers citind lista cu glas șoptit.

— Nu. Nu e trecut nici un halat de casă. De altfel, am fost acolo și n-am văzut...

— Mulțumesc, bătrîne.

Maigret și judecătorul se priviră în tăcere. În sfîrșit, comisarul murmură, ca și cum n-ar fi fost sigur:

— În stadiul în care am ajuns, poate că un interogatoriu ar da ceva rezultate.

— Interogatoriul cui?

— Asta mă întreb și eu.

Și nu numai pentru că încerca să găsească ceea ce numea uneori punctul de minimă rezistență. Azi intervenea și o problemă personală.

Era convins că judecătorul Angelot va cere ca interogatoriul să aibă loc în biroul lui.

Poate că va insista să-l conducă personal.

Maigret s-ar fi simțit jenat să-l convoace pe bătrînul Lachaume, care avea deja aerul unuia dintre portretele agățate în biroul de la parter. Trebuia despărțit de soția lui, care nu putea fi transportată. Nici măcar nu era sigur că bătrînul Lachaume mai era lucid. Ochii lui păreau să privească în interior și Maigret bănuia că trăia doar din amintiri.

Catherine s-ar fi purtat agresiv, pentru că era femeia unei singure idei și nu ceda. Ar fi tăgăduit, în pofida oricărei

evidențe, luînd în rîs logica. Era de ajuns să-i vezi silueta cocoșată și să-i auzi vocea prea pițigăiată.

Nu-l cunoștea pe Jean-Paul, nu avusese ocazia să-l vadă, pentru că se grăbiseră să-l facă dispărut, lăsîndu-l la internatul colegiului.

Fără să vrea, mezinul familiei ar fi putut furniza informații prețioase, dar comisarul își imagina repulsia judecătorului de instrucție față de ideea hărțuirii unui copil al cărui tată murise în urmă cu două nopți.

Mai rămîneau Armand și Paulette.

Armand nu era însă recomandabil din cauza crizelor de epilepsie. Strîns cu ușa, n-ar fi putut oare să facă o criză, adevărată sau simulată?

— Cred că cel mai bine ar fi s-o interogăm pe Paulette Lachaume, spuse el, oftînd.

— Aveți întrebări precise să-i puneți?

— Cîteva. Altele vor decurge din răspunsuri.

— Doriți să-i anunț avocatul?

Bineînțeles, Radel va fi prezent. Cu Angelot, totul se va derula după regulament. Maigret renunța cu părere de rău la biroul lui, la obiceiuri, la micile lui manii, inclusiv aceea de a cere să i se aducă, la un moment dat, sandvișuri și bere sau cafea sau de a-i ceda locul unuia dintre inspectorii lui, care, cu seninătate, o lua de la capăt cu întrebările.

Într-o zi, poate mai depărtată, poate mai apropiată, toate astea vor fi de domeniul trecutului și munca lui Maigret va fi făcută de unii ca Angelot, bine crescuți și blindați cu diplome.

— I-am telefonat în această dimineață, mărturisi comisarul.

Judecătorul se încruntă.

— În legătură cu interogatoriul?

Deja era pregătit să-și apere prerogativele.

— Nu. Ca să-i cer două-trei informații pe care vi le-am transmis. Ca să nu deranjez familia Lachaume, am preferat să mă interesez prin intermediul lui.

— Alo!... Dați-mi cabinetul maestrului Radel, vă rog... Da, André Radel... Alo!... André?...

Cu o zi în urmă, în casa de pe cheiul Gării, Maigret nu-i auzise pe cei doi adresîndu-se unul altuia pe numele mic.

— Auzi... E în biroul meu comisarul Maigret... Ancheta a ajuns într-un punct unde pare necesar să se procedeze la unele interogatorii... Da, în biroul meu, bineînțeles... Nu! N-am intenția să-i deranjez pe bătrîni... Nici pe el... cel puțin deocamdată... Poftim?... Ce spune medicul?... A!... Da, Paulette Lachaume... De preferință, în cursul dimineții... Bine... Aștept telefonul tău...

Închise și găsi de cuviință să explice:

— Am făcut dreptul împreună... Mi-a spus că Armand Lachaume e la pat. A avut o criză destul de violentă ieri-seară. A fost chemat medicul, care e la căpătîiul lui și în dimineața asta...

— Și Paulette?

— Radel urmează să mă sune. Speră să mi-o aducă spre amiază.

Judecătorul tuși ușor, stînjenit, jucîndu-se cu cuțitașul de tăiat hîrtie.

— În stadiul în care am ajuns, e mai firesc ca eu să pun întrebările, iar dumneavoastră să interveniți doar dacă este necesar... Presupun că nu aveți nimic împotrivă...

Ba da! Dar la ce bun să vorbească?

— Va fi cum doriți.

— În schimb, mi s-ar părea normal să-mi indicați în scris, înainte să sosească, punctele asupra cărora credeți că este util să insist.

Maigret dădu din cap afirmativ.

— Doar cîteva cuvinte pe o bucată de hîrtie. Desigur, fără caracter oficial.

— Se înțelege.

— Ați primit informații despre defuncta soție a lui Léonard Lachaume?

— A fost folosită la fel ca fiica lui Zuber.

— Adică?

— Să mențină în viață, dacă putem vorbi de viață, un anumit timp, casa de pe chei și fabrica de biscuiți. Origine asemănătoare. Tatăl ei este un fost șef de echipă care s-a îmbogățit în domeniul lucrărilor publice. Dota a servit la achitarea datoriilor.

— Și moștenirea?

— Nu există moștenire, pentru că tatăl trăiește și s-ar putea să nu moară prea curînd.

Întîi Léonard. Apoi Armand.

Încăpățînarea de a ține pe linia de plutire o afacere care, conform tuturor regulilor economiei, ar fi trebuit de mult timp să dea faliment nu era oare ceva destul de emoționant?

Nu semăna, într-o oarecare măsură, cu gestul invalidului de război care își împușcase vecinul pentru că îl tortura de dimineață pînă seara dînd radioul la maxim?

Maigret nu amintise întîmplător de acest caz. Desigur, jucase un rol în fața judecătorului de instrucție, dar, în esență, fusese sincer cu el.

— Alo, da… Ce-a spus?… Cam cînd?… Pe la unsprezece și jumătate? Bine… Sigur că nu! În biroul meu…

Lui Radel îi era chiar atît de teamă că interogatoriul va avea loc în biroul lui Maigret? Angelot îl liniștise, ca și cum ar fi vrut să spună: „La mine totul se va petrece perfect legal…”.

Comisarul oftă și se ridică:

— Voi fi aici cu puțin înainte de unsprezece și jumătate.

— Să nu uitați să notați întrebările care…

— Am să mă gîndesc la ele.

Grasu’ aștepta și acum, bietul de el, pe bancă, resemnat, între doi jandarmi, ca judecătorul „lui” să binevoiască să-l primească. Maigret îi făcu în treacăt cu ochiul și, ajuns în birou, trînti ușa în urma lui.

VIII

Cu coatele sprijinite apăsat pe birou, cu fruntea în mîna stîngă, scrise cîteva cuvinte, trăgînd scurt din pipă, apoi fixă îndelung dreptunghiul străveziu al ferestrei.

Ca în ajunul unui examen, atunci cînd făcuse cei doi ani la medicină, recitise toate rapoartele, inclusiv – de trei ori – faimosul inventar, de care începuse să i se facă silă.

Totuși, se comporta mai puțin ca un student și mai mult ca un boxer care, în mai puțin de o oră, poate peste cîteva minute, își va pune la bătaie reputația, cariera, va provoca huiduieli sau aclamații.

Sigur, paralela era inexactă. Judecătorul Angelot nu avea nici o influență asupra unei cariere care, oricum, avea să se încheie curînd, odată cu pensionarea. Iar jurnaliștii nu vor ști nimic din tot ce se va petrece între cei patru pereți ai unui birou de la Palatul de Justiție.

Așadar, nu era vorba de aclamații. Tot ce risca Maigret era un blam și, pe viitor, privirile ironice sau compătimitoare ale unor tineri magistrați cărora Angelot n-ar fi ratat ocazia să le spună toată povestea.

— Apropo de Maigret și de flerul lui, vi s-a spus…

Imediat ce se întorsese în birou, îl chemase pe Lucas să-i dea instrucțiuni și, în acel moment, toți inspectorii disponibili

făceau „muncă de teren”, cum se spunea, pe lîngă Palais-Royal, chestionînd de data asta comercianții, negustorii de ziare, ținîndu-se scai, acasă sau la birou, de clienții care cinaseră duminică seara la restaurantul *Chez Marcel*, la parter, și ar fi putut să vadă ceva pe fereastră.

Totuși, era vorba doar de un mic detaliu care, în ultimul moment, putea să devină important, dacă nu decisiv.

Maigret scrisese o dată întrebările, apoi, pentru că nu i se părea scrisul foarte lizibil, le copiase pe altă hîrtie.

La unsprezece fix, nu fără ezitări, pusese hîrtia într-un plic și o trimisese la Palatul de Justiție.

Era un gest elegant din partea lui. Îi oferea astfel judecătorului de instrucție timp să se pregătească, în timp ce el își dădea la iveală cărțile.

De altfel, nu făcea asta din generozitate, ci ca să poată sosi în ultimul moment și să evite astfel, înainte de interogatoriu, o nouă discuție cu magistratul.

— Dacă mă caută la telefon altcineva decît oamenii noștri, spuneți că nu sînt.

Înainte ca Paulette să compară în fața judecătorului, Maigret nu dorea să vorbească cu el nici la telefon. Acum se plimba prin birou. Se opri un moment să privească Sena, de un gri intens, și furnicile negre care străbăteau podul Saint-Michel și se strecurau printre autobuze.

Din cînd în cînd, închidea ochii ca să revadă mai bine casa de pe cheiul Gării și repeta uneori cuvinte în șoaptă.

Ora unsprezece și douăzeci de minute… și douăzeci și trei… și douăzeci și cinci…

— Mă duc acolo, Lucas. Dacă apare ceva nou, mă anunțați și insistați să-mi vorbiți personal.

În timp ce comisarul se îndepărta, masiv, pe culoar, buzele lui Lucas conturară un cuvînt nerostit și care începea cu „c”.

De departe, Maigret îl zări pe maestrul Radel ghidînd-o spre cabinetul judecătorului pe Paulette Lachaume, care purta o haină de blană de castor. Intrară toți trei aproape împreună, ceea ce îl făcu pe magistrat să aibă o mică tresărire. Își închipuia cumva că Maigret trișase, luînd un prim contact cu tînăra femeie și cu avocatul ei?

Radel îl liniști fără să vrea:

— Ia te uită! Erați în spatele nostru?

— Am venit pe ușa mică.

Judecătorul se ridicase, fără să vină totuși în întîmpinarea tinerei femei.

— Îmi cer scuze, doamnă, că v-am convocat…

Ea era obosită, se vedea după fața cu trăsăturile răvășite, aproape boțite. Murmură, căutînd mașinal un scaun:

— Înțeleg…

— Luați loc, vă rog. Și dumneavoastră, maestre Radel.

Cei doi nu se mai tutuiau și păreau să nu fi avut niciodată decît relații strict profesionale.

— Cred, doamnă, că îl cunoașteți pe comisarul Maigret…

— Da, ne-am văzut la noi acasă…

Judecătorul așteptă să se așeze și Maigret lîngă ușă, puțin retras. Apoi luă loc și el, asigurîndu-se că secretarul era pregătit să stenografieze interogatoriul, după care tuși ușor.

Era rîndul lui să fie jenat, deoarece, de data asta, rolurile se inversaseră: el era în prim-planul scenei, în timp ce Maigret devenise spectator, martor.

— Unele dintre întrebările mele, maestre Radel, ar putea să vi se pară ciudate, ca de altfel și clientei dumneavoastră…

Totuși, cred că trebuie să răspundă cu toată sinceritatea, chiar dacă privesc viața ei privată.

Ea se aștepta – Maigret era sigur de asta numai privind-o. Așadar nu va fi luată pe neașteptate. Radel o prevenise probabil că poliția aflase despre legătura ei cu Sainval.

— Prima dintre aceste întrebări, maestre, vă privește și pe dumneavoastră, dar insist să răspundă doamna Lachaume... La ce dată, doamnă, ați simțit nevoia să vă angajați un avocat?

Radel vru să protesteze. O privire a fostului coleg de facultate îl făcu să mai reflecteze și se întoarse spre clientă, care se întorsese și ea spre el, întrebînd cu o voce timidă:

— Trebuie să răspund?

— E mai bine.

— Acum trei săptămîni.

Privind pe birou, unde judecătorul așezase intenționat mai multe hîrtii, inclusiv copiile rapoartelor și inventarului, Maigret observă că magistratul nu se folosea de foaia trimisă de el și că întrebările fuseseră trecute pe altă hîrtie.

Din acel moment, Angelot avea să se întoarcă mereu spre secretarul lui înainte să vorbească, asigurîndu-se că acesta avusese timp să consemneze frazele rostite.

Atmosfera se menținea neutră, oficială, fără nici o emoție.

— Cînd a murit tatăl dumneavoastră, de succesiune s-a ocupat notarul lui obișnuit, maestrul Wurmster, nu-i așa? Și era asistat de un avocat care era și avocatul tatălui dumneavoastră, maestrul Tobias.

Ea încuviință dînd din cap, dar el insistă să răspundă.

— Da.

— Aveați un motiv anume, acum trei săptămîni, să nu vă adresați avocatului tatălui dumneavoastră, adică maestrului

Tobias, ci unui alt membru al baroului?

Radel interveni:

— Nu văd legătura între întrebare și ce s-a întîmplat în casa de pe cheiul Gării.

— O veți vedea imediat, maestre. O rog pe clienta dumneavoastră să binevoiască să răspundă.

Și Paulette Lachaume zise, cu o voce abia auzită:

— Cred că da.

— Vreți să spuneți că aveați un motiv ca să schimbați avocatul?

— Da.

— Nu cumva doreați să vă adresați unui specialist?

Radel vru să protesteze din nou, dar judecătorul i-o luă înainte.

— Prin specialist înțeleg un avocat cu o reputație deosebită pentru succesele sale într-un anumit domeniu...

— Poate.

— În cazul de față, nu doreați să-l consultați pe maestrul Radel în legătură cu un eventual divorț?

— Da.

— În acel moment, soțul dumneavoastră știa?

— Nu-i spusesem.

— Putea să vă bănuiască intențiile?

— Nu cred.

— Dar cumnatul?

— Nici el. Nu în acel moment.

— Ați ajutat, printr-un vărsămînt, achitarea datoriilor la sfîrșitul lunii?

— Da.

— Ați semnat fără să discutați cecul care vi s-a cerut?

— Da. Speram să fie ultimul. Nu voiam să mă cert.

— Procedura de divorț era pregătită?

— Da.

— În ce moment a aflat cineva din casa de pe cheiul Gării ce intenții aveați?

— Nu știu.

— Dar această bănuială a existat totuși, cel puțin în ultimele zile?

— Așa cred.

— Ce vă face să credeți?

— Faptul că nu mi-a parvenit o scrisoare de la maestrul Radel.

— De mult ar fi trebuit să primiți această scrisoare?

— De o săptămînă.

— Cine se ocupă cu deschiderea corespondenței?

— Cumnatul meu.

— Așadar, există toate șansele ca Léonard Lachaume să fi interceptat scrisoarea maestrului Radel. Din acel moment, ați avut impresia că s-a schimbat ceva în atitudinea celor din familie față de dumneavoastră?

Ea ezită în mod vizibil.

— Nu sînt sigură.

— Dar ați avut această impresie?

— Mi s-a părut că soțul meu mă evita. Într-o seară, cînd m-am întors acasă…

— Cînd?

— Vinerea trecută.

— Continuați. Spuneați că vinerea trecută, cînd v-ați întors acasă… Cît era ceasul?

— Șapte seara… Avusesem de făcut cumpărături din oraș… I-am găsit pe toți în salon…

— Inclusiv pe bătrîna Catherine?

— Nu.

— Așadar erau socrii, Léonard și soțul. Jean-Paul era și el?

— Nu l-am văzut. Presupun că era în camera lui.

— Ce s-a întîmplat după ce ați sosit?

— Nimic. De obicei mă întorceam mai tîrziu. Nu se așteptau să vin și au tăcut. Am avut impresia că erau toți jenați. În seara aceea, soacră-mea n-a stat la masă, ci a urcat imediat în camera ei.

— Dacă nu mă înșel, pînă acum Jean-Paul ocupa, la etajul întîi, camera de lîngă cea a tatălui său, care a fost cîndva a mamei sale. Cînd s-a mutat la etajul al doilea, unde se află acum, între trei bătrîni?

— Acum o săptămînă.

— Copilul a propus schimbarea asta?

— Nu. El nu voia.

— A fost ideea cumnatului dumneavoastră?

— Dorea să transforme camera lui Jean-Paul în birou personal, ca să stea acolo după cină.

— Se întîmpla să lucreze seara?

— Nu.

— Ce reacție ați avut?

— Am fost îngrijorată.

— De ce?

Tînăra femeie se uită la avocat. Acesta, nervos, aprinse o țigară. Maigret, nemișcat în colțul lui, ar fi vrut să-și aprindă pipa, pe care o ținea gata umplută în buzunar, dar nu îndrăznea.

— Nu știu. Îmi era teamă.

— De ce vă era teamă?

— De nimic anume… Aș fi preferat ca totul să se petreacă fără zarvă, fără discuții, fără lacrimi, fără implorări…

— Vă referiți la divorț?

— Da. Știam că pentru ei asta era o catastrofă.

— Pentru că, de cînd v-ați căsătorit, dumneavoastră întrețineați casa. E adevărat?

— Da. De altfel, intenționam să-i las o anumită sumă soțului meu. Îi vorbisem despre asta maestrului Radel. Numai că preferam ca eu să fi părăsit deja casa în ziua în care Armand avea să primească actele.

— Jacques Sainval știa toate astea?

Ea clipi cînd auzi acest nume și, fără să-și manifeste în alt fel surpriza, se mulțumi să murmure:

— Evident…

Judecătorul păstră un moment de tăcere, cu privirea îndreptată spre note. Înainte să reia interogatoriul, nu fără o oarecare solemnitate, nu se putu abține să nu-i arunce o privire lui Maigret.

— În fond, doamnă Lachaume, plecarea dumneavoastră însemna pentru familie, ca și pentru fabrica de biscuiți, prăbușirea definitivă.

— V-am spus că le-aș fi lăsat bani.

— Cu care să reziste cît timp?

— Un an, în orice caz.

Maigret își aminti de mențiunea gravată pe placa de aramă: *în 1817.*

Cu aproape un secol și jumătate în urmă. Ce însemna un an în comparație cu asta? Familia Lachaume rezistase timp de un

secol și jumătate – și, brusc, pentru că o oarecare Paulette întîlnise un bărbat ahtiat după bani…

— V-ați făcut testamentul?

— Nu.

— De ce?

— Întîi, pentru că n-am familie. Apoi, pentru că aveam de gînd să mă recăsătoresc imediat ce aș fi putut.

— Contractul de căsătorie prevede că averea va rămîne ultimului supraviețuitor dintre soți?

— Da.

— De cît timp vă era teamă?

Radel încercă s-o pună în gardă – prea tîrziu însă, pentru că tînăra femeie răspundea deja, fără să-și dea seama de pericol:

— Nu știu… De cîteva zile.

— De ce anume vă era teamă?

De data asta reacționă și degetele i se crispară, fața exprimînd o mare neliniște.

— Nu știu unde vreți să ajungeți. De ce mă interogați pe mine și nu pe *ei*?

Maigret simți nevoia să-i adreseze judecătorului ezitant o privire de încurajare.

— Hotărîrea de a divorța era definitivă?

— Da.

— Nici un argument al celor din familia Lachaume n-ar fi putut să vă rețină?

— Nu. M-am sacrificat destul timp…

În cazul de față, vorbele acestea rostite de o femeie nu aveau nimic exagerat. Cît timp, după căsătorie, putuse să-și facă iluzii despre rolul pe care îl juca în casa aristocratică de pe cheiul Gării?

Nu se revoltase. Ajutase cum putuse ea mai bine la mersul afacerii, plătindu-le cel puțin datoriile în fiecare lună și împiedicînd prăbușirea definitivă.

— Vă iubeați soțul?

— Așa credeam, la început.

— N-ați avut niciodată relații intime cu cumnatul dumneavoastră?

Judecătorul citise această întrebare doar din vîrful buzelor și îi era ciudă pe Maigret fiindcă îl obligase s-o pună.

Văzînd că tînăra femeie ezită, adăugă:

— N-a încercat?

— La un moment dat, cu mult timp în urmă…

— La un an, doi, trei după ce v-ați căsătorit?

— Aproape un an, după ce eu și Armand am început să dormim separat.

— Ați răspuns la avansurile lui Léonard?

— Da.

Urmă o tăcere mai gravă, mai apăsătoare decît cele dinainte. Atmosfera se schimbase pe nesimțite și îți dădeai seama că fiecare cuvînt conta de acum înainte, că te apropiai de un adevăr de temut, despre care nimeni nu vorbise încă.

— Cine folosea cearșafurile de pat cu inițiala dumneavoastră?

Ea răspunse prea repede. Radel nu avu timp s-o avertizeze de capcană.

— Eu, bineînțeles.

— Nimeni altcineva?

— Nu cred. Poate, ocazional, soțul meu.

— Nu și cumnatul?

— În mod normal, nu.

— Existau destule cearșafuri de pat în casă pentru toată familia?

— Presupun.

— I-ați spus lui Jacques Sainval că vă era teamă?

Începea să se eschiveze, neștiind unde să privească, cu mîinile atît de crispate, încît încheieturile i se albiseră.

— Voia să plec din casă imediat…

— De ce n-ați făcut-o?

— Așteptam să fie gata actele de divorț. Ar mai fi durat două-trei zile…

— Cu alte cuvinte, dacă n-ar fi survenit moartea cumnatului dumneavoastră, ați fi părăsit casa azi sau mîine?

Ea oftă.

— V-ați gîndit, săptămîna trecută, că s-ar putea încerca împiedicarea plecării dumneavoastră?

Ea se întoarse spre avocat.

— Dați-mi o țigară…

Angelot insistă:

— …împiedicarea acestei plecări prin toate mijloacele?

— Nu mai știu. Mă încurcați.

Își aprinse țigara și puse la loc bricheta în geantă.

— Sainval nu v-a sfătuit să fiți cu băgare de seamă, mai ales după ce ați constatat că erați urmărită de cumnat?

Ea ridică brusc capul.

— De unde știți?

— Cînd v-a urmărit?

— Alaltăieri.

— Nu înainte?

— Nu sînt sigură. Joia trecută mi s-a părut că-l zăresc pe cheiul Bourbon…

— Vă aflați în apartamentul prietenului lui Sainval?

De data asta, tînăra femeie se întoarse spre Maigret, cu un aer de reproș, ca și cum ar fi știut că el făcuse această descoperire.

— Léonard vă luase mașina?

— Îi dădeam voie…

— Și l-ați văzut pe fereastră trecînd?

— Mergea încet și se uita la fațadă…

— Atunci v-a dat Sainval un pistol?

— Domnule judecător…

Radel se ridică, agitînd mîna.

— În situația de față, vă cer să am o scurtă discuție cu clienta mea.

Privirea judecătorului se întîlni cu cea a lui Maigret. Maigret clipi, încuviințînd.

— Cu condiția să fie într-adevăr scurtă. Puteți folosi această încăpere.

Îi făcu semn secretarului. Cei trei bărbați ieșiră pe culoar, unde Maigret, fără să piardă timp, își aprinse pipa. Se plimbă, împreună cu judecătorul, prin vînzoleala de pe culoar, în timp ce secretarul se așează pe o bancă lîngă ușă.

— Tot mai credeți, domnule Maigret, că în biroul unui judecător de instrucție nu se pot obține aceleași rezultate ca la Poliția Judiciară, dar fără zgomot, fără strigăte, fără puneri în scenă?

La ce bun să-i răspundă că nu făcuse decît să citească întrebările pregătite de comisar?

— Dacă evenimentele s-au petrecut așa cum încep să cred, Radel o va sfătui să vorbească… E în interesul ei… Ar fi trebuit să-i ceară asta de la bun început… Sau poate că nu i-a spus

adevărul... Să presupunem acum că n-ar fi răspuns la întrebările mele sau ar fi fost în stare să mintă. Unde am fi ajuns?

Maigret îi atinse brațul, deoarece zărise, destul de departe în perspectiva imensă a culoarului, o siluetă șovăitoare.

Era Armand Lachaume, vizibil rătăcit în labirintul Palatului de Justiție, care citea ce scria pe uși.

— L-ați văzut? Ar fi mai bine să ne întoarcem în birou înainte să...

Lachaume nu-i zărise încă și judecătorul, după ce bătu la propria ușă, intră în birou, însoțit de Maigret și de secretar.

— Îmi cer scuze. Împrejurări neprevăzute mă obligă să...

Paulette Lachaume, pe care o surprinseseră în picioare, se așeză la loc pe scaun, mai palidă, dar mai calmă decît adineauri, parcă ușurată. Radel părea să se pregătească de o pledoarie. În momentul în care deschidea gura, sună telefonul, judecătorul ridică receptorul, ascultă, apoi împinse aparatul spre comisar.

— Pentru dumneavoastră.

— Da, Maigret... Două persoane au văzut mașina?... Bine!... Descrierea se potrivește?... Mulțumesc. Nu... Vorbim mai tîrziu...

Închise și spuse cu o voce neutră:

— Léonard Lachaume se afla alaltăieri în fața restaurantului de la Palais-Royal.

Maestrul Radel ridică din umeri, ca și cum poveștile astea nu mai contau. Dar dacă interogatoriul ar fi luat o altă turnură, informația ar fi fost prețioasă.

— Clienta mea, domnule judecător, este pregătită să spună tot adevărul și veți vedea că acesta este mai acuzator pentru

alții decît pentru ea. De asemenea, veți înțelege, și aș vrea să se consemneze lucrul acesta, că, dacă a tăcut pînă acum, nu a făcut-o pentru a se sustrage responsabilităților, ci din milă pentru o familie din care a făcut parte vreme de mai mulți ani... Jurații vor trebui într-o zi să spună ce cred despre asta. Nu facem aici procesul celor din familia Lachaume, dar ea, care îi cunoaște mai bine decît noi, a putut, cel puțin timp de cîteva zile, să le găsească circumstanțe atenuante...

Se așează mulțumit și își aranjă cravata.

Paulette Lachaume, neștiind cu ce să înceapă, murmură mai întîi:

— De două săptămîni... De la scrisoarea interceptată și mai ales de cînd îl zărisem pe Léonard pe cheiul Bourbon, îmi era teamă...

La Poliția Judiciară, Maigret ar fi scutit-o de o mărturisire dificilă, pentru că el ar fi prezentat evenimentele și ea ar fi trebuit doar să le încuviințeze sau să le repete, la nevoie.

— Continuați, doamnă...

Tînăra femeie nu era obișnuită să vorbească în prezența unui stenograf, care consemna tot ce spunea. Asta o impresiona. Își căuta cuvintele și, de cîteva ori, Maigret se văzu nevoit să se abțină să nu intervină. Uitase să-și stingă pipa și continua să fumeze în colțul lui, fără să-și dea seama.

— Cel mai mult mă speria Léonard, pentru că el ținea casa în picioare cu orice preț. Într-o zi, cu mult timp în urmă, cînd a văzut că ezitam să-i dau o sumă mai mare decît celelalte, mi-a ținut un discurs în care compara marile afaceri comerciale cu vechile familii nobile... „Nu avem dreptul, spunea el, cu o privire dură, să lăsăm să se prăbușească o casă ca a noastră. Voi face orice ca să împiedic asta...” Mi-am amintit recent vorbele

lui. Puțin a lipsit să nu părăsesc casa pe loc, fără să spun nimic, și să mă mut la hotel, așteptînd pronunțarea divorțului.

— Și ce v-a împiedicat?

— Nu știu. Am vrut să merg pînă la capăt, pentru ca totul să fie corect. E greu de explicat. Trebuie să fi trăit în acea casă timp de cîțiva ani ca să înțelegi. Armand era un om slab, bolnav, doar umbra fratelui său. Pe Jean-Paul am început să-l îndrăgesc… Inițial speram să am copii… Și ei sperau, pîndeau semnele unei sarcini. Erau foarte mîhniți că nu eram mamă. Mă întreb dacă nu cumva din acest motiv Léonard…

Schimbă subiectul.

— Este adevărat că Jacques mi-a dat un pistol. N-am vrut să-l iau. Îmi era teamă să nu mi-l găsească. Seara îl puneam pe noptieră, iar ziua îl țineam în geantă.

— Unde e acum?

— Nu știu ce-au făcut *ei* cu el. Totul a fost atît de haotic și de halucinant *după*…

— Vorbiți-ne despre ce-a fost *înainte*.

— M-am întors acasă pe la miezul nopții… Să fi fost unsprezece și jumătate… n-am reținut ora. Oricum, hotărîsem că va fi penultima noapte… Am tresărit cînd am văzut deschizîndu-se ușa lui Léonard. M-a privit intrînd în camera mea fără să spună nimic, fără să-mi zică bună seara, iar asta m-a impresionat. Cînd, îmbrăcată de culcare, m-am îndreptat spre baie, am văzut lumină sub ușa lui. Mi-a fost și mai teamă. Poate era un presentiment… Eram decisă să nu mă culc, să mă așez într-un fotoliu și să aștept în întuneric să se facă ziuă…

— Nu v-ați luat somniferul?

— Nu. N-am îndrăznit… Pînă la urmă m-am întins în pat, cu pistolul la îndemînă, hotărîtă să nu adorm. Stăteam cu ochii

deschiși și trăgeam cu urechea la zgomotele casei…

— L-ați auzit venind?

— A durat mai bine de o oră… Cred că am ațipit un moment… Apoi am auzit parchetul trosnind pe coridor. M-am ridicat în capul oaselor…

— N-aveați ușa încuiată?

— Nu există cheie, ca la majoritatea ușilor din casă, iar broasca e stricată de mult timp. Mi s-a părut că cineva apasă pe clanță și atunci m-am ridicat cu grijă și m-am lipit de perete, la un metru de pat.

— Era lumină pe culoar?

— Nu. A intrat cineva. Nu vedeam nimic. Îmi era frică să nu trag prea repede, fiind sigură că, dacă nu-l nimeream…

Tînăra femeie nu mai putea sta pe scaun. Continuă în picioare, dar nu întoarsă spre judecător, ci spre Maigret:

— Se apropia o răsuflare străină. Un corp aproape că m-a atins. Sînt sigură că un braț s-a ridicat să lovească în acel loc din pat unde ar fi trebuit să se afle capul meu. Atunci, dîndu-mi seama de asta, am apăsat pe trăgaci…

Maigret se încruntă. Brusc, fără să mai țină cont de ierarhie, întrebă:

— Îmi permiteți, domnule judecător?

Dar nu așteptă răspunsul și continuă:

— Cine a aprins lumina?

— Nu eu… În orice caz, nu-mi amintesc. M-am repezit spre coridor, fără să știu unde să mă duc… Probabil că aș fi alergat în stradă, în cămașă de noapte…

— De cine v-ați lovit?

— De soțul meu… Cred că el a aprins lumina…

— Era îmbrăcat?

Ea îl privi, făcînd ochii mari. După un efort, vrînd parcă să-și amintească cu precizie, murmură:

— Da… Asta nu mă frapase…

— Ce s-a întîmplat?

— Probabil am țipat… În orice caz, îmi amintesc că am deschis gura să strig. Apoi am leșinat. Abia mai tîrziu a început coșmarul. Socrul meu coborîse, la fel și Catherine… Vocea ei se auzea cel mai mult. O auzeam de departe, obligîndu-l pe Jean-Paul să urce în camera lui. L-am văzut pe Armand ieșind de la mine, în mînă cu o cheie engleză mare…

— Cheia reglabilă cu care Léonard încercase să vă lovească.

— Presupun… Mi-au ordonat să tac, să nu mai gem…

— Cine?

— Socrul meu și vrăjitoarea aia de Catherine… Mai ales ea! Ea a spălat podeaua și l-a ajutat pe Armand să transporte corpul. Tot ea a observat că era sînge pe cearșaful meu, pentru că Léonard căzuse peste patul desfăcut.

— Păreau surprinși de ce se întîmplase? întrebă și judecătorul de instrucție.

— N-aș zice „surprinși”… Consternați, nu surprinși… Cu mine aveau ce aveau…

Judecătorul continuă:

— Atunci s-au ocupat de scară și de ochiul de geam?

— Nu.

Maigret interveni din nou.

— Nu uitați, domnule judecător, că pe la ora zece seara a fost văzut cineva, mai mult decît probabil Léonard, spărgînd cioburile de sticlă de pe zid. Cam tot atunci s-au ocupat probabil de scară, de urmele de pe pervazul ferestrei, de geamul uns cu săpun…

Tînăra femeie oftă.

— Presupun…

— După cum vedeți, domnilor, clienta mea…, începu Radel.

— O clipă!

Judecătorul avea acum o voce tăioasă, severă.

— Cine v-a spus să tăceți și să lăsați să se creadă că a fost un hoț?

— Nimeni anume.

— Mă tem că nu înțeleg.

Păi cum! Îi umpluseră capul cu teorii și era obligatoriu să li se supună, să intre în cutare sau cutare categorie.

Paulette răspunse, fără să-i peste că l-ar putea supăra pe magistrat:

— Se vede că n-ați trăit noaptea aceea!… Nu mai știam ce era real și ce nu… De exemplu, îmi amintesc, fără să fiu sigură că așa s-a întîmplat, de vocea bătrînei Catherine, care striga: „Ferestrele!”… Pentru că, la început, fuseseră aprinse toate luminile. Ferestrele n-au obloane, doar perdele, care nu se unesc perfect. A cerut să se stingă lumina peste tot. Tot ea a găsit o lanternă – în bucătărie, presupun… Pe urmă a adus o găleată… „Ați face bine să vă duceți la culcare, domnule Armand. Și dumneavoastră, domnule Félix…” Stăteau amîndoi acolo. În alt moment am cerut un pahar de alcool și am fost refuzată, mi s-a zis că nu trebuia, dimineață, să-mi miroasă răsuflarea a băutură…

— Ce s-a întîmplat dimineață? I-au spus lui Jean-Paul?

— Nu! I s-a spus că unchiul lui avusese o criză. Și, pentru că băiatul susținea că auzise o împușcătură, toți au pretins că auzise în somn zgomotul unui tren sau al unui automobil pe chei. Iar după ce a plecat la școală s-a făcut un fel de repetiție…

Se uită la avocat. Voia să spună că-i telefonase să-i ceară sfatul? I-a făcut el semn să tacă?

De cîteva clipe, Maigret nu mai asculta, trăgînd cu urechea lîngă ușă, unde se auzea o atingere ușoară.

Deodată, în clipa în care Paulette Lachaume urma să-și continue istorisirea, răsună o detunătură, urmată de pași repezi și murmure de voci.

Cei cinci din biroul judecătorului încremeniră ca niște personaje de muzeu.

Cineva bătu la ușă. Maigret se ridică primul, încet, și, înainte să deschidă, îi șopti tinerei femei:

— Cred că soțul dumneavoastră a murit.

Armand zăcea pe podeaua plină de praf. Își trăsese un glonț în gură și, la cîțiva centimetri de mîna crispată, se putea vedea pistolul de calibru 6,35.

Atunci Maigret se uită la tînăra femeie care stătea țintuită locului, la avocatul puțin palid și la magistratul care nu apucase să afișeze încă o atitudine.

Și zise doar atît:

— Presupun că nu mai aveți nevoie de mine, domnule judecător...

Atît, nimic mai mult, și se îndepărtă pe culoar, spre ușa mică pe unde se ajungea în clădirea Poliției Judiciare.

Dacă ar fi interogat-o la el, lucrurile ar fi fost cu totul altfel?

Paulette Lachaume mărturisise după regulament.

Soțul ei murise la fel.

Cine știe, poate că și pentru unul, și pentru celălalt era mai bine așa!

Acum rămăseseră doar trei bătrîni în casa de pe cheiul Gării, iar descendentul familiei Lachaume de la 1817 era la internatul

școlii.

De îndată ce Maigret intră la el, Lucas țîșni din biroul vecin, cu o întrebare pe buze. Comisarul ridicase deja receptorul și ceruse un număr de telefon.

Pînă să se resemneze, Véronique era îndreptățită să afle adevărul.

Noland (Vaud),
23 octombrie 1958